

General Government Finance 2000

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
2001

Tidigare publicering Uppgifter rörande kommunernas finanser har publicerats i serien *Sveriges officiella statistik* under titeln *Kommunernas fattigvård och finanser* fr.o.m. 1874–1917, från 1918 under titeln *Kommunernas finanser* samt från 1999 under titeln *Den offentliga sektorns finanser*. Under den långa tidsperiod som *Kommunernas finanser* publicerats har det skett genomgripande förändringar av det kommunala ansvarsområdet. Det har också betytt att publikationen genomgått väsentliga förändringar av såväl innehåll som sättet att samla in och bearbeta data.

Previous publication Information on municipal finances was published in the *Official Statistics of Sweden* series under the title *Kommunernas fattigvård och finanser* (Municipal poor relief and finances) from 1874 until 1917. From 1918 onwards 1998 the title used has been *Kommunernas finanser* (Municipal finances). From 1999 under the title *Den offentliga sektorns finanser* (General Government Finance). In the course of the lengthy period during which *Kommunernas finanser* (Municipal finances) has been published, there have been radical changes in the range of responsibilities held by municipalities. As a result, the publication has undergone substantial changes in terms of both content and the way in which data is collected and processed.

Producent Statistiska centralbyrån
Producer Offentlig ekonomi
701 89 Örebro

Förfrågningar Se baksidan på omslaget.
Inquiries

Om du citerar ur denna publikation, var god uppge: Källa: SCB, Den offentliga sektorns finanser.

Omslagets diagram, se diagram 2 i kapitlet Den offentliga sektorn.

ISSN 0347-7290
ISBN 91-618-1115-7

Printed in Sweden
SCB-Tryck, Örebro 2001.12

Förord

I denna publikation redogörs översiktligt för statens, socialförsäkringssektorns, kommunernas, landstingens, kommunalförbundens, kommunkoncernernas och de kommunägda företagens finanser 2000.

De uppgifter som redovisas och kommenteras omfattar huvudsakligen resultat- och balansräkningar, finansiering, externa utgifter och inkomster.

Till föregående årgång utökades innehållet med ekonomisk statistik om staten och socialförsäkringssektorn. Dessutom tillkom ett kapitel med internationella jämförelser. Med anledning av detta ändrades publikationens tidigare titel, *Kommunernas finanser*, till *Den offentliga sektorns finanser*.

Föreliggande årgång innehåller ett temaavsnitt som ger en sammanfattande historik över den utveckling som lett fram till dagens kommunala utjämningsystem. Ansvarig för beräkningarna i det kommunala utjämningsystemet är SCB:s program Offentlig ekonomi.

Innehållet i publikationen har koncentrerats på den kommunala sektorn och de olika kategorierna av kommuner.

Publikationen har utarbetats av Leif Heinstedt. För kapitlen Tema Kommunal utjämnings och Internationella jämförelser ansvarar Olle Storm.

Statistiska centralbyrån i december 2001

Svante Öberg

Margareta Andersson

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Inledning.....	6
Den offentliga sektorn	8
Sammansättning	8
Den offentliga sektorns tillväxt.....	10
Några mått på den offentliga sektorns storlek	13
Den offentliga sektorns resultat, en uppskattning	14
Tillgångar och skulder, en uppskattning.....	15
Staten	17
Verksamhetens resultat	17
Tillgångar och skulder	19
Socialförsäkringssektorn	21
Socialförsäkringssektorns resultat, en uppskattning	22
Socialförsäkringssektorns tillgångar och skulder, en uppskattning....	23
Den kommunala sektorn	25
Den kommunala sektorns externa utgifter.....	27
Den kommunala sektorns externa inkomster.....	30
Inkomsterna större än utgifterna.....	33
Den kommunala sektorns likviditet och soliditet.....	34
Kommuner	38
Verksamhetens resultat	38
Tillgångar och skulder	41
Kommunernas externa utgifter.....	43
Kommunernas externa inkomster	45
Inkomsterna större än utgifterna.....	47
Verksamheten – egentlig och affärsmässig	48
Köp av verksamhet – entreprenader	53
Finansiering av verksamheterna	54
Kommunernas investeringar	56
Borgensförbindelser och pensionsskuld	58
Kommunägda företag.....	60

Kommunkoncerner.....	63
<i>Verksamhetens resultat i koncern och kommun</i>	63
<i>Likviditet och soliditet i koncern och kommun</i>	66
Landsting	68
<i>Verksamhetens resultat</i>	68
<i>Landstingens tillgångar och skulder</i>	70
<i>Landstingens externa utgifter</i>	71
<i>Landstingens externa inkomster</i>	74
<i>Utgifterna större än inkomsterna</i>	76
<i>Landstingens verksamheter</i>	77
<i>Finansiering av verksamheterna</i>	78
<i>Landstingens investeringsutgifter</i>	79
Kommunalförbund.....	81
<i>Verksamhetens resultat och likviditet</i>	81
<i>Verksamhetens soliditet</i>	83
Internationella jämförelser.....	84
Tema: Kommunal utjämning	89
<i>Ett skatteutjämningsystem växer fram</i>	89
<i>Statsbidragen till kommunsektorn generaliseras</i>	91
<i>Nytt system för bidrag och utjämning 1996</i>	93
<i>Avsteg från principen om generella statsbidrag?</i>	103
<i>Regeringsdirektiv för fortsatt utredningsarbete</i>	104
<i>Litteraturförteckning</i>	106
Tabelldel.....	107
Kvalitet m.m.	131
Begreppsförklaringar	132
Teckenförklaringar	136
Källor och referenser	137
Summary	138
<i>Central government</i>	138
<i>Local governments</i>	138
<i>Municipalities</i>	138
<i>County councils</i>	139
<i>Municipal associations</i>	139
List of terms	140

Inledning

Redovisningen i årets upplaga, *Den offentliga sektorns finanser. Verksamhetsåret 2000*, omfattar följande kapitel:

- Den offentliga sektorn
- Staten
- Socialförsäkringssektorn
- Den kommunala sektorn
- Internationell jämförelse
- Tema Kommunal utjämning

Kapitlet, Den offentliga sektorn har även ingått i tidigare årgångar men är nu kompletterat med sammanställningar av resultat- och balansräkningar. Sammanställningar som ger en uppfattning om dels 2000 års totala resultat och balansomslutning, dels en uppfattning om storleken på de delar som utgör den offentliga sektorn. På motsvarande sätt beskrivs staten och socialförsäkringssektorn i sina respektive kapitel.

Frågor som ofta ställs är hur stor den offentliga sektorn är i jämförelse med andra länder och vilka skillnader det finns när det gäller sammansättningen. I kapitlet Internationell jämförelse görs vissa jämförelser mellan EU-länderna av den offentliga sektorns storlek (angiven som andel av BNP) för vart och ett av åren under 1990-talet.

Kapitlet Tema Kommunal utjämning har tillkommit därför att ämnet är ständigt aktuellt genom den ökande regionalekonomiska obalansen i landet. Innehållet är ett försök att framställa en, sedan länge, saknad historik över de olika steg som lagt grunden till dagens utjämningssystem. För att göra en översyn av det nuvarande statsbidrags- och utjämningssystemet har regeringen utfärdat direktiv för en parlamentarisk kommitté (Dir. 2001:73). Uppdraget skall redovisas till regeringen under hösten 2003.

I denna och i tidigare publikationer beräknas utgifter och inkomster för den offentliga sektorn utan att den har konsoliderats. Det innebär att de interna mellanhavandena mellan staten, socialförsäkringssektorn, kommuner, landsting och kommunalförbund inte har eliminerats.

Undantag är Kapitlet, Den offentliga sektorn, som följer nationalräkenskapernas definition. Det innebär att interna mellanhavanden mellan stat, kommun och socialförsäkringssektorn är eliminerade.

Den offentliga sektorn

Sammansättning

Verksamheten inom den offentliga sektorn syftar till att förverkliga de mål som de politiska instanserna, främst riksdagen och regeringen, har fastställt. Den offentliga förvaltningens uppgift är att verkställa de politiskt fattade besluten och se till att målen uppnås. För att bedöma dess omfattning och betydelse ges i detta avsnitt en översiktlig beskrivning av sammansättningen, tillväxten, några storleksmått och slutligen något om den offentliga sektorns ekonomiska ställning 2000.

Att beskriva den offentliga sektorns sammansättning och dess förändringar har försvårats under de senaste åren på grund av den ökade förändringstakten med fler entreprenader och bolagiseringar. Det har bl.a. medfört att gränsdragningen mellan offentlig och privat verksamhet blivit mer oklar. I detta kapitel används nationalräkenskapernas definition på den offentliga sektorn, nämligen:

- *Staten* som består av regeringen och regeringskansliet samt de olika myndigheter som lyder under regeringen. Riksdagen och dess verk liksom olika fonder och ideella organisationer som kontrolleras av staten hör också hit. De statliga affärsverken, t.ex. Statens Järnvägar ingår inte bland myndigheterna i nationalräkenskaperna utan räknas till företagssektorn. Detsamma gäller de statliga bolagen, t.ex. LKAB.
- *Kommunala sektorn* som omfattar kommuner, landsting och kommunalförbund.
- *Socialförsäkringssektorn* utgörs fr.o.m. verksamhetsåret 1998 enbart av ålderspensionssystemet med Premiepensionsmyndigheten (PPM) och AP-fonderna.

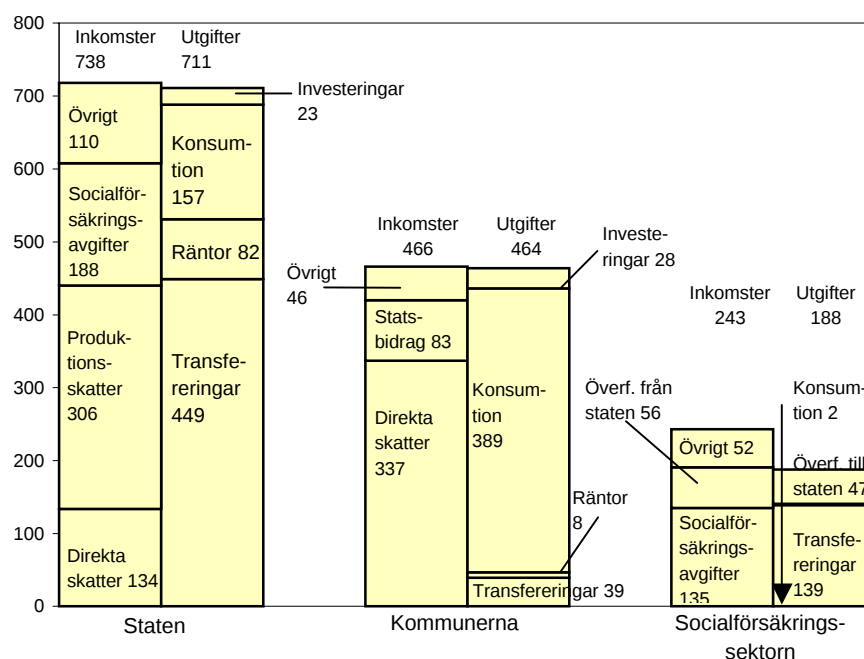
Kommunägda och landstingsägda företag är exkluderade från den kommunala sektorn i nationalräkenskaperna. Dessa ingår i företagssektorn. Detsamma gäller för den affärsmässiga verksamhet som kommunerna bedriver i förvaltningsform.

För att få en uppfattning om hur de olika delsektorerna förhåller sig till varandra storleksmässigt redovisas i diagram 1 inkomster

och utgifter för år 2000 uppdelade på staten, den kommunala sektorn och socialförsäkringssektorn.

1 Den offentliga sektorns inkomster och utgifter 2000, miljarder kronor

General government, revenues and expenditures, SEK billion

Källa: Konjunkturinstitutet och Nationalräkenskaperna (SCB).

Den offentliga sektorns utgifter består av transfereringar, konsumtion och investeringar. Transfereringar är utgifter som innebär överföringar av medel från den offentliga sektorn till andra sektorer i samhället som t.ex. folkpensioner, barnbidrag till hushållen och subventioner till företagssektorn. Med offentlig konsumtion menas t.ex. lönekostnader för offentligt anställda och utgifter för inköp av varor och tjänster. Investeringar avser nyanskaffning av varaktiga tillgångar som byggnader, anläggningar, maskiner och fordon.

Den offentliga sektorns inkomster utgörs av direkta och indirekta skatter, socialförsäkringsavgifter, räntor och övriga inkomster. Exempel på direkta skatter är skatt på inkomst och förmögenhet. Indirekta skatter utgår på förbrukning av flertalet varor och tjänster, t.ex. mervärdesskatt, skatt på bilism och energiskatt. Inkomster

av socialförsäkringsavgifter är lagstadgade arbetsgivaravgifter för exempelvis ATP samt sjukförsäkringen.

Kommunsektorns utgifter och inkomster var i stort sett i balans 2000 medan statens inkomster översteg utgifterna med 27 miljarder kronor. En minskning med 50 miljarder kronor i jämförelse med föregående år. De statliga utgifterna har dock som regel överstigit inkomsterna under 1990-talet, vilket lett till en ökad upplåning och en växande statsskuld. Vidtagna åtgärder har dock vänt den negativa utvecklingen och 1998 var det första året under 1990-talet då inkomsterna översteg utgifterna. När underskottet var som störst 1993 uppgick det till ca 230 miljarder kronor.

Den offentliga sektorns tillväxt

Den offentliga sektorns andel av den totala samhällsekonomin har ökat kraftigt under de senaste decennierna oberoende av vilken metod som väljs för att mäta den. Invånarna har ställt ökade krav på bl.a. sjukvård, social service, teknisk standard på kommunala anläggningar som gator, vattenverk, idrottsplatser m.m. Framför allt beror ökningen på de sociala reformer som genomförts under 1900-talet, främst under årtiondena närmast efter andra världskriget.

Mellan år 1900 och 1950 ökade de offentliga utgifterna i förhållande till BNP från 12 till 20 procent. Under denna period tillkom bl.a. folkpensionerna (1937), de allmänna barnbidragen (1948) och skolsystemet byggdes ut. Mellan 1950 och 1984 ökade de offentliga utgifterna i förhållande till BNP från 20 till 64 procent. Under denna tid tillkom den nioåriga enhets/grundskolan (1962), de kommunala bostadstilläggen (1952) och bostadstilläggen till barnfamiljer (1959), den obligatoriska sjukförsäkringen (1959), ATP-reformen (1959), det s.k. miljonprogrammet (föresatsen att bygga en miljon nya bostäder under en tioårsperiod), utbyggnaden av gymnasieskolan och daghemsutbyggnaden.

En stor del av de offentliga utgifterna utgörs av transfereringar från den offentliga till den privata sektorn. Syftet med många av de reformer som genomförts under efterkrigstiden har varit att bygga upp ett omfattande transfereringssystem för att garantera en materiell grundtrygghet för alla människor. Denna reformpolitik har lett till att idag består över hälften av den offentliga sektorns utgifter av transfereringsutgifter, som används för konsumtion eller investeringar av hushållen och företagen.

Studerar hur stora resurser som förbrukas inom den offentliga sektorn får man rensa bort transfereringarna från de totala utgifterna. Då kvarstår de medel som används för konsumtion och investeringar. Fördelas dessa på kommunal och statlig sektor visar det sig att utvecklingen inom de två sektorerna skiljer sig väsentligt från varandra (se diagram 3). Den statliga sektorn har under hela efterkrigstiden haft en i stort sett oförändrad andel av bruttonationalprodukten (BNP), värdet av den totala produktionen av varor och tjänster. Konsumtion och investeringar inom den kommunala sektorn har däremot fördubblats i jämförelse med BNP från mitten av 1950-talet och fram till idag.

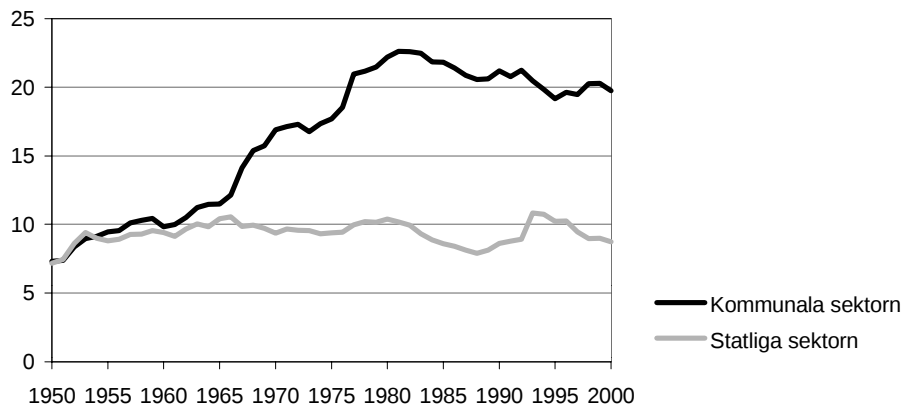
Innan det varit möjligt att ta sig an nya eller utökade verksamheter, som reformarbetet gett upphov till, har det varit nödvändigt med omfattande investeringar i byggnader och inventarier inom den kommunala sektorn. En höjd investeringsnivå har varit en indikator på en kommande ökning av konsumtionsvolymen. Av diagram 4 framgår också att den kommunala sektorns årliga investeringar låg på en mycket hög nivå under de två första årtiondena under efterkrigstiden.

Under 1970- och 1980-talen har investeringsnivån sjunkit kraftigt, vilket kan ses som ett tecken på att den stora reformperioden har ebbat ut. Den kommunala konsumtionen får i fortsättningen en lugnare utveckling.

2 Den statliga resp. den kommunala sektorns andel av BNP 1950–2000. Procent

Central government sector and local government sector, percentage of GDP

Procent

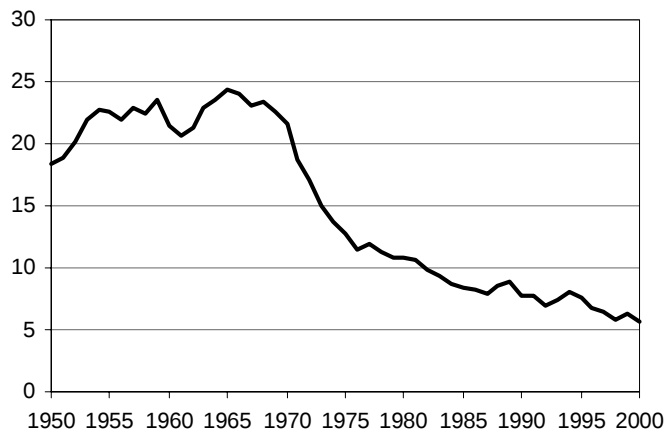

Källa: SCB, Konsumtion och investeringar i relation till BNP till marknadspriser, löpande priser. Utvecklingen t.o.m. 1992 enligt gamla nationalräkenskaperna och därefter enligt nya nationalräkenskaperna. Se Nya NR. Produkträkenskaperna NR-PM 1999:17.

3 Den kommunala sektorns investeringar i procent av summa konsumtion och investeringar 1950–2000, löpande priser

Local government sector, investments in per cent of the total of consumption and investment, current prices

Procent

Källa: SCB, Utvecklingen t.o.m. 1992 enligt gamla nationalräkenskaperna och därefter enligt nya nationalräkenskaperna. Se Nya NR. Produkträkenskaperna NR-PM 1999:17.

Några mått på den offentliga sektorns storlek

I den samhällsekonomiska debatten vill man ofta ange mått på hur stor betydelse den kommunala och den offentliga sektorn har för Sveriges totala ekonomi. I nedanstående tablå anges några mått som ofta används. De angivna värdena avser 2000.

	Offentlig sektor, %	Kommunal sektor, %
1 Bidrag till BNP ¹	19	14
2 Konsumtion, andel av BNP ²	26	19
3 Konsumtion och investeringar, andel av BNP ²	28	20
4 Totala utgifter i förhållande till BNP ²	52	21
5 Totala inkomster i förhållande till BNP ²	56	21
6 Andel av finansiella tillgångar	10	1
7 Andel av sysselsättningen (arbetade timmar)	27	24

1) Förädlingsvärdet för offentliga myndigheter/BNP till marknadspris.

2) BNP till marknadspris.

Källa: SCB, Nationalräkenskaperna, Finansräkenskaperna FM 11 SM0101.

Det första måttet visar den offentliga respektive den kommunala sektorns bidrag till BNP. Här avses förädlingsvärdet, dvs. produktionen efter avdrag för inköp av varor och tjänster från andra delar av ekonomin. De varor och tjänster som förbrukas i produktionsprocessen dras av för att undvika dubbelräkningar.

De två följande måtten visar andelar av den totala produktionen av varor och tjänster (BNP) som används av offentliga myndigheter. Mått 2 visar storleken av den slutliga användningen av samhällets resurser för konsumtionsändamål. I mått 3 har även samhällets investeringar – för att möjliggöra framtida konsumtion – räknats in och i det fjärde måttet ingår dessutom sektorernas utgifter för transfereringar, dvs. lämnade bidrag m.m.

Konsumtionens andel av BNP har förts fram som det mest invändningsfria måttet för jämförelser mellan olika länder och olika tidsperioder. Om de totala offentliga eller kommunala utgifterna används i stället får man stora variationer beroende på skillnader i uppbyggnaden av transfereringssystem.

I de totala offentliga utgifterna och inkomsterna utgör transfereeringar respektive skatter betydande delar. Syftet med dem är att omfördela ekonomiska medel i samhället och de motsvarar inte ett

värde av varor och tjänster som framställs i landet. Därför utgör de inga delar av BNP, vilket innebär att mått 4 och 5 – åtminstone i teorin – kan överstiga 100 procent. Trots detta används måtten ofta både i nationella och internationella sammanhang.

Den offentliga sektorns och framför allt den kommunala sektorns andel av Sveriges totala finansiella tillgångar är av relativt liten omfattning. Det beror delvis på den stora omfattningen av transaktioner internt inom företagssektorn, t.ex. mellan producerande och finansiella företag. Motsvarande transaktioner mellan kommuner eller mellan stat och kommuner förekommer i liten omfattning. Den offentliga sektorn har dessutom lättare än den privata sektorn att förutse sina in- och utbetalningar, och har därmed mindre behov av finansiella tillgångar.

Den offentliga sektorns resultat, en uppskattning

En summering av årets resultat, för de delar som tillsammans utgör den offentliga sektorn, bör kunna ge svar på frågan om den samlade verksamheten medfört ett över- eller underskott. En sådan räkneoperation med 2000 års bokslut som utgångspunkt visar att den offentliga sektorn skulle ha gett till resultat ett överskott på 90 miljarder kronor, en minskning med 14 miljarder i jämförelse med 1999. Resultatets omslutning på 90 miljarder bör dock användas med försiktighet då det inte varit möjligt att eliminera transaktioner mellan staten, den kommunala sektorn och socialförsäkringssektorn. Det kan också förekomma vissa skillnader beträffande begrepp och principer som berör redovisningen av de sektorer som tillsammans utgör den offentliga sektorn.

4 Resultaträkning för den offentliga sektorns olika sektorer 2000, miljarder kronor

Profit and loss account for general government, by sector, SEK billion

	Staten	Kommunala sektorn	Soc.försäkr. sektorn	Summa (ej konsoliderad)
Summa intäkter	860	527	58	1 445
Summa kostnader	-831	-522	-2	-1 355
Årets resultat	29	5	56	90

Källor: Regeringens skrivelse "Årsredovisning för staten 2000", ESV. SCB:s kommunala räkenskapssammandrag 2000. Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet. Årsredovisningar från PPM och AP-fonderna.

Den kommunala sektorns resultat, ett överskott på 5 miljarder kronor, avviker väsentligt från statens och socialförsäkringssektorns resultat. De påfrestningar som den kommunala ekonomin varit utsatt för under 1990-talet präglar fortfarande verksamheten och den kommunala sektorn har ännu inte kunnat tillgodogöra sig den tillväxt som utmärkt den svenska ekonomin under de senaste åren. Det bör dock påpekas att situationen är mycket varierande inom kommunsektorn, både när det gäller ekonomin och tillståndet i verksamheterna.

Tillgångar och skulder, en uppskattning

Förutsättningarna för en uppskattning av den offentliga sektorns tillgångar och skulder är desamma som beskrevs i det avsnitt där sektorns samlade resultat presenterades. Dvs. att resultatet av summeringarna i tabell 6 inte få tas för exakta storheter eftersom det inte varit möjligt att eliminera transaktioner inom den offentliga sektorn. De redovisade uppgifterna bör dock klargöra sammansättningen och vilken betydelse de olika delarna har för den offentliga sektorn.

5 Balansräkning för den offentliga sektorns olika sektorer 2000, miljarder kronor

Balance sheet for the general government, by sector, SEK billion

	Staten	Kommunala sektorn	Soc.försäkr. sektorn	Summa (ej konsoliderad)
<i>Tillgångar</i>				
Samtliga tillgångar	689	499	829	2 017
<i>Skulder</i>				
Eget kapital (netto- förmögenhet)	-1 000	254	733	-13
Summa skulder	1 689	245	96	2 030
Summa skulder o. eget kapital	689	499	829	2 017

Källor: Regeringens skrivelse "Årsredovisning för staten 2000", ESV. SCB:s kommunala räkenskapssammandrag 2000. Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet. Årsredovisningar från PPM och AP-fonderna

Av den uppskattade totala balansomslutningen på ca 2 017 miljarder kronor 2000 svarade socialförsäkringssektorn, staten och kommunerna för 41, 34 respektive 25 procent. Mer ojämnt fördelad var det egna kapitalet eller nettoförmögenheten där t.ex. den statliga sektorn hade en negativ nettoförmögenhet. Statens skulder var större än tillgångarna och av en sådan omfattning att även den samlade offentliga sektorns nettoförmögenhet blev negativ. Det berodde till största delen på statsskulden som uppgick till 1 278 miljarder kronor 2000. Jämfört med 1999 betydde det dock en minskning av statsskulden med 92 miljarder kronor.

Staten

Med utgångspunkt från statsbudgeten planeras och styrs den statliga delen av den offentliga sektorns verksamhet genom att medel fördelas till verksamheterna. Formerna för budgeten och budgetarbetet regleras i en särskild budgetlag. Vid redogörelser och diskussioner om statens finanser utgår man vanligen från statsbudgeten och dess utfall.

Statens samlade resurser samt värdet av statens tillgångar och skulder redovisas dock inte i statsbudgeten. Det innebär att den inte ger en fullständig bild av det statsfinansiella läget. Information om statens samlade resurser återfinns däremot i ,Regeringens skrivelse "Årsredovisning för staten 2000 ", Ekonomistyrningsverkets (ESV) Denna rapport, som utgör underlag för detta avsnitt, innehåller resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys med noter och underliggande analyser. Redovisningen utgår från vedertagna redovisnings- och värderingsprinciper som i så stor utsträckning som möjligt hållits konstanta över tiden. I resultat- och balansräkningen redovisas statens finanser enligt bokföringsmässiga grunder, dvs. en redovisning av intäkter och kostnader.

Resultat- och balansräkningarna, finansieringsanalysen och noterna omfattar myndigheterna, inklusive affärsverken, under riksdagen och regeringen och de fonder som redovisas av myndigheterna. Dessutom ingår försäkringskassorna men däremot inte Riksbanken.

Ovanstående definition eller avgränsning av staten skiljer sig från nationalräkenskapernas. Enlig nationalräkenskaperna (NR) omfattar staten departementen med tillhörande myndigheter och inrättningar samt vissa statliga fonder. Dessutom klassificeras bolag och stiftelser som till mer än 50 procent finansieras med statliga medel som ingående i den statliga sektorn. De statliga affärsverken hör enligt NR:s definition till näringslivet. NR:s definition tillämpas i kapitlet *Den offentliga sektorn* och *Den kommunala sektorn*.

Verksamhetens resultat

Staten redovisar i sin konsoliderade resultaträkning intäkter och kostnader som genererats under redovisningsperioden. Skatteintäkter m.m. liksom kostnader i de stora bidrags- och försäkringsystem som staten hanterar, redovisas till stor del kassamässigt,

dvs. med de belopp som faktiskt inbetalts respektive utbetalts under året.

År 2000 uppvisade staten ett positivt resultat på 29 miljarder kronor vilket kan jämföras med ett överskott på 59 miljarder kronor föregående år. Det mindre överskottet berodde främst på en kraftig minskning, 30 miljarder kronor, från intäkterna av bidrag kopplade till det reformerade ålderspensionssystemet. Dessutom ökade statens kostnader bl.a. beroende på att de finansiella kostnaderna för förvaltningen av statsskulden blev 11 miljarder större än 1999.

6 Statens konsoliderade resultaträkning 1999–2000. Miljarder kronor

Consolidated profit and loss account for the central government, SEK billion

	1999	2000
Intäkter		
Skatter m.m.	772,8	795,6
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	46,6	47,6
Intäkter av bidrag	49,4	16,9
Summa intäkter	868,4	860,1
Summa transfereringar och bidrag	-608,9	-620,1
Kostnader egen verksamhet		
Kostnader för personal	-72,5	-76,8
Kostnader för lokaler	-10,8	-10,7
Övriga driftkostnader	-53,3	-57,9
Avskrivningar	-15,8	-16,8
Summa statens egen verksamhet	-152,4	-162,2
Summa kostnader	-761,3	-782,3
Saldo före resultat från andelar och fin. poster	107,1	77,8
Resultat från andelar i dotter- och intresseföretag	18,8	8,8
Summa finansiella poster	-67,3	-57,2
Årets över-/underskott	58,6	29,4

Källa: ESV. Underlag till Årsredovisning för staten 2000. Vid upprättandet av ÅRS 2000 har jämförelsetalen för 1999 ändrats för att uppnå jämförbarhet mellan åren.

Skatteinkomsterna på 796 miljarder kronor utgör drygt nio tiondelar av statens intäkter. Inkomsterna från skatter ökade med 23 miljarder eller tre procent jämfört med året innan. Av skatteinkomsterna avsåg största delen, 266 miljarder kronor arbetsgivarav-

gifter. Något mindre, 240 miljarder kronor, utgjordes av skatter och avgifter från fysiska och juridiska personer och 177 miljarder kronor avsåg mervärdesskatt.

De största kostnaderna i den statliga verksamheten uppkommer i bidrags- och transfereringssystemen med sammanlagt 620 miljarder kronor. Det innebar en ökning med två procent jämfört med 1999. De största enskilda posterna avser ålderspensioner inklusive ATP samt olika former av statliga bidrag till kommuner och landsting.

De totala kostnaderna för transfereringar i form av lämnade bidrag m.m. har ökat med 10 miljarder kronor mellan 1999 och 2000. Kostnaderna för socialförsäkring ökade med 15 miljarder medan kostnaderna för arbetsmarknad minskade med 10 miljarder kronor. De största ökningarna inom området socialförsäkring gällde sjukförsäkringen och läkemedelsförmånen. Minskningen inom området arbetsmarknad berodde främst på en sjunkande arbetslöshet som möjliggjorde reducerade insatser för arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Kostnaderna för statens egen verksamhet, myndighetsutövning och statlig förvaltning, uppgick till 162 miljarder kronor 2000. Detta innebar en ökning av kostnaderna med 10 miljarder kronor jämfört med 1999.

Kostnaderna för personal utgjorde närmare hälften av statens kostnader för egen verksamhet. Personalkostnaderna ökade med sex procent eller fyra miljarder kronor.

Saldot för de finansiella posterna, som uppvisade ett minus på 57 miljarder 2000, förbättrades med 10 miljarder kronor jämfört med föregående år. Förbättringen hänförs huvudsakligen till reavinsten vid försäljningen av aktier i Telia AB, som uppgick till 54 miljarder kronor.

Tillgångar och skulder

I den konsoliderade balansräkningen redovisas värdet av statens tillgångar till sammanlagt 689 miljarder kronor. Det innebar att de ökade med 27 miljarder kronor. De materiella anläggningstillgångarna uppgick till 287 miljarder kronor och de finansiella anläggningstillgångarna till 165 miljarder kronor.

Statens totala skulder och avsättningar utgjorde 1 689 miljarder kronor. Då statens skulder är större än tillgångarna blir statens

nettoförmögenhet negativ. Förändringen av nettoförmögenheten mellan två år samvarierar i huvudsak med statsskuldens förändring.

Statsskulden uppgick till 1 278 miljarder kronor vilket innebar att den, i likhet med föregående år, fortsatte att minska. Minskningen uppgick till 92 miljarder vilket var 16 miljarder kronor mer än 1999.

7 Statens konsoliderade balansräkning 1999 och 2000. Miljarder kronor

Consolidated balance sheet for the central government, SEK billion

	1999	2000
Tillgångar		
Anläggningstillgångar	437,3	453,1
Utlåning	123,5	127,0
Kassa och bank	6,7	3,9
Övriga tillgångar	94,4	105,0
Summa tillgångar	661,9	689,0
Skulder och eget kapital		
Nettoförmögenhet	-1 086,4	-999,7
Avsättningar	125,0	139,4
Statsskulden	1 370,2	1 277,9
Övriga skulder och avsättningar	253,1	271,4
Summa skulder och eget kapital	661,9	689,0

Källa: ESV. Underlag till Årsredovisning för staten 2000. Vid upprättandet av ÅRS 2000 har jämförelsetalen för 1999 ändrats för att uppnå jämförbarhet mellan åren.

Socialförsäkringssektorn

Socialförsäkringssektorn omfattar offentliga institutioner vars huvudsakliga aktivitet är att tillhandahålla sociala förmåner. Fr.o.m. verksamhetsåret 1998 utgörs sektorn av följande försäkrings-system:

- Allmän tilläggspension (ATP)
- Premiepension

De institutioner som administrerar de olika socialförsäkrings-systemen är de allmänna pensionsfonderna (AP-fonderna) och Premiepensionsmyndigheten (PPM). De allmänna pensionsfonderna var 1999 uppdelade på fyra olika fonder, 1-3:e, 4:e, 5:e och 6:e. Inför 2000 ändrades benämningarna på 1-3:e AP-fonden och 5:e AP-fonden. De nya namnen är 1-2:a AP-fonden respektive 3:e AP-fonden. Dessutom har en ny fond, 7:e AP-fonden, tillkommit 2000.

ATP-systemet är ett förmånsbestämt fördelningssystem. Det bygger på att pensionsutbetalningarna finansieras genom obligatoriska arbetsgivaravgifter som är baserade på den aktiva befolkningens förvärvsinkomster. De medel som AP-fonderna förvaltar skall placeras så att bidraget till finansieringen av de allmänna pensionerna blir så stort som möjligt. Det har hittills skett främst genom placeringar i räntebärande papper och fastighetsaktier.

PPM:s huvudsakliga uppgift är att hantera individuella konton för pensionsmedel i olika fonder. Pensionsmedel som bygger på den lag (1998:674) som trädde i kraft den 1 januari 1999 då ett nytt system för inkomstgrundad ålderspension infördes. Tidigare gällande regler för folkpension, ATP, delpension och pensionstillskott ersätts successivt av det nya systemet.

I det nya allmänna pensionssystemet ingår att en del av pensionsavgiften avsätts till s.k. premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val av pensionsspararna. Den statliga Premievalsfonden fungerar som en värdepappersfond och kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensions-systemet.

För de personer som avstår från att välja fond placeras pensionsmedlen i Premiesparfonden. Denna fond och Premievalsfonden förvaltas av den statliga myndigheten 7:e AP-fonden.

Socialförsäkringssektorns resultat, en uppskattning

Ränteintäkter och aktieutdelningar utgör huvuddelen av socialförsäkringssektorns nettointäkter. De varierar kraftigt mellan sektorns olika delar främst beroende på skiftande innehav av placeringstillgångar. Det betyder också att det finns stora variationer vad beträffar årets resultat då förvaltningskostnaderna generellt är marginella. PPM:s underskott förklaras av att försäkringsrörelsen varit verksam under relativt kort tid. Arbetet har istället dominerats av insatser med att bygga upp myndighetens olika tekniska system och organisatoriska struktur.

8 Resultaträkning för socialförsäkringssektorn 2000, miljoner kr *Profit and loss account for the social insurance sector, SEK million*

	PPM	1-2:a AP- fonden	3:e AP- fonden	4:e AP- fonden	6:e AP- fonden	7:e AP- fonden	Summa (ej konsoliderad)
Förvaltningskostnader	-635	-193	-943	-144	-182	-41	-2 138
Nettointäkt	20	30 485	4 666	20 605	2 514	3	58 290
Årets resultat	-615	30 290	3 723	20 461	2 332	-38	56 152
Värdeförändr.	-	13 456	-4 044	-35 341	-2 760	-	-28 689
Marknadsvärderat resultat	-	43 746	-320	-14 880	-428	-	27 463

Källa: Årsredovisningar 2000, PPM och AP-fonderna.

1-2:a AP-fonden benämndes 1-3:e AP-fonden 1999. 3:e AP-fonden benämndes 5:e AP-fonden 1999.

Summeras årets resultat för AP-fonderna och PPM kan man få en uppfattning om nivån på socialförsäkringssektorns totala resultat. Det uppgick 2000 till 56 miljarder kronor. Här bör uppmärksammas att det inte gjorts några justeringar, någon konsolidering, för de transaktioner som förekommit inom socialförsäkringssektorn.

Det marknadsvärderade resultatet för hela socialförsäkringssektorn uppvisade ett resultat på 27 miljarder kronor.

Det betydde ett försämrat marknadsvärderat resultat på 46 miljarder kronor, jämfört med föregående år. Det

förklaras huvudsakligen med fallande kurser på Stockholmsbörsen.

1-2:a AP-fonden skiljer sig från de övriga fonderna genom att den, trots sjunkande aktiekurser, redovisade en positiv värdeökning. Till största delen förklaras den med en värdeökning av nominella obligationslån, men även reala obligationslån ökade något i värde.

Socialförsäkringssektorns tillgångar och skulder, en uppskattning

Den helt dominerande institutionen till storlek är 1–2:e AP-fonden. Den har en balansomslutning (summa tillgångar) som 2000 motsvarade nästan 70 procent av den samlade sektorns tillgångar på 845 miljarder kronor. Summeringen av fondernas samtliga tillgångar bör ge en rimlig uppfattning om sektorns totala balansomslutning trots att det inte varit möjligt att eliminera transaktioner mellan de institutioner som ingår i socialförsäkringssektorn.

Huvuddelen, ca 73 procent, av 1–2:e AP-fondens placerade tillgångar utgörs av obligationslån. Övriga fonder har däremot nästan bara aktier som placerade tillgångar. PPM ansvarar för förvaltningen av inbetalda men ännu inte placerade pensionsrätter och har dessa placerade på ett antal räntebärande konton i Riksgäldskontoret (RGK). Marknadsvärdet av tillgångarna på dessa konton uppgick till 72 miljarder kronor den 31 december 1999. I samband med det första fondvalet hösten 2000 överfördes medel från den tillfälliga förvaltningen till placeringar i fonder motsvarande 56 miljarder kronor.

Vid utgången av år 2000 var marknadsvärdet av PPM:s placeringar hos RGK 40 miljarder kronor samtidigt som placeringar i fonder, placeringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisken, uppgick till 53 miljarder kronor. Fondplaceringarna motsvarade 57 procent av samtliga tillgångar.

9 Socialförsäkringssektorns tillgångar och skulder 2000, miljoner kronor

Assets and liabilities for the social insurance sector, SEK million

	PPM	1-2:a AP- fonden	3:e AP- fonden	4:e AP- fonden	6:e AP- fonden	7:e AP- fonden	Summa (ej konsoli- derad)
<i>Tillgångar</i>							
Plac.tillg.	93 197	560 128	21 675	125 702	18 127	—	818 829
Andra tillg.	744	337	1 198	6 603	920	18	9 820
Samtliga tillg.	93 941	560 465	22 873	132 305	19 048	18	828 649
<i>Skulder</i>							
Fondkap./ eget kap.	—964	560 378	22 835	132 283	18 408	—48	732 892
Summa skulder	94 905	87	38	22	640	66	95 757
Summa skul- der o. fondkap.	93 941	560 465	22 873	132 305	19 048	18	828 649

Källa: Årsredovisningar 2000, PPM och AP-fonderna.

1-2:a AP-fonden benämndes 1-3:e AP-fonden 1999. 3:e AP-fonden benämndes 5:e AP-fonden 1999.

Den kommunala sektorn

Den kommunala sektorn omfattar kommuner och landsting samt den verksamhet som bedrivs i samarbete mellan kommuner eller landsting i form av kommunalförbund.

Verksamhet som bedrivs i kommunägda företag ingår inte i den kommunala sektorn. Däremot ingår kommunernas affärsverksamhet i den kommunala sektorn i detta och i följande kapitel. Här används en något vidare definition än i kapitlet Den offentliga sektorn.

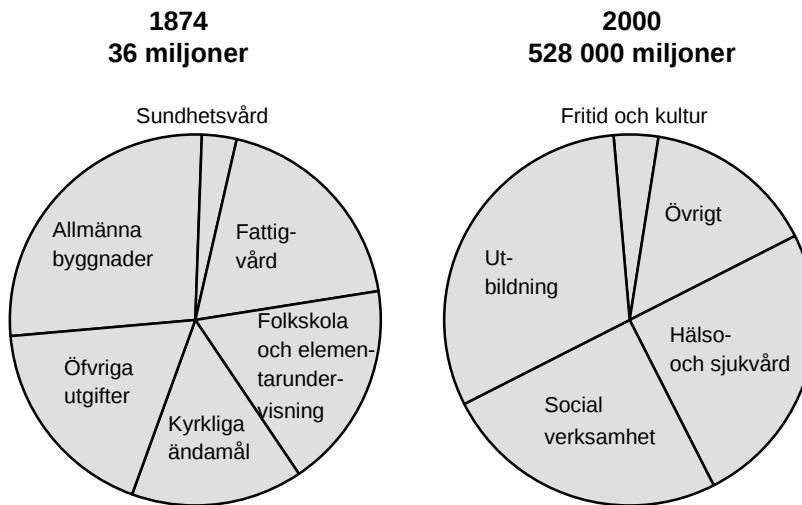
Under de många år som Statistiska centralbyrån belyst kommunernas ekonomi har deras verksamheter genomgått genomgripande förändringar både vad beträffar omfattning och inriktning. En viss uppfattning om hur genomgripande förändringarna har varit i ett längre tidsperspektiv kan man få genom att jämföra den kommunala sektorns utgifter 1874 och 2000. Räknas 1874 års utgifter på 36 miljoner kronor om med hjälp av konsumentprisindex¹ till 2000 års priser motsvarade det ca 1 430 miljoner kronor. Detta belopp skall jämföras med 2000 års utgifter på 528 000 miljoner kronor. Jämförelsen ger naturligtvis inte en riktig bild av utvecklingens omfattning bl.a. därför att förhållandena vad avser målsättning och innehåll för kommunal verksamhet har förändrats mycket på så många år. Befolkningstillväxten, som inneburit att antalet invånare mer än fördubblats, har t.ex. haft stor betydelse när det gäller ökade utgifter. Om hänsyn tas till befolkningsförändringarna blir utgifterna per invånare, i 2000 års priser, 400 kronor för 1874 och 59 000 kronor för 2000.

---

1) Levnadskostnadsindex för 1874 är 95,7 och för 2000 3 809. Tal före 1914 bygger på det s.k. Myrdal-Bouvins konsumentprisindex, en ekonomisk-historisk efterhandskonstruktion. Tal efter 1914 bygger på officiella indexserier.

10 Den kommunala sektorns utgifter fördelade på olika verksamheter 1874 och 2000. Procent

Expenditure by area of activity for the local government sector

Det blir naturligtvis än mer osäkert att göra meningsfulla jämförelser om utgifterna fördelas på lägre nivåer. Därför återges här bara hur de fördelade sig på olika verksamheter 1874 och 2000 utan några försök till jämförelser. Enligt den uppdelning som tillämpades 1874 utgjorde de största utgiftsslagen allmänna byggnader, fattigvård samt folkskola och elementarundervisning. Deras andelar av de totala utgifterna var 27, 19 respektive 18 procent. Enligt 2000 års uppdelning var gruppen utbildning, hälso- och sjukvård samt social verksamhet de största utgiftsposterna. De uppgick till 28, 25 respektive 23 procent.

En kommunalekonomisk jämförelse som borde kunna göras utan invändningar gäller differensen mellan inkomster och utgifter. Detta mått speglar i viss mån det kärva ekonomiska klimat som kommunal verksamhet bedrivits i under 1990-talet. Den kommunala sektorns verksamhet har som regel gett underskott under denna period men 2000 gav den ett överskott på 0,3 procent av de totala inkomsterna. Motsvarande situation 1874 var ett finansiellt underskott på 8,5 procent. Vi kan konstatera att en underbalanserad kommunalekonomi inte är en modern företeelse.

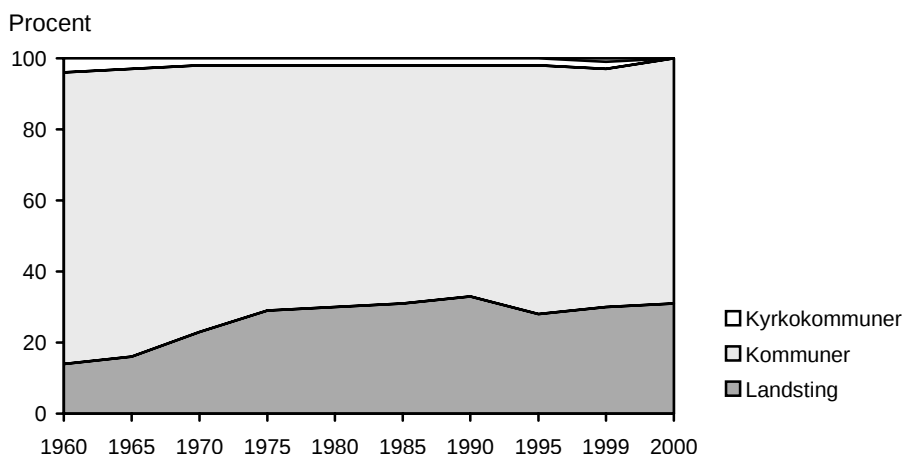
Den kommunala sektorns externa utgifter

Den verksamhet som bedrivs inom de olika kommuntyperna är mycket varierande till storlek och omfattning. Av den totala kommunala sektorns utgifter på 528 miljarder kronor 2000 svarade kommunerna för två tredjedelar och landstingen för en tredjedel.

Landstingens verksamhet har, framför allt mellan 1965 och 1975, byggts ut i snabbare takt än kommunernas. Det har inneburit att landstingens andel av den totala kommunala sektorns utgifter ökat från ungefär en åttondel i början av 1960-talet till dagens andel på nästan en tredjedel. I början av 1990-talet förändrades den trenden då kommunernas verksamhet ökade. En förklaring är kommunernas övertagande av omsorgen om äldre och funktionshindrade som genomfördes 1992 med den s.k. ÄDEL-reformen.

11 Kommuntypernas utgifter 1960–2000. Procent av den kommunala sektorns externa utgifter

External expenditure for the different types of local government, in per cent of the total government

I diagrammet redovisas de bokförda värdena. Fr.o.m. 2000 ingår inte Svenska kyrkan i den offentliga sektorn.

Den kommunala sektorns utgifter 1996 uppgick till 499 miljarder kronor vilket betydde en ökning med nio procent i jämförelse med 1995.

En betydande del av utgiftsökningen utgjordes av avgifter till staten. T.ex. mervärdesskatteavgifter och avgifter till det inomkommunala utjämningsystemet som infördes då. Avgifterna till det inomkommunala utjämningsystemet fördelas mellan kommuner respektive landsting för att utjämna skillnader, inkomster och strukturella, varför beloppen också fanns redovisade bland de externa inkomsterna. Totalt uppgick de till ca 28 miljarder kronor, en summa som bör elimineras från de externa utgifterna för att det skall vara möjligt att få en bättre uppfattning om de faktiska utgifterna. Det skulle innebära att de externa utgifterna reduceras till 471 miljarder kronor och att den faktiska ökningen 1996 blir tre procent i stället för nio.

År 1997 minskade utgifterna till 462 miljarder kronor. Det berodde främst på att den ekonomiska utjämningen mellan kommuner respektive landsting redovisades netto i stället för brutto. Det innebar att redovisade kostnader och intäkter blev lägre och att de externa utgifterna och inkomsterna för 1997 inte är jämförbara med 1996. Det totala nettot – skillnaden mellan inkomster och utgifter – är däremot jämförbart. Det förändrades från ett underskott på 12 miljarder 1996 till ett överskott på 87 miljoner kronor 1997.

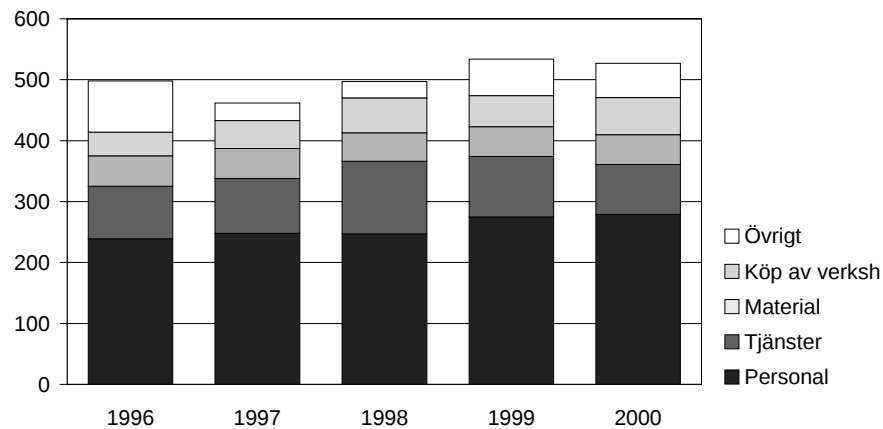
Under verksamhetsåren 1998 och 1999 steg utgifterna med sju respektive tre procent vilket motsvarade 35 miljarder och 17 miljarder kronor i löpande priser. Denna utveckling berodde främst på betydande utgiftsökningar som landstingen svarade för.

För verksamhetsåret 2000 redovisades en minskning av utgifterna med 7 miljarder till 527 miljarder kronor. Det berodde i första hand på att Svenska kyrkan fr.o.m. 2000 inte räknades till den kommunala sektorn.

12 Den kommunala sektorns externa utgifter fördelade på olika utgiftsslag 1996–2000. Miljarder kronor i löpande priser

Local government's external expenditure by type. SEK billion, current prices

Miljarder kronor

I diagrammet redovisas de bokförda värdena. Justeringar enligt de resonemang som förs i texten har inte gjorts

Personalkostnaderna, dvs. löner och arbetsgivaravgifter utgör den kommunala sektorns största utgiftspost. Den har svarat för ungefär hälften av de totala utgifterna varje år under första hälften av 1990-talet. År 2000 svarade personalkostnaderna för 53 procent av de totala utgifterna vilket motsvarade 279 miljarder kronor. Bland de enskilda utgiftsslagen var det främst tjänster och köp av verksamhet som förändrades. De minskade med 17 procent respektive ökade med 19 procent i jämförelse med 1999.

13 Den kommunala sektorns externa utgifter 2000. Miljoner kronor
Local government's external expenditure, SEK million

Utgiftsslag	2000	
	Miljoner kronor	Procent
Personalkostnader	278 870	53
därav arbetsgivaravgifter	71 953	14
Tjänster	82 412	16
Material	48 689	9
Köp av verksamhet	60 954	11
Bidrag och transfereringar	31 006	6
Övrigt	25 580	5
Summa utgifter	527 511	100

Den kommunala sektorns externa inkomster

I jämförelse med 1995 steg den kommunala sektorns redovisade inkomster 1996 med nio procent eller 39 miljarder till 487 miljarder kronor. Den kraftiga inkomstökningen berodde på de bidrag som tillkom när det kommunala kostnads- och inkomstutjämningsystemet infördes. Totalt uppgick bidragen till ca 28 miljarder kronor, medel som tagits in som avgifter och som sedan fördelats för att utjämna skillnader, såväl inkomster som strukturella. För att få en uppfattning om de faktiska externa inkomsterna bör dessa belopp elimineras. Det skulle innebära en faktisk inkomstökning under 1996 för den kommunala sektorn på två procent i stället för det redovisade tillskottet på nio procent.

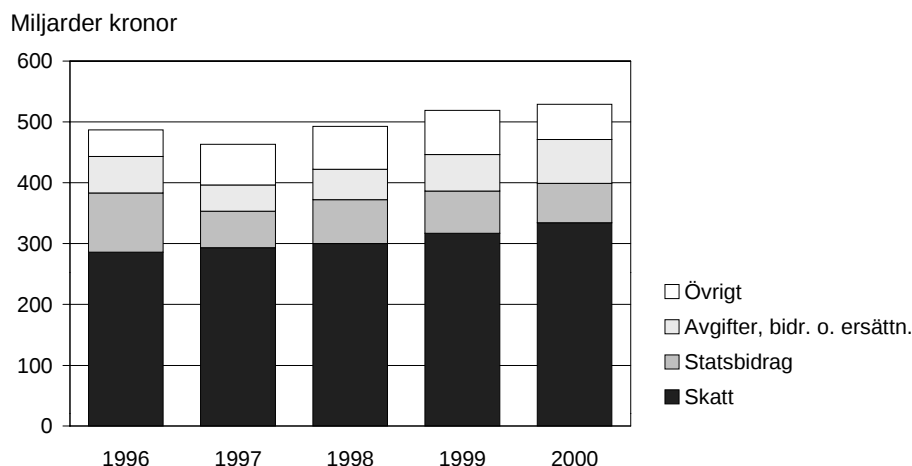
Förändringen under 1997, en minskning med 25 miljarder kronor, var till stor del en följd av att den ekonomiska utjämnningen netto-redovisades (se externa utgifter). Det innebar lägre redovisade inkomster och utgifter och utfallet 1997 är därför inte helt jämförbart med tidigare år.

Under 1998 steg de externa inkomsterna med sju procent till 493 miljarder kronor. Det var främst de ökade statsbidragen som bidrog till förbättringen. De steg med 22 procent eller 12 miljarder kronor. Denna utveckling, stigande inkomster, fortsatte 1999 då de ökade med fem procent till 520 miljarder kronor. Det berodde till stor del på att avgifter, bidrag och ersättningar ökade med nästan 10 miljarder kronor.

Utvecklingen, stigande inkomster, avmattades något under 2000 då de ökade med 2 procent till 529 miljarder kronor. Tillskottet kan främst hänföras till en gynnsam konjunktur med förbättrade inkomster och därmed större skatteintäkter. Dessa ökade med fem procent eller 17 miljarder kronor.

14 Den kommunala sektorns externa inkomster fördelade på olika inkomstslag 1996–2000. Miljarder kronor i löpande priser

Local government, external revenue, by type. SEK billion, current prices

I diagrammet redovisas de bokförda värdena. Justeringar enligt de resonemang som förs i texten har inte gjorts

Den kommunala inkomstskatten är kommunsektorns största inkomstkälla och dess betydelse har tilltagit under senare delen av 1990-talet. År 2000 uppgick andelen till 63 procent. Tillsammans med statsbidragen svarade de för tre fjärdedelar av de totala inkomsterna.

Andelen avgifter, bidrag och ersättningar har minskat under senare delen av 1990-talet bl.a. beroende på att delar av den kommunala affärsmässiga verksamheten förts över till kommunägda företag. Av de totala inkomsterna 2000 utgjorde avgifter, bidrag och ersättningar 14 procent eller 72 miljarder kronor.

15 Den kommunala sektorns externa inkomster 2000. Miljoner kronor

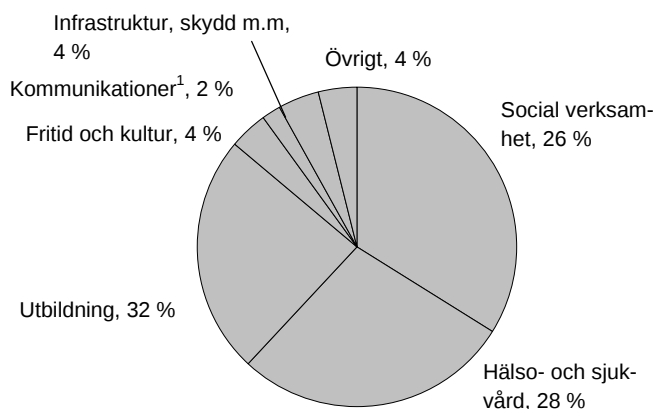
Local government, external revenue, SEK million

Inkomstslag	2000	
	Miljoner kronor	Procent
Skatt	333 829	63
Statsbidrag	64 709	12
Avgifter, bidrag och ersättningar	72 541	14
Övrigt	58 268	11
Summa	529 347	100

Hur skatteintäkter och generella statsbidrag, dvs. driftintäkter som inte är knutna till något speciellt ändamål, används för att finansiera olika kommunala löpande verksamheter framgår av diagram 16. Huvuddelen av intäkterna används inom utbildning, hälso- och sjukvård samt social verksamhet. Deras andelar av de totala skatteintäkterna 2000, var 34, 28, respektive 24 procent.

16 Skatteintäkternas användning inom olika verksamhetsområden 2000. Procent

Use of tax revenue, by activity, per cent

1) Exklusive gator och vägar som ingår i infrastruktur, skydd m.m.

Inkomsterna större än utgifterna

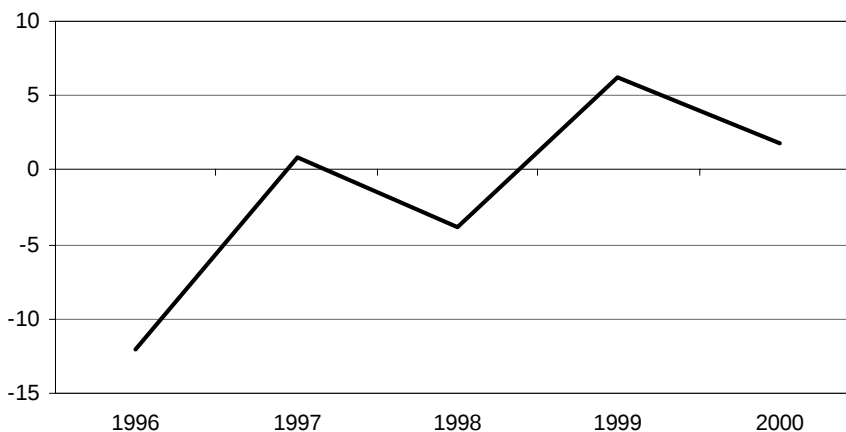
Skillnaden mellan inkomster och utgifter ger en uppfattning om den kommunala sektorns möjligheter att t.ex. finansiera investeringar med egna medel. I början av 1980-talet var ekonomin i balans med årliga överskott, men fr.o.m. mitten av 1980-talet försämrades utvecklingen. Denna utveckling har fortsatt under 1990-talet med undantag för 1992 då ökade skatteinkomster gav en tillfällig förbättring. Förklaringen var en gynnsam inkomstutveckling som möjliggjorde en kortvarig återhämtning. Därefter har utvecklingen med årliga underskott fortsatt fram till 1997 då det skedde en markant förbättring, ett överskott på 87 miljoner kronor. Den fortsatta utvecklingen har gett både under- och överskott. Överskottet 1999 på drygt 6 miljarder kronor var en förbättring med drygt 10 miljarder kronor. Det var främst kommunernas extraordinära intäkter som bidrog till den gynnsamma utvecklingen. De ökade med nästan nio miljarder kronor till totalt 13 miljarder.

Även för verksamhetsåret 2000 har de sammantagna inkomsterna överstigit utgifterna. Nivån sjönk dock från sex miljarder till två miljarder kronor i jämförelse med 1999.

17 Differensen mellan inkomster och utgifter. Miljarder kronor i löpande priser 1996–2000

Local government, difference between income and expenditure, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

Den kommunala sektorns likviditet och soliditet

Hur det ekonomiska tillståndet utvecklas kan också beskrivas med hjälp av olika likviditets- och soliditetsmått. Likviditeten visar vilken beredskap som finns för att klara de löpande betalningarna medan soliditeten anger den finansiella ställningen på lång sikt. Dvs. soliditeten visar vilken beredskap det finns för att möta framtida resultatförsämringar.

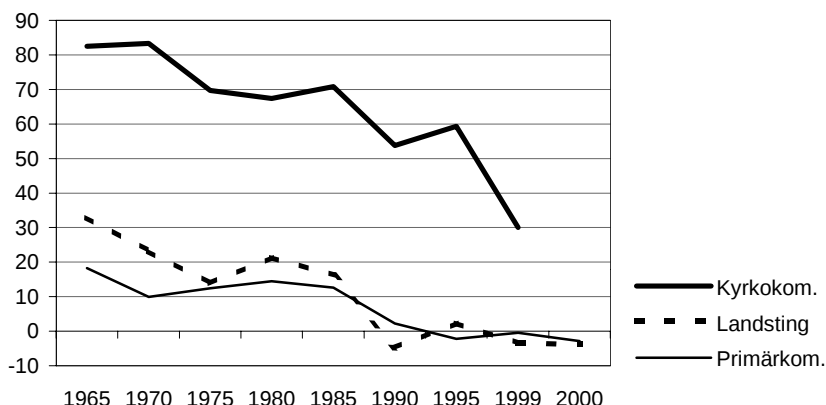
I detta kapitel uttrycks likviditeten som rörelsekapitalet i procent av verksamhetens kostnader. Verksamhetens kostnader har beräknats som externa utgifter minus investeringsutgifter. Det valda måttet rörelsekapital – omsättningstillgångar minus kortfristiga skulder, inklusive semesterlöneskuld – i förhållande till verksamhetens kostnader visar hur känslig kommunernas ekonomi är för oförutsedda händelser.

De olika kommuntypernas likviditet eller betalningsberedskap för den löpande verksamheten har varierat kraftigt från mitten av 1960-talet och fram till sekelskiftet. Trenden har varit nedåtgående men den höga nivå som utmärkt kyrkokommunerna skiljer dem från kommuner och landsting. Kyrkokommunerna hade en relativt bra likviditet som dock försämrades 1999 med 33 procentenheter till 30 procent av verksamhetens kostnader. Förklaringen var att då fördes ett betydande belopp över till Svenska kyrkans försäkringsförening, en nybildad inrättning som ansvarar för kyrkans pensionsåtaganden. För kommuner och landsting var situationen däremot bekymmersam. Deras likviditet låg under noll procent 1999 och denna ofördelaktiga utveckling har fortsatt under 2000. För kommunerna innebar det att rörelsekapitalets underskott då uppgick till 10 miljarder kronor. Motsvarande underskott för landstingen var 6 miljarder kronor. De kortfristiga skulderna var större än omsättningstillgångarna och anläggningstillgångarna måste då delvis finansieras med hjälp av kortfristiga skulder.

18 De olika kommuntypernas likviditet 1965–2000. Procent

Local government, by type. Liquidity in per cent

Procent

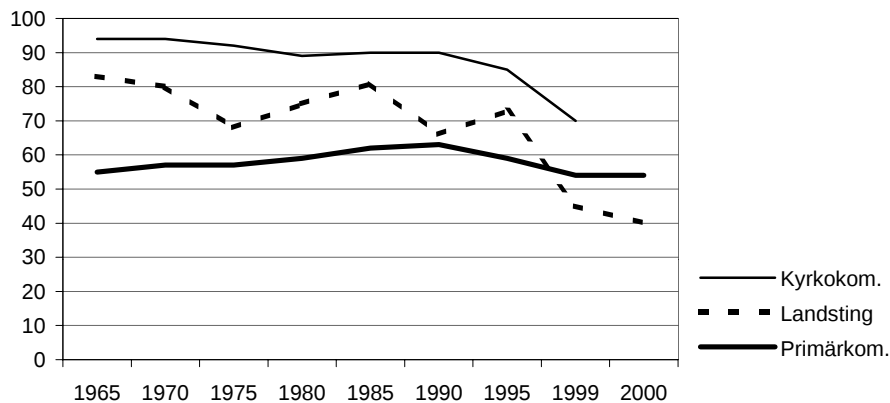
Fr.o.m. 2000 räknas inte kyrkokommuner till den kommunala sektorn

Soliditeten (exkl. pensionsskulden) för de olika kommuntyperna låg på en hög nivå under den period som redovisas i diagram 19. Trenden har dock varit stabilt avtagande fr.o.m. 1990. Landstingen avviker något genom att de med hjälp av besparingar och minskade kostnader kunde förbättra resultaten och på så sätt förbättra soliditeten mellan 1990 och 1995. Efter 1995 följer de emellertid samma utveckling som kommunerna och kyrkokommunerna. En utveckling som inneburit en fortsatt minskning av soliditeten samtidigt som förändringstakten har ökat.

Ett kommunalt problem är de växande (kommunala) pensions-skulderna. Medel som avsätts till dem skall redovisas i balansräkningen och fr.o.m. 1989 finns också sådana skulder upptagna där. I enlighet med en ny redovisningslag skall dock pensionsförmåner som intjänats före 1998 redovisas tillsammans med borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser. Det innebär att pensions-skulden, som 1998 uppgick till 128 miljarder kronor, lyftes ut från balansräkningen. En förändring som medfört att utvecklingen fr.o.m. 1998 inte är jämförbar med tidigare år.

19 De olika kommuntypernas soliditet (exkl. pensionsskuld)**1965–2000. Procent***Local government, by type. Solvency in per cent (excluding pension liabilities)*

Procent

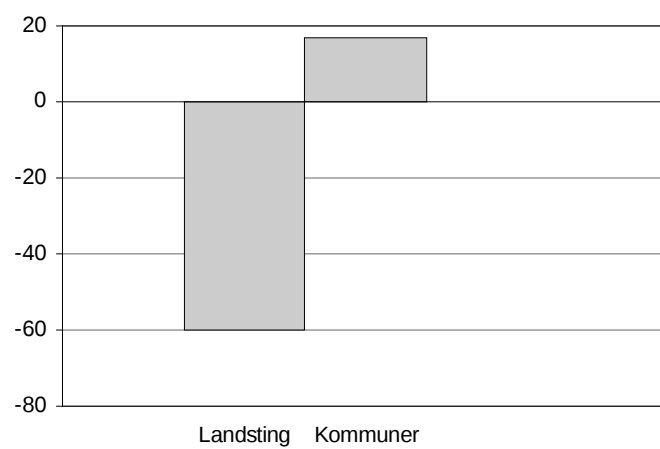
Fr.o.m. 2000 räknas inte kyrkokommuner till den kommunala sektorn.

Den finansiella ställningen för landstingen och kommunerna blir betydligt sämre om hänsyn tas till pensionsskulderna. Det egna kapitalet skall då reduceras med de pensionsåtaganden som är intjänade före 1998 (fr. o. m. 2000 ingår också löneskatt). Det innebär en minskning av det egna kapitalet på 150 miljarder för kommunerna och 91 miljarder kronor för landstingen. Soliditeten år 2000 sjunker då till -60 respektive 17 procent. För landstingen betyder det att de sammantagna skulderna är betydligt större än tillgångarna.

20 De olika kommuntypernas soliditet 2000, inklusive pensions-skuld. Procent

Local government, by type. Solvency in per cent (including pension liabilities)

Procent

Kommuner

Dagens kommuner har en omfattande verksamhet där vård och omsorg samt den pedagogiska verksamheten svarar för 80 procent av driftkostnaderna (exklusive affärsverksamhet). En andel som i löpande priser i genomsnitt har ökat med ca 3 procent per år under 1990-talet.

Verksamheten i kommunerna är till stor del reglerad genom olika förordningar. Skilda lokala förutsättningar och varierande ambitionsnivåer ger utrymme för skillnader mellan verksamheterna i olika kommuner. En kommun, Gotland, har själv hand om den verksamhet som i övriga landet sköts av landstingen. Det berör i första hand sjukvården. Gotland är därför i vissa avseenden inte jämförbar med övriga kommuner.

Uppgifterna om kommunernas finanser grundar sig på den bokslutsstatistik som SCB samlar in varje år genom den s.k. räkenskapssammandraget. Ett räkenskapssammandrag som genomgått en omfattande förändring fr.o.m. bokslutsåret 1995. Förändringarna avser både utgifts- och inkomstslagen samt verksamhetsindelingen vilket bl.a. försvårat möjligheterna att göra jämförelser och beskriva utvecklingen över tiden.

Redovisningen i detta kapitel omfattar enbart förvaltningskommunen vilket betyder att uppgifter som berör de kommunala företagen inte ingår. De fångas upp i kapitlet Kommunägda företag samt i den kommunala koncernredovisningen som redovisas i det särskilda kapitlet Kommunkoncerner.

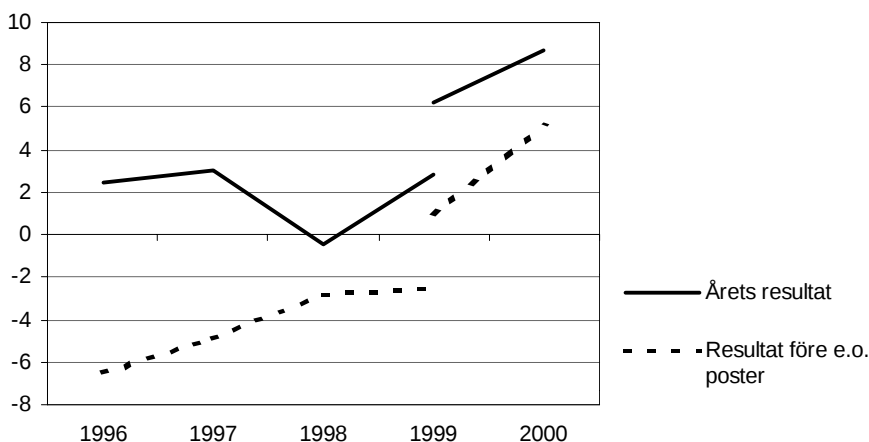
Verksamhetens resultat

För att få en uppfattning om hur den löpande verksamheten utvecklats under ett år kan måttet resultat före extraordinära poster användas. Sammantaget för kommunerna visar det på årliga underskott för andra hälften av 1990-talet. Trenden har dock varit uppåtgående fr.o.m. 1996 och denna utveckling förstärktes under 2000. Då trefaldigades verksamhetens resultat i jämförelse med 1999 vilket motsvarade ett överskott på 5,2 miljarder kronor. En förbättring som främst berodde på ökade skatteintäkter.

21 Kommunernas resultat före extraordinära poster och årets resultat. Miljarder kronor i löpande priser 1996–2000

Municipalities, profit/loss before extraordinary items and net profit/loss for the year, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

Kommunernas resultat fr.o.m.1999 är inte jämförbart med tidigare år. Detta år ändrades redovisningen så att det i skatteintäkterna ingår en prognos för årets slutavräkning samt en justering av slutavräkningen för föregående år. Tidigare år ingick enbart slutavräkningen för föregående år.

Beaktas kommunernas samtliga intäkter och kostnader under ett år åskådliggörs årets resultat. Det innebär att hänsyn tas till extraordinära poster som utgörs av stora engångsbelopp, t.ex. försäljning av anläggningstillgångar eller aktier i kommunägda företag. Det är poster som normalt inte räknas in i den ordinarie verksamheten.

Årets resultat ger en ljusare bild av kommunernas ekonomiska ställning. Sett över en femårsperiod har det gett årliga tillskott med undantag för 1998 då ett underskott på 0,5 miljarder kronor redovisades.

22 Resultaträkning för samtliga kommuner 1999 och 2000, miljarder kronor i löpande priser

Profit and loss account for all municipalities, SEK billion, current prices

	1999	2000
Verksamhetens intäkter	77,7	78,3
Verksamhetens kostnader	-318,8	-328,9
Avskrivningar	-12,6	-12,9
Verksamhetens nettokostnader	-253,7	-263,4
Skatteintäkter	211,2	226,0
Generella statsbidrag o utjämning	43,1	41,3
Finansiella intäkter	8,0	8,8
Finansiella kostnader	-7,7	-7,5
Resultat före e.o. poster	0,9	5,2
Extraordinära intäkter	12,9	7,4
Extraordinära kostnader	-7,6	-3,9
Årets resultat	6,2	8,7

Sammanställningen över kommunernas samtliga intäkter och kostnader visar att de ökade skatteintäkterna i kombination med måttliga kostnadsökningar bidragit till den kraftiga resultatförbättringen för den löpande verksamheten. Även då hänsyn tas till de extraordinära posterna kvarstår bilden av en gynnsammare utveckling. Resultaten, både före och efter de extraordinära posterna, är betydligt bättre än 1999.

Anmärkningsvärt är att posten generella statsbidrag och utjämning fortsätter att minska. Den redovisade minskningen under 2000 uppgår till nästan 2 miljarder kronor vilket är en fördubbling jämfört med föregående år. En förklaring är att det i de redovisade beloppen också ingår ersättningar och avgifter till kommunkontosystemet. I sammanställningen ovan har dessa poster netto redovisats för att visa det reella stödet som kommunerna får. Studeras de enskilda posterna var för sig visar det sig att även det generella statsbidraget har minskat år 2000. Det är ett trendbrott i utvecklingen sedan 1996 då det nuvarande systemet med generella statsbidrag infördes.

Den kärva ekonomiska utvecklingen under 1990-talet har ställt stora krav på besparingar och omstruktureringar. Flera kommuner har haft problem att anpassa sin verksamhet till dessa förutsättningar och det är bl.a. mot denna bakgrund som riksdagen fattade beslut om att det s.k. balanskravet skall gälla fr.o.m. år 2000. Det innebär att årets resultat skall överstiga noll kronor. Flera av de

extraordinära posterna får dock inte ingå när balanskravet beräknas, varför det är mer relevant att analysera resultatet före extraordinära poster för att få en uppfattning om i vilken utsträckning kommunerna lever upp till kravet. Mätt med det måttet var det 40 procent av kommunerna som inte klarade balanskravet 2000. Det var en klar förbättring i jämförelse med 1999 då 67 procent inte kunde uppfylla balanskravet.

Enligt riksdagens beslut om balanskravet innebär det för de kommuner som inte uppnår lägst ett nollresultat att de har två år på sig att vända utvecklingen så att det ackumulerade resultatet för treårsperioden blir positivt.

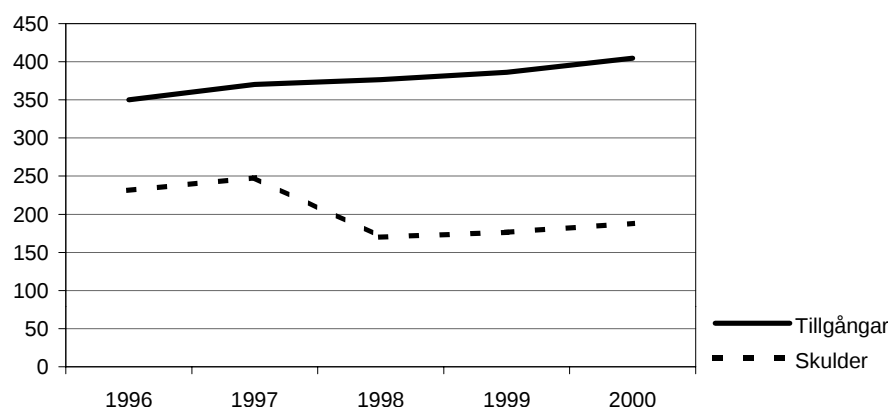
Tillgångar och skulder

Balansräkningen visar vilka tillgångar och skulder kommunen har vid årets slut. Tillgångar delas vanligtvis upp i anläggnings- och omsättningstillgångar medan skulder grovt delas upp i avsättningar, lång- och kortfristiga skulder. Skillnaden mellan tillgångar och skulder ger det egna kapitalet eller nettoförmögenheten.

23 Tillgångar och skulder. Miljarder kronor i löpande priser 1996–2000

Assets and liabilities, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

Under senare hälften av 1990-talet har tillgångarna sammantaget ökat med drygt 15 procent. Huvuddelen, ca två tredjedelar, av tillskottet tillkom under åren 1996 och 2000. Skulderna har procentuellt ökat något mer än tillgångarna fram till 1997. Förändringen

1998, en redovisad minskning med ca 30 procent, svarar inte mot en faktisk utveckling utan är en följd av den nya redovisningslagen som tillämpas fr.o.m. bokslutsåret 1998. Enligt den skall pensionsskulder (intjänade före 1998) i fortsättningen inte tas upp i balansräkningen utan att istället redovisas tillsammans med borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser. Detta belopp uppgick då till 128 miljarder kronor och den nya tillämpningen av redovisningen innebär att utvecklingen fr.o.m. 1998 inte är jämförbar med tidigare år.

24 Balansräkning för samtliga kommuner 1999 och 2000, miljarder kronor i löpande priser

Balance sheet for all municipalities, SEK billion, current prices

	1999	2000
Tillgångar		
Anläggningstillgångar	324,5	327,0
därav mark o byggnader	214,7	208,4
Omsättningstillgångar	61,8	77,7
därav likvida medel	10,3	12,0
Summa tillgångar	386,3	404,7
Eget kapital	210,1	216,8
därav Årets resultat	2,8	8,7
Skulder		
Avsättningar för pensioner	13,1	7,1
Andra avsättningar	8,3	5,1
Långfristiga skulder	91,2	87,9
Kortfristiga skulder	63,5	87,8
Summa skulder	154,7	175,7
Skulder, Avsättn. o Eget kapital	386,3	404,7

Under verksamhetsåret 2000 har summa tillgångar ökat med 18,4 miljarder kronor. Omsättningstillgångarna svarade för drygt fyra femtedelar av ökningen främst genom att posterna förråd/lager och fordringar steg. Dessutom fördubblades fordringarna på staten vilket innebär att de kom att uppgå till 5 miljarder kronor 2000.

Summa skulder har ökat med 21 miljarder kronor mellan 1999 och 2000. Det beror bl. a. på bokföringstekniska ändringar som fått till följd att medel från avsättningar förts över till kortfristiga skulder. Där har de överförda medlen redovisats under posterna upplupen löneskatt pensioner individuell del och upplupen pensionskostnad individuell del. Tillsammans uppgick de till 15,8 miljarder kronor.

Konsekvenserna av de bokföringstekniska ändringarna har också medfört att summa avsättningar blivit 9,2 miljarder lägre än 1999.

Kommunernas externa utgifter

I kommunernas externa utgifter ingår löpande externa driftkostnader och investeringsutgifter. Avskrivningar och interna ränteersättningar ingår ej. De externa utgifterna har ständigt ökat under lång tid med undantag för 1993. Det berodde bl.a. på att då minskade betalningsströmmarna mellan kommunerna och staten när ett nytt bidragssystem infördes. Samtidigt utsattes den kommunala verksamheten för omprövningar och neddragningar som tvingades fram av en allt kärvare ekonomi. Trots det ansträngda ekonomiska läget har utgifterna fortsatt att stiga efter 1993. En utveckling som också gäller 2000 då ökningen uppgick till 4,7 procent eller drygt 16 miljarder kronor i löpande priser.

Kommunernas totala redovisade utgifter på 363 miljarder kronor 2000 utgjorde drygt två tredjedelar av den kommunala sektorns utgifter. Ställs utgifterna i relation till den totala svenska ekonomin uppgick de till 17 procent i förhållande till BNP. Den totala kommunala konsumtionen beräknas ha uppgått till 252 miljarder kronor 2000, en ökning med 4,0 procent jämfört med 1999. Uttrycks förändringen i fasta priser motsvarade den en volymökning på 0,5 procent.

25 Vissa utgiftsslag för kommunerna 1999–2000. Andelar och be- lopp i miljoner kronor

*Municipalities, certain items of expenditure, shares in per cent and SEK
million*

Utgiftsslag	1999		2000	
	Milj. kr	Procent	Milj. kr	Procent
Personalkostnader	187 214	54	198 042	55
därav löner	134 121		138 178	
därav sociala avgifter	47 882		50 109	
Inköp av anläggningstillgångar	11 941	3	11 111	3
därav mark, byggn. och tekn. anlägggn.	2 330		2 839	
Material	23 015	7	22 856	6
Tjänster, inkl köp av verksamhet	95 245	28	101 796	28
därav husbyggnadsentreprenader	10 109		10 615	
därav anläggnings- och repara- tionsentr.	5 946		7 774	
därav övr.entr. och köp av verk- samhet	36 938		40 165	
därav lokalhyror	13 857		14 008	
Bidrag och transfereringar	21 449	6	20 986	6
därav socialbidrag	11 404		10 568	
Finansiella kostnader	7 319	2	7 083	2
Extraordinära kostnader	509		1 242	
Summa utgifter¹⁾	346 693	100	363 116	100

1) Nettoredovisning: Följande poster är exkluderade:

Skattekostnader	18 488
Utlämningsavgift för inkomstutjämning	9 421
Utlämningsavgift för kostnadsutjämning	4 788
Införandeavdrag	1 037

Av sammanställningen ovan framgår att det helt dominerade utgiftsslaget 2000 var personalkostnader som utgjorde 55 procent av samtliga utgifter eller 198 miljarder kronor. Det innebar en ökning med 5,8 procent vilket motsvarade 10,8 miljarder kronor i löpande priser.

Andra mer betydande förändringar kan urskiljas inom områden där kommunerna köpt eller lagt ut verksamhet på entreprenad. Bland utgiftsslaget tjänster har t.ex. kostnaderna för övriga entreprenader och köp av verksamhet samt anläggnings- och reparationsentreprenader stigit med 3,2 respektive 1,8 miljarder kronor. Framför allt var det utvecklingen inom anläggnings- och reparationsentreprenader som påverkades. Relativt sett ökade den med 31 procent.

En utgiftspost som brukar uppmärksammas i massmedia är socialbidragen. I löpande priser har de nästan fördubblats under 1990-talet. Det är en kostnad som vuxit i takt med den stigande arbetslösheten men ökningstakten har mattats av och under 1998 minskade socialbidragen för första gången under 1990-talet. Denna utveckling har fortsatt under 1999 och 2000. Under 2000 sjönk kostnaderna för bidragen med 836 miljoner kronor.

De externa utgiftsslagen innehåller utgifter både för drift- och investeringsändamål. Under rubriken material ingår t.ex. material för löpande förbrukning som bränsle, energi och vatten.

Tjänster kan omfatta allt från telefonavgifter till köp av tjänster som erbjuds kommuninvånarna men som kommunen har huvudansvaret för. Hit räknas även husbyggnads-, anläggnings- och reparationsentreprenader.

Av kommunernas externa utgifter utgjorde investeringarna omkring 6 procent 2000. I utgifterna ingår inte amorteringar och utlämnade lån.

Kommunernas externa inkomster

Under senare hälften av 1990-talet har kommunernas inkomstutveckling präglats av måttliga ökningsar. År 2000 var inget undantag då inkomsterna steg med 12,8 miljarder kronor i löpande priser eller 3,6 procent. En förbättring som i det närmaste var en upprening av föregående års utveckling.

26 Vissa inkomstslag för kommunerna 1999 och 2000. Andelar och belopp i miljoner kronor

Certain types of revenues for municipalities, shares in per cent and SEK million

Inkomstslag	1999		2000	
	Milj.kr	Procent	Milj.kr	Procent
Försäljning av tillgångar	24 460	7	19 049	5
därav finansiella anläggningstillg.	14 329		5 043	
därav fastigheter och anläggningar	5 562		9 326	
Taxor och avgifter	29 838	8	29 995	8
Försäljning av verksamhet och entreprenad	11 002	3	11 401	3
därav till andra kommuner och landsting	7 627		7 785	
Hyror och arrenden	11 945	3	12 153	3
därav bostads- och lokalhyror	7 703		7 914	
Bidrag	20 165	6	20 271	5
därav specialdestinerade statsbidrag	12 834		11 257	
Skatteintäkter	207 774	58	226 002	61
därav allmän kommunalskatt	204 246		220 909	
Generella statsbidrag netto ¹	40 847	12	39 205	11
Inkomst- och kostnadsutjämning netto ²	2 213	1	2 069	1
Finansiella intäkter	8 062	2	8 765	2
därav ränteintäkter	6 022		6 613	
Extraordinära intäkter	475		655	
Summa inkomster¹	356 781	100	369 565	100

Nettoredovisning: Följande poster är exkluderade:

1) Skattekostnader	18 488
2) Utjämningsavgifter för inkomstutjämning	9 421
2) Utjämningsavgifter för kostnadsutjämning	4 788
2) Införandetillägg	1 037

Av tabell 26 framgår att mer än hälften av kommunernas totala externa inkomster på 370 miljarder kronor utgörs av kommunal-skatter. Dess betydelse som inkomstkälla har ökat under 1990-talet och totalt steg de med 18 miljarder kronor till 226 miljarder 2000. Den kraftiga förbättringen grundar sig på en gynnsam konjunktur, hög sysselsättningsnivå och goda inkomster, som gett ökade skatteintäkter.

Tillsammans med taxor och avgifter samt statsbidrag utgjorde skatteintäkterna fyra femtedelar av de totala inkomsterna. Övriga inkomstslag har förändrats marginellt mellan 1999 och 2000 med undantag för försäljning av anläggningstillgångar som minskade med 9,3 miljarder kronor främst beroende på försäljning av aktier kommunägda bolag.

Taxor och avgifter avser inkomster från de tjänster och den service som lämnas till kommuninvånarna. Exempel på taxor och avgifter är avgifter för barnomsorg, hemtjänst, el, värme, vatten etc. Under senare år har delar av den affärsmässiga verksamheten sålts ut till enskilda företag. Det har bl.a. inneburit att de sammanlagda avgifterna/inkomsterna till den verksamhet som bedrivs i förvaltningsform kan ha minskat. Detta trots att avgiftshöjningar inom t.ex. barnomsorgen samt omsorgen om äldre och funktionshindrade betytt större inkomster till den sammantagna verksamheten oavsett driftsform. Avgifterna inom t.ex. barnomsorgen samt omsorgen om äldre och funktionshindrade uppgick till 13,9 miljarder kronor 2000. En intäkt som uteslutande härrör från den verksamhet som bedrivs i förvaltningsform i och med att avgifter i enskild regi vanligtvis går direkt till entreprenören.

Under rubriken försäljning av verksamhet och entreprenad redovisas intäkter i samband med försäljning av kommunala verksamheter, entreprenaduppdrag, konsulttjänster o. d. till andra kommuner, landsting eller andra företag och organisationer.

Med bidrag avses medel som skiljer sig från försäljningsintäkter av verksamhet – taxor och avgifter – genom att det är bidragsgivaren som bestämmer omfattningen på bidraget. Exempel på denna typ av bidrag är driftbidrag från staten och AMS. De största riktade statsbidragen går till komvux och flyktingmottagning.

Inkomsterna större än utgifterna

Skillnaden mellan externa inkomster och utgifter år 2000 betydde ett överskott på 6,4 miljarder kronor. Sådana jämförelser under 1990-talet har vanligtvis inneburit årliga underskott. Med hjälp av utförsäljningar av finansiella tillgångar och ökade skatteintäkter under 1997 vändes dock ett underskott på 6,7 miljarder till ett överskott på 6,2 miljarder kronor.

Den fortsatta utvecklingen har också inneburit överskott, men utfallet 2000 resulterade i att det minskade med 36 procent eller 3,6 miljarder kronor i jämförelse med 1999.

Skillnaden mellan externa inkomster och utgifter används ibland för att få en uppfattning om möjligheterna att låna ut pengar när den är positiv och behovet att låna upp pengar när den är negativ. Det är ett mått som inte skall förväxlas med verksamhetens resultat som utgörs av skillnaden mellan de periodiserade intäkterna och kostnaderna.

27 Differensen mellan inkomster och utgifter. Miljarder kronor i löpande priser 1996–2000

Difference between revenues and expenditures for municipalities, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

Verksamheten – egentlig och affärsmässig

Man brukar skilja på kommunernas obligatoriska respektive deras frivilliga uppgifter. De obligatoriska uppgifterna som vanligtvis benämns den egentliga verksamheten regleras av tvingande lagar som ger kommunerna ett direkt förvaltningsansvar. Exempel på områden som berörs är socialtjänsten, barnomsorgen samt den grundläggande utbildningen.

Kommunernas fria sektor, inkl. den s.k. affärsmässiga verksamheten, regleras av den nya kommunallagen som trädde i kraft 1992. Den sätter endast generella gränser för vilka verksamheter som kan komma ifråga. En kommun har t.ex. rätt, men inte skyldighet, att driva hamnar och friskvårdsinrättningar. Andra exempel på affärsmässig verksamhet är energi, vatten och avfallshandling.

I denna publikation behandlas huvudsakligen kommunernas egentliga verksamhet. En mer detaljerad verksamhetsredovisning finns dock i kapitlet Tabelldelen, tabell 70, som även inkluderar den affärsmässiga verksamheten.

Principerna för kostnadsfördelningen är att alla direkta och indirekta kostnader påförs verksamheterna. Kostnader för kommun-gemensam och verksamhetsrelaterad administration samt lokal-kostnader fördelas därför i sin helhet ut till respektive verksamhet. Sådana fördelningar är i vissa fall komplicerade att göra och i många fall kan uppdelningen bara göras med hjälp av olika schabloner.

Definitionen på kostnader per verksamhet som tillämpas här omfattar bruttokostnad minus interna intäkter och försäljningsintäkter från andra kommuner och landsting. Kostnaderna för den egentliga verksamheten uppgick till 311 miljarder kronor 2000. Hur de kommunala kostnaderna för några verksamhetsområden förhåller sig i relation till den totala egentliga verksamheten framgår av tabell 28.

28 Kostnaderna inom vissa verksamheter 2000. Miljoner kronor samt andelar i procent av den egentliga verksamheten

Municipalities, costs for certain municipal activities, SEK million and shares in per cent

Verksamhetsområde	2000	
	Milj. Kr	Procent
Infrastruktur, skydd m.m.	22 711	7
Fritid och kultur	16 906	5
Barnomsorg	39 862	13
Utbildning	98 707	32
Därav Grundskola	59 712	
Gymnasieskola	23 055	
Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade	95 092	31
Individ- och familjeomsorg exkl. flyktingmottagande	24 071	8
Särskilt riktade insatser (flyktingmot., arb.markn.åtg.)	7 022	2
Övrig verksamhet	6 770	2
Totalt	311 141	100

Kostnader för vård och omsorg

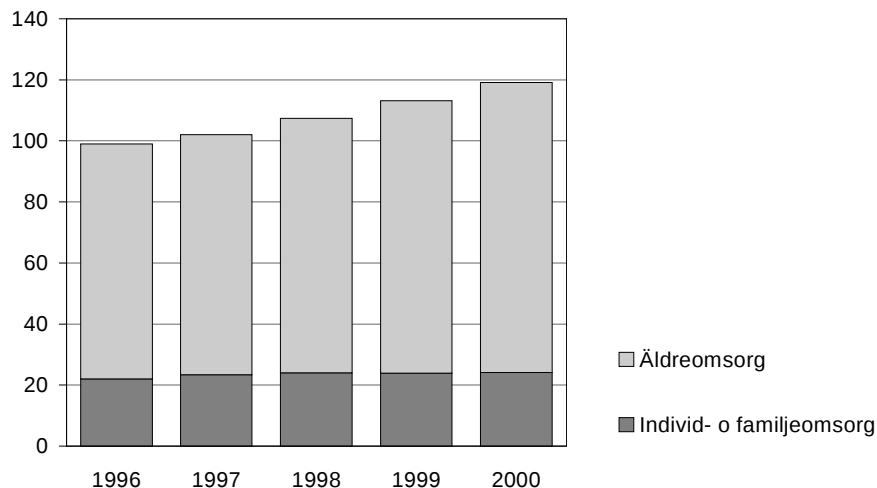
De till största delen åldersberoende verksamheterna, vård och omsorg, barnomsorg samt utbildning utgör de områden som kostnadmässigt väger tyngst i den kommunala verksamheten. Tillsammans uppgick de till 258 miljarder kronor vilket motsvarade drygt 80 procent av kommunernas totala kostnad för den egentliga verksamheten 2000.

Kostnaderna för *vård och omsorg*, som omfattar omsorg om äldre och funktionshindrade samt individ- och familjeomsorg, har stigit för varje år under 1990-talet och 2000 uppgick de till 119 miljarder kronor.

29 Kostnader för vård och omsorg 1996–2000. Miljarder kronor i löpande priser

Costs for community care services, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

Under senare hälften av 1990-talet har kostnaderna främst stigit inom omsorgen om äldre och funktionshindrade. Framförallt märktes det under 1996 då arbetet med att flytta över ansvaret för omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda från landstingen till kommunerna avslutades. Huvuddelen av den totala ökningen som då uppgick till 9 miljarder kronor förklaras av det utökade ansvarsområdet. Därefter har ökningstakten dämpats men trenden

har utmärkts av årliga kostnadsökningar som 2000 uppgick till 5,9 miljarder kronor.

Insamlingen av uppgifter som berör vård och omsorg utökades inför verksamhetsåret 1998. Det var främst frågan om en mer detaljerad uppdelning av variabler som tidigare samlats in på en grövre nivå. T.ex. har kostnaderna för hemtjänsten och boendet enligt SoL och HSL fördelats på äldre respektive funktionshindrade. Kostnaderna för LSS och LASS har också specificerats på finare nivåer.

30 Fördelning av kostnaderna för omsorg om äldre och funktionshindrade 1999 och 2000. Miljarder kronor

Distribution of care service costs for of elderly and disabled persons, SEK billion

Verksamhet	Kostnad	
	1999	2000
Äldre		
Vård och omsorg enl. SoL och HSL ¹	61,7	65,3
därav i ordinärt boende	17,1	18,1
i särskilt boende	44,6	47,2
Förebyggande verksamhet	2,1	2,0
Summa äldre	63,8	67,3
Funktionshindrade		
Vård och omsorg enl. SoL och HSL	4,4	4,6
därav i ordinärt boende	2,1	2,2
i särskilt boende	2,3	2,4
Insatser enligt LSS och LASS ² totalt ³	21,0	23,2
därav boende enligt LSS	9,9	10,4
personlig ass. enl. LSS och LASS	5,7	7,3
daglig verksamhet enl. LSS	3,1	3,2
övriga insatser enl. LSS	2,3	2,2
Summa funktionshindrade	25,4	27,8
Summa äldre och funktionshindrade	89,2	95,1

1) Socialtjänstlagen och Hälso-och sjukvårdslagen

2) Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade och Lagen om assistansersättning

3) Därav ersättning från Försäkringskassan 3,6 miljarder kronor 1999 och 4,3 miljarder 2000.

Kostnaderna för omsorgen om äldre och funktionshindrade steg med 5,9 miljarder kronor 2000. Relativt sett ökade kostnaderna för de äldre med 5 procent medan motsvarande ökning uppgick till 9

procent för de funktionshindrade. Det är en utveckling som överensstämmer med hur kostnadsökningen fördelade sig 1999. Då steg också de relativa kostnaderna betydligt mer för de funktionshindrade. Huvuddelen av dessa kostnader, drygt fyra femtedelar, utgjordes av insatser för LSS och LASS och det är framför allt inom dessa verksamhetsområden som mer resurser tillförts under 1999 och 2000.

Inom individ- och familjeomsorgen har det inte skett någon utökning av ansvarsområdet liknande den som berört äldreomsorgen under 1990-talet. Detta i kombination med rationaliseringar och nedskärningar har bidragit till måttliga kostnadsökningar. Kostnadsökningarna har huvudsakligen berott på en vikande konjunktur med stigande arbetslöshet och ett ökat antal socialbidragstagare. I takt med att konjunkturen förbättrats har kostnadsökningarna mattats av och de totala utgifterna har legat på en konstant nivå, ca. 24 miljarder kronor, fr.o.m. 1998.

Kostnader för pedagogisk verksamhet

Kommunernas kostnader för *pedagogisk verksamhet*, som förutom utbildning också omfattar barnomsorg, utgjorde 45 procent av kommunernas totala kostnad för den egentliga verksamheten 2000. Det motsvarade 139 miljarder kronor. I löpande priser har kostnaderna stigit med 17 procent eller med ca 21 miljarder kronor mellan 1996 och 2000. Det berodde främst på ökade resurser till grundskolan och den kraftiga utbyggnaden av vuxenutbildningen som skedde 1998 (kunskapslyftet). Samma år överfördes också förskoleklasserna organisatoriskt från barnomsorgen till en egen skolform, förskoleklasser, vilka redovisas i gruppen Övrig utbildning i diagram 31.

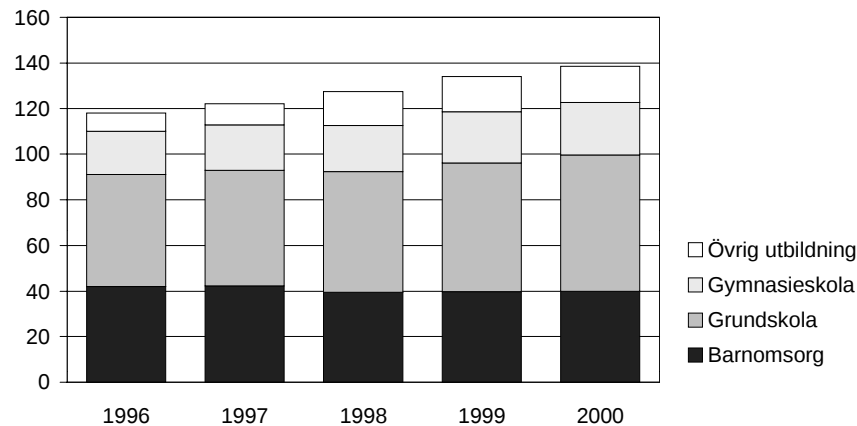
Kommunernas allt kärvare ekonomi har tvingat dem till omprövningar och rationaliseringar vilket bl.a. märkts inom barnomsorgen. Där har kostnaderna, efter minskningen 1998 då förskoleklasserna redovisningstekniskt flyttades till gruppen Övrig utbildning, i stort sett legat på en oförändrad nivå, ca 40 miljarder kronor. Detta har samtidigt betytt att den sammantagna pedagogiska verksamheten som andel av kommunens totala verksamhet förblivit oförändrad efter 1998.

31 Kommunernas kostnader för pedagogisk verksamhet 1996–2000.

Miljarder kronor i löpande priser

Municipal costs for educational activities, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

Köp av verksamhet – entreprenader

Kommunerna bedriver sin verksamhet i stor utsträckning i egen regi. Av de totala kostnaderna på 310 miljarder kronor härrörde tio procent av köp från olika entreprenörer (köp mellan kommuner ingår inte här). I jämförelse med 1999 innebar det en redovisad ökning med en procentenhet vilket motsvarade 3 miljarder kronor. De områden där entreprenadverksamheten främst tilltagit under senare delen av 1900-talet är omsorgen om äldre och funktionshindrade samt utbildning. Deras andel utgjorde tre femtedelar av den totala entreprenadverksamheten 2000.

År 1996 svarade den totala entreprenadverksamheten för 18 miljarder kronor netto, en verksamhet som ökat till 32 miljarder 2000. Den största kostnaden, 19 miljarder kronor, utgjordes av köp från vinstsyftande företag som enskilda aktiebolag och kommunala bolag. Köp av verksamhet från föreningar och stiftelser utgjorde 6 miljarder, en ökning med 20 procent i jämförelse med 1999.

Av den totala entreprenadverksamheten 1996 utgjorde den affärsmässiga verksamheten 1,7 miljarder kronor eller sex procent. Av tabell 32 framgår att 2000 hade affärsverksamheten ökat till 2,2 miljarder kronor medan andelen, av den totala entreprenadverksamheten, i det närmaste var oförändrad.

Som köp av verksamhet räknas t.ex. köp av omsorgs- / vårdplatser från landsting eller staten, betalningar till fristående skolor och till icke-kommunal barnomsorg. Hit räknas även kommunens kostnader för placering av vuxna missbrukare på institutioner som bedrivs i enskild regi inom individ- och familjeomsorgen.

32 Kommunernas köp av kommunal verksamhet 2000, miljoner kr

Municipal purchases of municipal activities, SEK million

Verksamhet	Totalt ¹	Från						
		Före- ningar och Stiftel- ser	Kom- mun- ägda företag	Övriga företag	Kom- munal- för- bund- m.m.	Lands- ting	Staten	En- skilda
Förskole- verks. och skolbarns- omsorg	3 647	2 081	23	1 318	44	8	12	161
Utbildning (inkl.försko- leklass)	8 553	2 162	349	3 646	1 454	716	104	148
Vård och omsorg om äldre och funk.hindrade	10 374	1 266	177	7 445	32	928	115	411
Individ- och familjeomsorg	4 313	477	52	2 305	35	271	681	491
Övrig verk- samhet	2 694	262	566	1 293	492	93	61	88
Summa egentlig verksamhet	29 581	6 248	1 167	16 007	1 870	2 016	973	1 299
Affärsverk- samhet	2 170	9	910	1 101	139	3	3	6
Totalt	31 751	6 257	2 077	17 108	2 009	2 019	976	1 305

1) Köp och försäljning av verksamhet från andra kommuner är netto redovisad (exkluderad). I tabellen finns transaktioner mellan kommuner och kommunalförbund redovisade.

Finansiering av verksamheterna

Det finns stora variationer när det gäller finansieringen av den kommunala verksamheten.

Kommunernas utbildningsverksamhet, fritid och kultur samt vård och omsorgsverksamhet är nästan helt finansierade med skatte- och

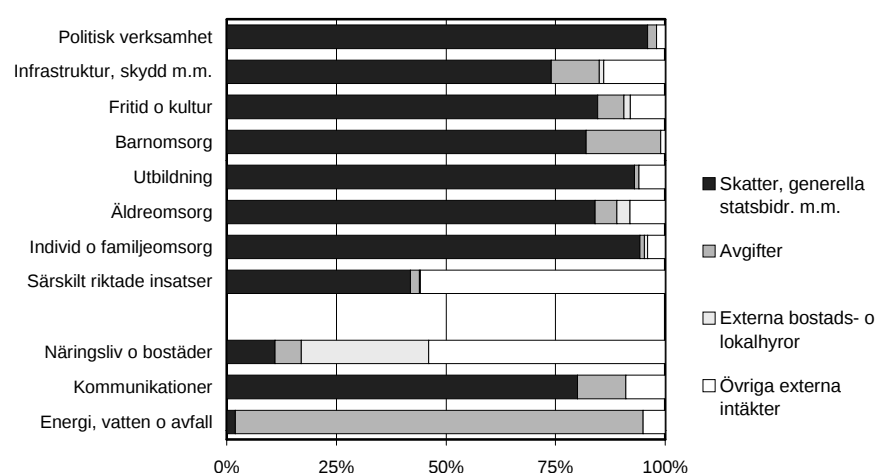
del medan driftskostnaderna för de affärsmässiga verksamheterna energiförsörjning, vatten och avfallshantering täcks nästan helt med avgifter.

Finansiering med hjälp av externa bostads- och lokalhyror är vanligast inom verksamheten näringsliv och bostäder, medan övriga externa intäkter har störst betydelse inom särskilt riktade insatser. Exempel på sådana insatser är flyktingmottagning, arbetsmarknadsåtgärder och kunskapslyftet som till stor del finansieras med specialdestinerade statsbidrag.

Intäkterna i form av avgifter avser endast kommunernas externt erhållna avgifter och ersättningar för olika tjänster.

33 Finansiering av kommunernas kostnader 2000. Procent

Municipalities, financing of municipal activities, by type of financial source, per cent

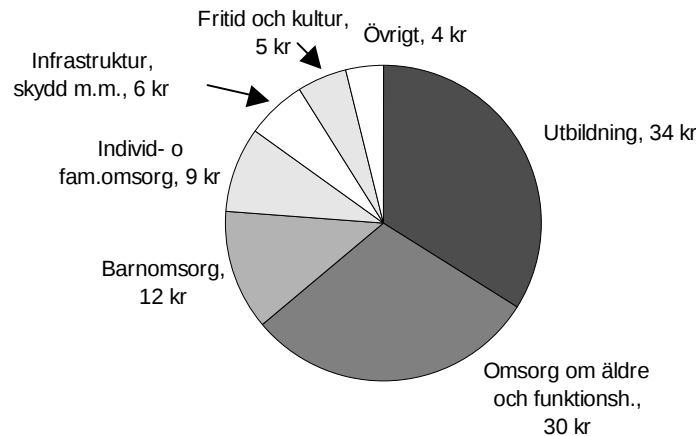

När kommunernas intäkter i form av avgifter, bostads- och lokalhyror samt övriga externa intäkter exkluderas från driftkostnaderna återstår kommunens nettokostnad för verksamheterna. Den finansieras helt med skatteintäkter – kommunalskatt, generella statsbidrag och utjämningsbidrag – medel som inte är knutna till någon viss verksamhet. Totalt uppgick de till 267 miljarder kronor för den egentliga verksamheten. Huvuddelen 34, 30 respektive 12 procent av dessa skatteintäkter förbrukades inom verksamheterna utbildning, omsorg om äldre och funktionshindrade samt barnomsorg. Det kan också uttryckas som att i genomsnitt gick 35 kronor av varje hundralapp som kommuninvånarna betalade i kommu-

nalskatt (inklusive generella statsbidrag och statliga utjämningsbidrag) till utbildning.

34 Hur stor del av 100 kronor i kommunalskatt¹ som går till olika verksamheter

Municipalities, distribution of SEK 100, by type of municipal activity

1) I kommunalskatt ingår även generella statsbidrag (1 procent) och statliga utjämningsbidrag (15 procent)

Kommunernas investeringar

Kommunernas investeringsutgifter eller *bruttoinvesteringar* omfattar inköp av fastigheter och anläggningar, utgifter för byggnadsverksamhet samt inköp av maskiner, inventarier, fordon m.m. Mellan 1996 och 2000 minskade de med 5,5 procent eller 1,3 miljarder kronor i löpande priser till 21,7 miljarder.

Huvuddelen av bruttoinvesteringarna betalas med skattemedel eller nyupplåning. Under senare delen av 1990-talet har skattemedlen som finansieringsform skiftat i betydelse. Störst roll hade de 1999 då de svarade för 86 procent av bruttoinvesteringarna. En andel som sjönk till 72 procent 2000 vilket motsvarade nästan 2 miljarder kronor i minskade uttag från de kommunala skatteinkomsterna.

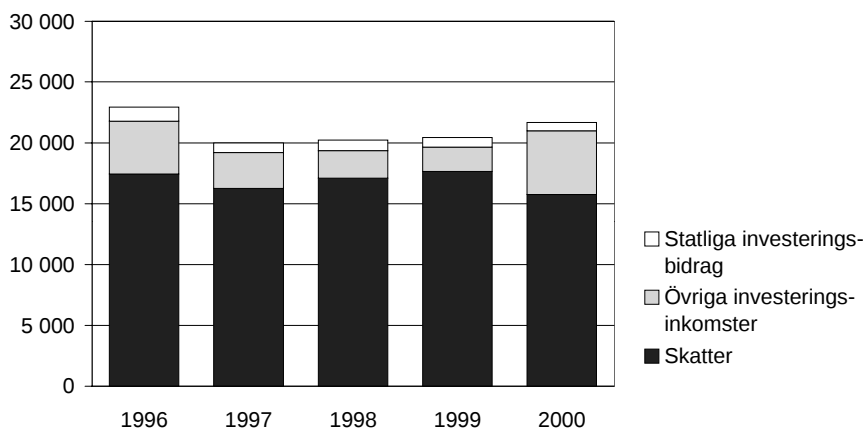
En stor del av de övriga finansieringskällorna utgörs av försäljning av anläggningstillgångar. De uppgick till 4,1 miljarder kronor 2000 vilket betydde en ökning med nästan 3 miljarder kronor i jämförelse med 1999. Ett tillskott som kompenserade neddragningen av skattemedel förbehållna kommunala investeringar.

Den offentliga sektorns finanser. Verksamhetsåret 2000

35 Finansiering av kommunernas investeringar 1996–2000. Miljoner kronor i löpande priser

Municipalities, financing of investments, SEK million, current prices

Miljoner kronor

Exkluderas inköp av fastigheter och anläggningar från bruttoinvesteringarna återstår investeringar som syftar till att öka samhällets realkapital. De uppgick till ca 19 miljarder kronor 2000 eller 88 procent av bruttoinvesteringarna. De betydde att investeringarna i realkapital ökade med drygt en halv miljard kronor under 2000. Den uppnådda nivån, strax under 20 miljarder kronor, har i löpande priser varit relativt konstant under 1990-talet.

Fördelat på olika verksamheter framgår det att under 2000 gjordes de största investeringarna inom infrastruktur, skydd m. m samt utbildning. Andelen investeringar inom området infrastruktur ökade med 4 procentenheter i jämförelse med 1999 medan utbildningens andel som uppgick till 27 procent var oförändrad.

Utvecklingen inom verksamheten Energi, vatten och avfall bör också uppmärksammas. De kommunala investeringarna har minskat där under 1990-talet. Denna utveckling speglar dock inte den totala kommunala realkapitalförändringen på ett helt riktigt sätt. Verksamhet inom detta område har nämligen successivt förts över till kommunägda och privata bolag.

Byggnads- och anläggningsinvesteringarna bestod 2000 till 80 procent av ersättningar till byggtreprenörer, medan resterande 20 procent utgjordes av kommunernas byggnadsverksamhet i egen regi.

36 Kommunernas bruttoinvesteringar 2000. Andelar och belopp i miljoner kronor, löpande priser

Municipal gross investments, shares in per cent and SEK million

Verksamhet	Procent	Mkr	Därav investeringar	
			i bygg- nader o. anlägg- ningar	inköp av fordon, maskiner o. inven- tarier
Infrastruktur, skydd m.m.	30	6 477	6 067	410
Fritid och kultur	9	1 852	1 524	328
Barnomsorg	1	296	234	62
Utbildning	27	4 613	3 326	1 287
Vård och omsorg	8	1 719	1 317	402
Övrigt	1	150	82	68
Summa egentlig verksamhet	70	15 109	12 552	2 557
Näringsliv och bostäder	15	3 328	3 276	52
Kommunikationer	2	317	303	14
Energi vatten och avfall	13	2 911	2 656	255
Summa affärsverksamhet	30	6 556	6 235	321
Totalsumma	100	21 665	18 787	2 878

Borgensförbindelser och pensionsskuld

Kommunernas borgensförbindelser ökade kraftigt fram till år 1995. Då vände utvecklingen och de sjönk med tre miljarder kronor. Denna utveckling har fortsatt och 2000 minskade de med 7 miljarder kronor till 163 miljarder. I jämförelse med 1991, som var det första året som borgensförbindelserna redovisades, är åtagandena emellertid större 2000. Uttryckt i kronor per invånare motsvarar det en ökning från 18 200 kronor till 23 000 kronor räknat i löpande priser. Den största delen av borgensförbindelserna 2000, 70 procent, avsåg borgen för lån till kommunala bolag inklusive kommunägda bostadsföretag medan tre procent utgjorde borgensförbindelser för statliga bostadslån.

Spridningen mellan kommunernas åtaganden är mycket stor och 2000 varierade kommungruppernas genomsnittliga borgensförbindelser mellan 10 200 och 26 000 kronor per invånare. Den viktigaste orsaken till variationen mellan kommunerna är skillnaden i ägandet av kommunägda företag som t.ex. bostadsföretag.

De kommungrupper, enligt Kommunförbundets kommungruppsindelning, som har högst borgensförbindelser per invånare är stör-

re städer och *övriga större städer*. Det beror på ett expansivt bostadsbyggande under 1980-talet. Landsbygdskommunerna har låga borgensåtaganden beroende på att där är den verksamhet som bedrivs i kommunägda företag av mindre omfattning.

De som arbetar inom den kommunala sektorn erhåller vid pensioneringen ett tillägg utöver den statliga allmänna tilläggspensionen (ATP). Tillägget kallas kommunal kompletteringspension (KP) och fr.o.m. 1989 har flera kommuner tagit upp den som pensionsskuld i sina balansräkningar. Antalet som redovisade skulden ökade successivt för varje år. Inför verksamhetsåret 1998 förändrades dock förutsättningarna då lagen om kommunal redovisning (SFS 1997:614) trädde i kraft. Den innebar att pensionsförmåner som intjänats före 1998 inte skall tas upp som skuld eller avsättning i balansräkningen. Istället skall den redovisas som en ansvarsförbindelse bland borgens- och övriga ansvarsförbindelser. Denna förändring har medfört att pensionsskulderna fr.o.m. 1998 inte är jämförbara med tidigare år. Den del av pensionsskulden som tas upp i balansräkningen 2000 har ökat medan den del som redovisas under ansvarsförbindelser minskat med 8 miljarder till 121 miljarder kronor.

Till skillnad från borgensförbindelserna fanns det inga större avvikelser mellan kommungruppernas åtaganden vad beträffar deras pensionsskulder 2000. Storstäderna och glesbygdskommunerna avviker dock något. Deras samlade pensionsskulder uppgick i genomsnitt till 16 200 kronor och 16 600 kronor per invånare vilket motsvarade 19 respektive 22 procent mer än genomsnittet för riket som låg på 13 600 kronor per invånare.

Kommunägda företag

Med kommunägda företag avses företag där en eller flera kommuner har ett avgörande inflytande, dvs. äger minst 50 procent av det röstetal som grundas på innehav av aktier, andelar e.d. Företag där staten har övriga 50 procent av röstetalet räknas dock som statliga. På motsvarande sätt betecknas företag som landstingsägda, då minst 50 procent av röstetalet innehas av landsting. Uppgifter om de kommunägda företagen ingår inte i de sammanställningar som redovisas i kapitlen *Den offentliga sektorn* och *Den kommunala sektorn*. Där används den definition som tillämpas i nationalräkenskaperna där de kommunägda företagen hänförs till företagssektorn.

Kommunägda företag som redovisas i detta kapitel utgörs av rörelsedrivande (verksamma) företag. Landstings- och kommunägda företag ingår i tabell 37 medan övriga tabeller endast omfattar kommunägda företag.

Mellan 1999 och 2000 har antalet kommunägda företag minskat med 5 st. till 1 431 företag. Branschen el-, gas-, värme- och vattenförsörjning har minskat med 18 st. samtidigt som företag med fastighets- och uthyrningsverksamhet ökat med 11 st. De landstingsägda företagen har minskat med 4 till 93 st.

Omsättningen för kommunägda och landstingsägda företag ökade under 2000 med 13 procent till 150 miljarder kronor.

37 Kommunägda och landstingsägda företag

Municipality and county council-owned enterprises

Ägare	Antal företag den 31 dec. resp. år					Omsättning, miljoner kr		
	1996	1997	1998	1999	2000	1998	1999	2000
Kommun	1 482	1 471	1 450	1 436	1 431	122 271	118 858	129 706
Landsting	114	105	79	97	93	14 439	14 131	20 747
Totalt	1 596	1 576	1 529	1 533	1 524	136 710	132 989	150 453

Av företagen var 88 procent verksamma som aktiebolag medan den näst största gruppen stiftelser endast utgjorde 7 procent. Under den redovisade perioden 1996–2000 har det skett stora förändringar av antalet verksamma ekonomiska föreningar. De har i stort sett halverats och uppgick 2000 till 12 st.

38 Kommunägda företag efter juridisk form*Number of municipality owned-enterprises, by legal type*

Juridisk form	Antal företag					Andel företag, procent 2000
	1996	1997	1998	1999	2000	
Handelsbolag och Kommanditbolag	35	39	41	37	40	3
Aktiebolag	1 278	1 281	1 271	1 271	1 265	88
Ekonomisk förening	21	18	15	14	12	1
Ideell förening	7	1	9	7	7	0
Stiftelse	137	127	106	106	106	7
Övriga	4	5	8	1	1	0
Totalt	1 482	1 471	1 450	1 436	1 431	100

Hälften av de kommunägda företagen var verksamma med fastighetsförvaltning. Det näst största verksamhetsområdet var energi, vatten och avlopp som uppgick till 22 procent.

Rangordnas företagen efter antal anställda så dominerade även här verksamhetsområdena fastighetsförvaltning samt energi, vatten och avlopp. Där fanns 36 respektive 26 procent av de anställda i kommunägda företag 2000. Transporter och kommunikationer svarade för 17 procent av de anställda.

Bäst årsresultat i kronor per anställd hade företagen inom fastighetsförvaltning samt företagen inom energi, vatten och avlopp. I jämförelse med verksamhetsåret 1999 försämrades dock årets resultat i genomsnitt för samtliga företag med 20 procent. I den dominerande branschen fastighetsförvaltning sjönk resultatet med 22 procent till 279 000 kronor per anställd.

39 Antal kommunägda företag 2000 samt några ekonomiska mått, miljoner kronor

Number of municipality owned enterprises and some economic measures, SEK million

	Antal företag	Omsättning	Årets resultat	Eget kapital	Summa tillgångar
El-, gas-, värme- och vattenförsörjning	311	55 925	3 096	33 932	156 258
Hotell- och restaurangverksamhet	32	573	3	74	453
Transport, magasinering, kommunikation	114	6 463	186	2 780	10 876
Fastighets- och uthyrningsverksamhet	720	57 345	4 367	83 566	395 090
Andra samhälls- och personliga tjänster	142	6 042	-192	1 600	10 375
Övriga	112	3 358	166	3 201	15 984
Total	1 431	129 706	7 626	125 153	589 036

40 Antal anställda 2000 inom kommunägda företag samt några ekonomiska mått, tkr/anställd

Number of employees within municipality owned enterprises and some economic measures, SEK 1000 per employee

	Antal anställda	Omsättning	Årets resultat	Eget kapital	Summa tillgångar
El-, gas-, värme- och vattenförsörjning	11 149	5 016	278	3 044	14 015
Hotell- och restaurangverksamhet	826	694	3	89	548
Transport, magasinering, kommunikation	7 135	906	26	390	1 524
Fastighets- och uthyrningsverksamhet	15 642	3 666	279	5 342	25 258
Andra samhälls- och personliga tjänster	6 380	947	-30	251	1 626
Övriga	1 793	1 873	93	1 785	8 914
Total	42 925	3 022	178	2 916	13 722

Antalet anställda i kommunägda företag uppgick 2000 till 42 925. I stort sett innebar det att antalet var oförändrat till skillnad från 1999 då det minskade med 4 600 personer. Som mest har antalet anställda uppgått till drygt 55 000 i början av 1990-talet.

Kommunkoncerner

Enligt 1992 års kommunallag skall kommunerna i sin årsredovisning även upprätta en koncernredovisning. Syftet med koncernredovisningen är att få en helhetsbild av kommunens ekonomi och åtaganden. Samtidigt möjliggör den relevanta jämförelser mellan kommunerna eftersom det förekommer olika organisationsformer för verksamheten. Koncernredovisningen är därför den naturliga och riktiga jämförelsenivån eftersom den eliminerar de skillnader som finns beroende på om t.ex. den affärsmässiga verksamheten bedrivs i förvaltnings- eller bolagsform.

Antalet kommuner som sammanställer koncernredovisningar har ökat från 18 st 1988 till 284 det senaste året. Det betyder att 2000 var det fem kommuner som inte äger bolag och därmed inte upprättar koncernredovisning.

Verksamhetens resultat i koncern och kommun

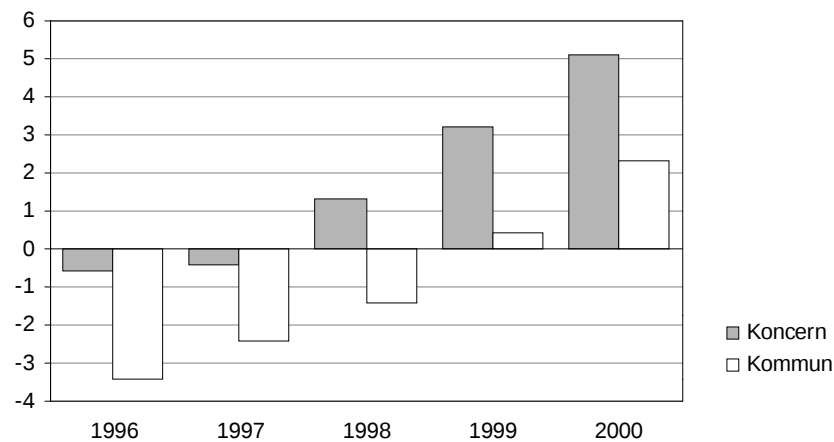
Kommunkoncernernas resultat före extraordinära poster uppgick till 11,6 miljarder kronor 2000. Det var mer än dubbelt så mycket i jämförelse med kommunernas resultat, som uppgick till 5,2 miljarder kronor. Att resultatet före extraordinära poster på koncernnivå är högre beror framför allt på att verksamheternas intäkter i förhållande till kostnaderna är betydligt större än motsvarande förhållande för kommunerna. Koncernernas resultat efter skatteintäkter och finansnetto skall också räcka till att täcka avskrivningarna, vilka är dubbelt så höga som kommunernas.

Koncernernas resultat före extraordinära poster som andel av skatteintäkterna har utvecklats positivt under senare delen av 1990-talet (se diagram 41). Från ett underskott på 0,6 procent 1996 har andelen ökat till ett överskott på 5,1 procent 2000. För kommunerna har trenden varit densamma men skillnaden i nivå är påfallande. Mellan 1996 och 2000 uppgick t.ex. det ackumulerade värdet på koncernernas resultat före extraordinära poster till 19 miljarder kronor. Motsvarande resultat för kommunerna var ett underskott på 8 miljarder kronor.

41 Resultat före extraordinära poster som andelar av skatteintäkterna för koncerner och kommuner 1996–2000. Procent

Profit/loss before extraordinary items as shares of tax revenue for municipal groups and municipalities, per cent

Procent

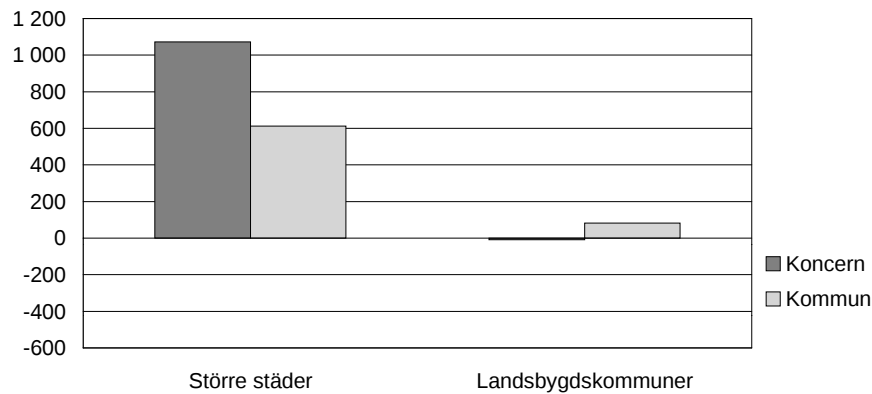
Jämförs olika kommungrupper¹ visar det sig att skillnaderna mellan resultaten på koncern- respektive kommunnivå är stora. Ju större kommuner, desto större är skillnaderna. Det beror på att stora kommuner, som regel, har en mer omfattande koncernverksamhet och att den verksamhet som man hittills valt att bolagisera har en högre avgiftsfinansieringsgrad än de verksamheter som bedrivs i förvaltningsform. På koncernnivå uppgick t.ex. resultatet före extraordinära poster för kommungruppen större städer till 1 100 kronor per invånare 2000. Det var ungefär dubbelt så mycket som motsvarande resultat på kommunnivå. För gruppen landsbygdskommuner var skillnaden på koncern- respektive kommunnivå relativt sett obetydlig.

1) Kommunförbundets kommungruppsindelning.

42 Resultat före extraordinära poster för kommungruppen större städer och landsbygdskommuner 2000. Kronor per invånare

Profit/loss before extraordinary items for municipal grouping of middle urban areas and rural areas, SEK per inhabitant

Kronor per invånare

Resultatet av den kommunala verksamheten påverkas också av extraordinära poster. Genom att hänsyn tas till dessa poster erhålls årets resultat. Detta mått har, under den senaste tiden, fått en viss uppmärksamhet i den ekonomiska debatten. Anledningen är statsmakternas strävan att främja en god hushållning med offentliga medel genom en lag om krav på balanserade kommunala budgetar. Enligt förslaget skall det inte vara möjligt att budgetera ett negativt resultat. Om utfallet enligt bokslutet ändå skulle bli negativt ska kommunen täcka underskottet med ett motsvarande överskott senast det andra året därefter.

Bland enskilda koncerner var det 33 procent som inte klarade ett balanserat resultat 2000 om man ser till resultatet före extraordinära poster. Motsvarande andel bland kommunerna var 40 procent. På riksnivå var årets resultat positivt både för koncerner och kommuner. Utfallet för koncerner uppgick till 12,0 miljarder kronor och motsvarade resultat för kommunerna var 8,6 miljarder kronor.

43 Resultat före extraordinära poster och årets resultat 1996–2000.**Miljoner kronor i löpande priser**

Profit/loss before extraordinary items and profit/loss for the year, SEK million, current prices

Resultat	Koncern					Kommun				
	1996	1997	1998	1999	2000	1996	1997	1998	1999	2000
Resultat före extraordinära poster	-1 271	-867	2 664	6 703	11 620	-6 513	-4 896	-2 838	936	5 212
Extraordinära intäkter	3 109	5 130	9 524	5 506	8 622	10 812	9 286	4 529	12 869	7 359
Extraordinära kostnader	-1 300	-1 557	-1 476	-6 168	-6 539	-1 788	-1 498	-2 146	-7 560	-3 894
Skattekostnader	-1 080	-961	-1 037	-1 281	-1 688	-	-	-	-	-
Årets resultat	-542	1 745	9 654	4 760	12 015	2 511	2 892	-455	6 240	8 677

Årets resultat har under senare delen av 1990-talet i regel varit positiva både för koncernerna och kommunerna. Undantag för koncernerna var 1996 då de redovisade ett underskott på 542 miljoner kronor. Motsvarande undantag för kommunerna var 1998.

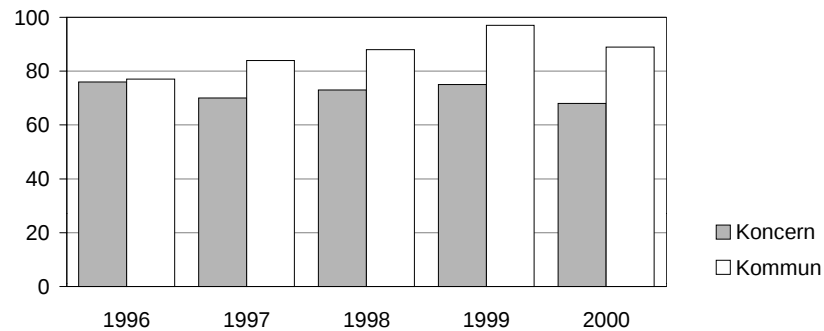
Likviditet och soliditet i koncern och kommun

Likviditeten, uttryckt som omsättningstillgångar i relation till kortfristiga skulder, har försämrats för koncerner mellan 1996 och 2000. Utvecklingen har varit gynnsammare för kommunerna som redovisat årliga förbättringar av likviditeten t.o.m. 1999. Under 2000 sjönk den dock med 8 procentenheter till 89 procent. Motsvarande andel för koncernerna var då 68 procent. Varken koncernerna eller kommunerna har emellertid nått en nivå som ligger över 100 procent. Det betyder att rörelsekapitalet är negativt, dvs. de kortfristiga skulderna överstiger omsättningstillgångarna.

44 Likviditet i kommuner och koncerner 1996–2000. Procent

Municipal groups and municipalities, liquidity in per cent

Procent

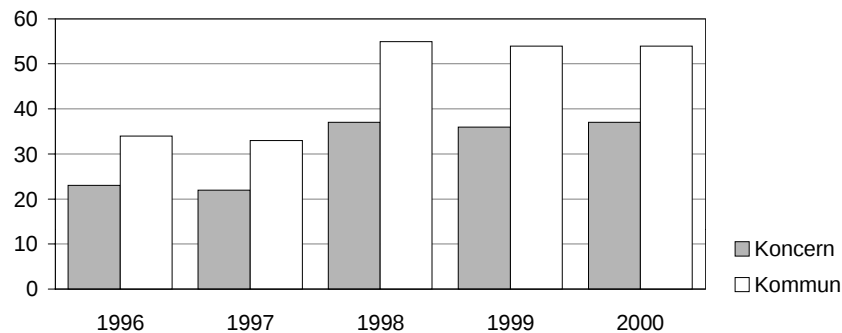

Beräkningen och redovisningen av kommunernas pensionsskulder förändrades inför verksamhetsåret 1998. Det innebar bl.a. att redovisningstekniskt uppvärderades det egna kapitalet vilket i sin tur påverkade soliditeten. Uppgifterna om soliditet är fr.o.m. 1998 därför inte jämförbara med tidigare år. Skillnaden i soliditet mellan koncerner och kommuner går dock fortfarande att jämföra och den har ökat med sex procentenheter mellan 1996 och 2000. År 2000 uppgick koncernernas soliditet till 37 procent vilket var 17 procentenheter lägre än kommunernas. Det är alltså betydligt vanligare att koncernernas tillgångar är lånefinansierade.

45 Soliditet i kommuner och koncerner 1996–2000. Procent

Municipal groups and municipalities, solvency in per cent

Procent

Landsting

Sverige är 1999 indelat i 20 landsting samt Gotland som står utanför indelningen i landsting. De uppgifter som annars utförs av landsting sköts för Gotlands del av kommunen själv. Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län och Skaraborgs län (utom Habo och Mullsjö kommuner) har efter riksdagsbeslut lagts samman till ett län som benämns Västra Götalands län fr.o.m. 1998. De tre landstingen fanns dock kvar under 1998 men fr.o.m. 1999 bildar de tillsammans ett separat landsting, Västra Götalands regionen. På motsvarande sätt bildades också Region Skåne 1999 av tidigare Kristianstads läns landsting och Malmöhus läns landsting. Organisatoriskt har också den landstingsverksamhet som Malmö och Göteborgs kommuner ansvarade för t.o.m. 1998 förts över till Region Skåne respektive Västra Götalandsregionen. Det innebär att 1999 års uppgifter inte är helt jämförbara med tidigare års.

Landstingens historia sträcker sig tillbaka till 1862, då en förordning om landsting infördes i kommunalförfattningarna. Landstingens verksamhet har under åren förändrats och utvecklats dels genom ändringar i förordningar som reglerar landstingens obligatoriska verksamhet, dels genom landstingens egna åtaganden. Den dominerande verksamheten för dem har varit sjukvården. Till en början var ansvaret begränsat till lasarettsvård och viss annan sjukvård. Fr.o.m. 1950-talet har skyldigheterna efter hand kraftigt utökats och omfattar nu praktiskt taget all slags hälso- och sjukvård. Den 1 januari 1992 flyttades emellertid ansvaret för äldreomsorgen enligt den s.k. ÅDEL-reformen över från landstingen till kommunerna. Detta berörde ca 58 000 landstingsanställda som då gick över till primärkommunal verksamhet. Landstingen lämnade bl.a. över ansvaret för vissa sjukhem och andra vårdinrättningar för somatisk långtidssjukvård.

Verksamhetens resultat

För att få en uppfattning om hur den löpande verksamheten utvecklats under ett år används vanligtvis måttet resultat före extraordinära poster. Trenden för landstingen har varit nedåtgående under den senare delen av 1990-talet. Underskotten har ökat för varje år från 3,5 miljarder kronor 1996 till 5,1 miljarder 1999.

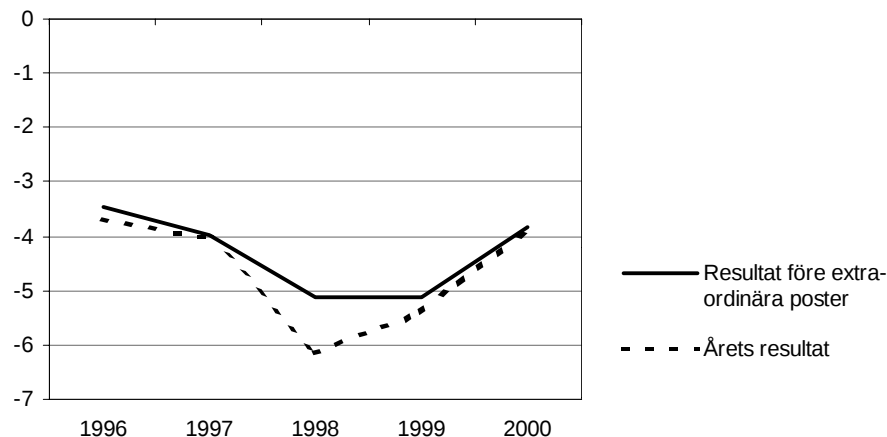
Under 2000 bröts den nedåtgående trenden då resultatet förbättrades med 25 procent främst på grund av ökade skatteintäkter. Det

kraftigt förbättrade resultatet betydde ändå att verksamheten gav ett underskott på nästan 4 miljarder kronor.

46 Landstingens resultat före extraordinära poster och årets resultat 1996–2000. Miljarder kronor i löpande priser

County councils, profits/loss before extraordinary items and profit/loss for the year, SEK billion, current prices

Miljoner kronor

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000. Landstingsförbundet.

Beaktas landstingens samtliga intäkter och kostnader under ett år åskådliggörs årets resultat. Det innebär att hänsyn tas till extraordinära poster som normalt inte räknas in i den ordinarie verksamheten. Det kan gälla försäljning av anläggningstillgångar eller aktier i landstingsägda företag, dvs. stora engångsbelopp. Sådana transaktioner har varit sällsynta under den studerade perioden vilket inneburit att det inte är någon större skillnad oavsett val av mått.

En skillnad, jämfört med kommunerna, är att landstingens extraordinära poster till största delen utgjorts av kostnader. Kostnader som ytterligare har förvärrat den ekonomiska situationen. Kommunerna har istället tack vare extraordinära intäkter (försäljning av anläggningstillgångar och aktier) som regel lyckats vända underskott i den ordinarie verksamheten till överskott.

Landstingen har haft svårigheter att anpassa sin verksamhet till den kärva ekonomiska utvecklingen under 1990-talet. Mot den bakgrunden har riksdagen fattat beslut om att det s.k. balanskra-

vet skall gälla fr.o.m. år 2000. Det innebär att årets resultat skall överstiga noll kronor, men flera av de extraordinära posterna får inte räknas med. Det är därför mer relevant att analysera resultatet före extraordinära poster för att få en uppfattning om i vilken utsträckning landstingen lever upp till kravet. Mätt med måttet resultat före extraordinära poster var det sex landsting som klarade balanskravet 2000. Det betydde en ökning med fyra landsting i jämförelse med 1999.

Landstingens tillgångar och skulder

Vilka tillgångar och skulder som landstingen har vid årets utgång framgår av balansräkningen. Tillgångarna delas vanligen upp i anläggnings- och omsättningstillgångar medan skulderna grovt delas upp i avsättningar samt lång- och kortfristiga skulder. Skillnaden mellan tillgångar och skulder visar det egna kapitalet eller nettoförmögenheten.

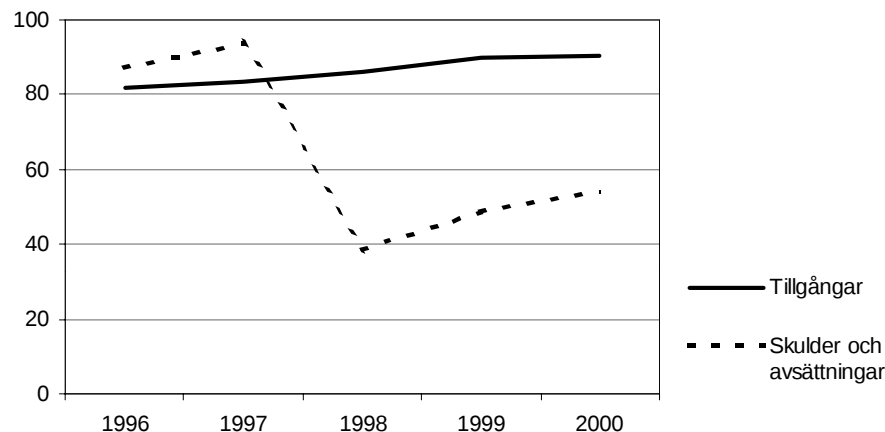
Under senare hälften av 1990-talet har tillgångarna förändrats marginellt genom årliga tillskott med någon procent. Däremot har skulderna ökat kontinuerligt och redan 1995 översteg de tillgångarna. Samtliga tillgångar finansierades med främmande kapital vilket betydde att skuldsättningsgraden (skulder / totala tillgångar) översteg 100 procent.

47 Utvecklingen av landstingens tillgångar och skulder 1996–2000.

Miljarder kronor i löpande priser

County councils, assets and liabilities, SEK billion, current prices

Miljoner kronor

1998 infördes en ny redovisningslag som bl.a. innebar att avtalspensioner som intjänats före 1998 inte skall skuldbokföras utan istället anges som en ansvarsförbindelse

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000. Landstingsförbundet.

En ny redovisningslag som infördes 1998 möjliggjorde emellertid en betydande minskning av de bokförda skulderna. Lagen innebar bl.a. att avtalspensioner som intjänats före 1998 inte skall skuldbokföras utan istället anges som en ansvarsförbindelse. Bokföringstekniskt betydde det att ca 70 miljarder av pensionsskulden lyftes bort från balansräkningen. De redovisade skulderna och avsättningarna på 38 miljarder kronor 1998, en minskning med 59 procent i jämförelse med 1997, är därför inte jämförbara med tidigare år. Den fortsatta utvecklingen 1999 och 2000 har betytt ökningarna på 27 respektive 11 procent. Det har främst berott på en större avsättning till pensioner intjänade efter 1998 och en utökad upplåning.

Landstingens externa utgifter

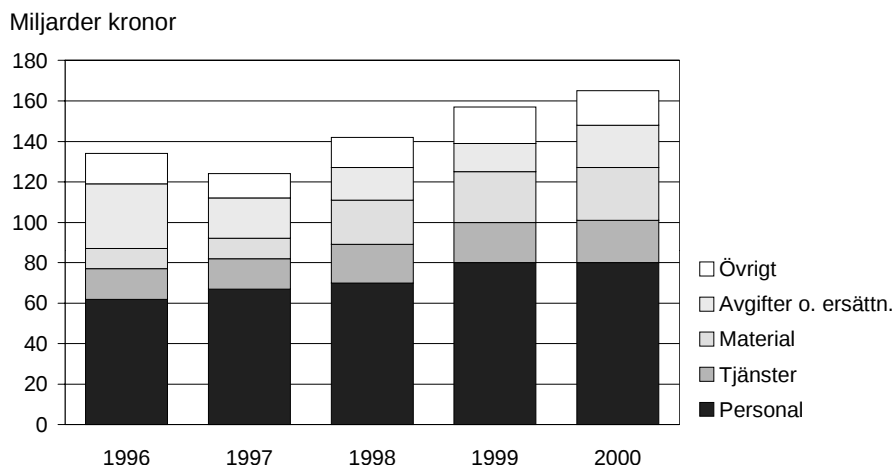
Den oregelbundna utveckling som de externa utgifterna utvisar mellan 1996 och 2000 kan till viss del förklaras med förändringar av regler, ansvarsförhållanden och redovisningsprinciper. Utvecklingen under 1996, en ökning på nästan tio procent, berodde t.ex. på de regler för kommunal kostnads- och inkomstutjämning som

infördes då. Det bidrog till att avgifter och ersättningar till staten blev betydligt större. Syftet var att utjämna de ekonomiska villkoren för landstingen genom att staten tog in avgifter som sedan fördelades för att utjämna skillnader i struktur och inkomster. På liknande sätt har mervärdesskatteavgifterna fungerat. Dels som utgift när staten samlat in dem, dels som inkomst bland de externa inkomsterna när de fördelats.

För att få en mer riktig uppfattning om landstingens faktiska utgifter bör erlagda avgifter som återkommer som ersättningar bland de externa inkomsterna elimineras. Om utjämnings- och mervärdesskatteavgifterna räknas bort 1996 reduceras de redovisade externa utgifterna till ca 122 miljarder kronor. Det skulle innebära att utgifterna sjönk med ca två procent 1996. En minskning som förefaller rimlig mot bakgrund att kommunerna tog över omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda motsvarande en kostnad på ca sju miljarder kronor. De ekonomiska konsekvenserna av denna förändring har reglerats genom att det skett en skatteväxling mellan landstingen och kommunerna.

48 Landstingens externa utgifter fördelade på olika utgiftsslag 1996–2000. Miljarder kronor i löpande priser

County councils, certain items of expenditure, by type. SEK billion, current prices

I diagrammet redovisas de bokförda värdena. Justeringar enligt de resonemang som förs i texten har inte gjorts

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet.

År 1997 minskade de redovisade utgifterna till 123 miljarder kronor. Ett resultat som inte är jämförbart med 1996 års uppgifter därför att den ekonomiska utjämningsen har netto-redovisats fr.o.m. 1997. Det innebär att 1997 års intäkter och kostnader blir lägre samtidigt som de på ett bättre sätt speglar den faktiska verksamheten.

Under verksamhetsåret 1998 steg de externa utgifterna kraftigt till totalt 143 miljarder kronor. Det var främst kostnaderna för verksamheten material, läkemedel och sjukvårdsartiklar som ökade när landstingen övertog det betalningsansvar som tidigare åvilat staten. Det betyder att 1998 års uppgifter inte är helt jämförbara med tidigare år.

Inför verksamhetsåret 1999 genomfördes en organisatorisk förändring som försvårar jämförbarheten med tidigare år. Då överfördes den landstingsverksamhet, som Malmö och Göteborgs kommuner tidigare ansvarat för, till landstingssektorn. Det bidrog till att de totala utgifterna steg med 15 miljarder till 157 miljarder kronor. Personalkostnaderna ökade med 14 procent eller nästan 10 miljarder kronor. Den största procentuella ökningen svarade dock investeringarna för, som steg med 38 procent. I den redovisade sammanställningen, tabell 49, ingår de i gruppen övrigt.

Utvecklingen mellan 1999 och 2000 var befriad från förändringar, regler och ansvarsförbindelser liknande dem som berörde verksamheterna tidigare år. Det betyder t.ex. att den redovisade utgiftsökningen 2000 på 4,5 procent svarar mot den faktiska utvecklingen på ett betydligt bättre sätt. En utgiftsökning som huvudsakligen berodde på kraftigt stigande kostnader för avgifter och ersättningar som för köp av verksamhet. Totalt ökade denna post med 45 procent eller 6,5 miljarder kronor.

Av den totala kommunala sektorns utgifter 2000 utgjorde landstingens externa utgifter drygt en fjärdedel. Relateras de till den totala svenska ekonomin uppgick de till 7,8 procent i förhållande till BNP.

Av sammanställningen nedan framgår att det dominerande utgiftsslaget var löner och arbetsgivaravgifter som 2000 uppgick till 49 procent eller 81 miljarder kronor. En utveckling som innebar att andelen personalkostnader minskade med 2 procentenheter i jämförelse med 1999. Till viss del har sådana utgifter ersatts av köp av verksamhet vars andel ökade med 4 procentenheter eller 6,5 miljarder kronor.

49 Vissa utgiftsslag för landstingen 2000. Andelar och belopp i miljoner kronor

County councils, certain items of expenditure, shares per cent and SEK million

Utgiftsslag	2000	
	Milj. kr	Procent
Löner och arbetsgivaravgifter	80 828	49
Material	25 833	16
Tjänster	20 781	12
Bidrag	10 020	6
Köp av verksamhet	20 789	13
därav från privata vårdgivare	7 853	
andra landsting	4 339	
kommunalförbund	87	
övriga företag	2 703	
Räntor	518	0
Övriga utgifter	6 362	4
Summa utgifter	164 395	100

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet.

Landstingens externa inkomster

Landstingens externa inkomster steg med 7,6 miljarder till 129 miljarder kronor 1996. Ökningen berodde huvudsakligen på det tidigare omnämnda kommunala kostnads- och inkomstutjämnings-system som infördes då. De statliga bidragen, utjämningsbidrag och ersättning för mervärdesskatt, som då uppgick till ca 12 miljarder, motsvarades av avgifter som redovisades bland de externa utgifterna. För att få en bättre uppfattning om den faktiska inkomstutvecklingen bör de nämnda statliga bidragen elimineras. Det skulle innebära att inkomsterna istället minskade med ca tre procent. Att omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda, och därmed skatteintäkter motsvarande ca sju miljarder kronor, överfördes till kommunerna 1996 stärker antagandet att de faktiska inkomsterna totalt sett minskade detta år.

Utfallet 1997, en minskning av de redovisade externa inkomsterna till 118 miljarder kronor, är inte jämförbart med tidigare uppgifter från 1996. Det beror på att den ekonomiska utjämningsnetto redovisas fr.o.m. 1997. Det betyder lägre redovisade inkomster och utgifter samt bättre överensstämmelse med det faktiska utfallet.

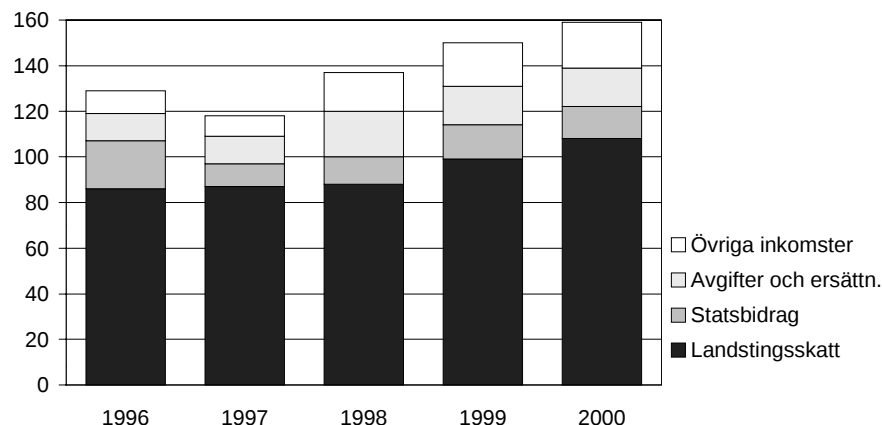
Utfallet 1998 på 137 miljarder kronor betydde en kraftig ökning av de externa inkomsterna. Det var framförallt bidrag till läkemedels-

förmånen på 12,5 miljarder kronor bland inkomstslaget övriga erhållna bidrag som bidrog till denna utveckling. Det betyder också att 1998 års uppgifter inte är helt jämförbara med tidigare år.

50 Landstingens externa inkomster fördelade på olika inkomstslag 1996–2000. Miljarder kronor i löpande priser

County councils, external revenue, by type. SEK billion, current prices

Miljarder kronor

I diagrammet redovisas de bokförda värdena. Justeringar enligt de resonemang som förs i texten har inte gjorts

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet.

Inkomstökningarna har fortsatt under 1999 och 2000. En stor del av denna utveckling kan förklaras av ökade skatteintäkter och de organisatoriska förändringar som genomfördes då landstingen tog över verksamhet från Malmö och Göteborgs kommuner.

Av tabell 51 framgår att den helt dominerande inkomstkällan 2000 var landstingsskatten som svarade för 67 procent av de samlade inkomsterna. Totalt ökade de med 8 miljarder till 108 miljarder kronor. Resterande inkomstslag utgjorde var för sig en relativt liten andel av de totala inkomsterna. Undantag var övriga erhållna bidrag som sammantaget uppgick till 21 miljarder kronor. Dessa tillsammans med landstingsskatten svarade för fyra femtedelar av de totala inkomsterna.

51 Vissa inkomstslag för landstingen 2000. Andelar och belopp i miljoner kronor

County councils, certain items of revenue, shares in per cent and SEK million

Inkomstslag	2000	
	Milj. kr	Procent
Landstingsskatt	107 827	67
Generella statsbidrag	10 785	7
Patientavgifter m.m.	4 775	3
Försäljning av verksamhet	7 213	4
Försäljning av tjänster	4 230	3
Försäljning av material och varor	1 190	1
Övriga erhållna bidrag	21 291	13
Därav läkemedelsförmånen	15 944	
specialdestinerade statsbidrag	3 462	
Övriga inkomster	2 471	2
Summa inkomster	159 782	100

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet.

Utgifterna större än inkomsterna

Skillnaden mellan externa inkomster och utgifter används ibland för att få en uppfattning om möjligheterna att låna ut pengar när den är positiv och behovet att låna upp pengar när den är negativ. Det är ett mått som inte skall förväxlas med verksamhetens resultat som utgörs av skillnaden mellan de periodiserade intäkterna och kostnaderna.

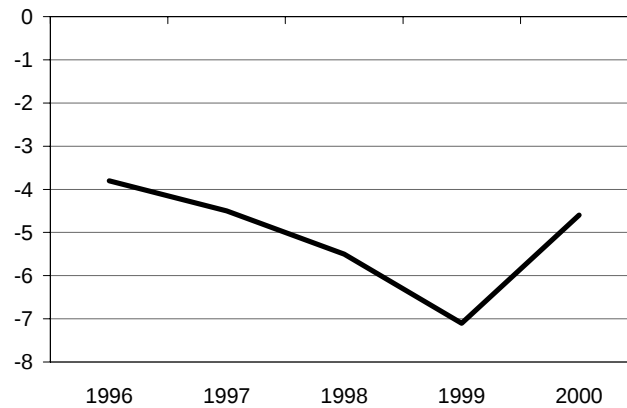
Under 1990-talet har differensen mellan utgifter och inkomster betytt årliga underskott. Trenden har varit klart nedåtgående från ett underskott på 3,8 miljarder 1996 till 7,8 miljarder kronor 1999. Under 2000 bryts dock trenden då underskottet slutade på 6,4 miljarder kronor, en minskning med 10 procent.

Under 1990-talet och fram t.o.m. 2000 har landstingen ackumulerat ett underskott på 48 miljarder kronor. Det innebär ett årligt underskott på i genomsnitt drygt 4 miljarder kronor

52 Differensen mellan inkomster och utgifter. Miljarder kronor i löpande priser 1996–2000

County councils, difference between income and expenditure, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet.

Landstingens verksamheter

Landstingen delar för budget- och bokslutsändamål in sin verksamhet i åtta verksamhetsområden, s.k. huvudtitlar. På sju av huvudtitlarna redovisas landstingens egentliga verksamheter.

Verksamheternas totala driftkostnader steg med 9 miljarder till 156 miljarder kronor 2000. Den helt dominerande verksamheten hälso- och sjukvård ökade under detta år sin andel av de totala kostnaderna med en procentenhet till 88 procent. Kostnadernas fördelning på de övriga verksamheterna har dock förändrats marginellt.

Den uppnådda andelen hälso- och sjukvård betydde att den passerat den nivå som gällde innan ÄDEL-reformen genomfördes 1992. En reform som innebar att personal och verksamhet som berörde äldreomsorgen flyttades över till kommunerna.

53 Landstingens kostnader 1996–2000. Procent av respektive års kostnader

County councils, costs by type of activity, shares in per cent

Verksamhet	Procent					Milj.kr 2000
	1996	1997	1998	1999	2000	
Driftkostnader						
Hälso- och sjukvård	81	82	84	87	88	135 860
Social verksamhet	1	0	0	0	0	262
Oms. om psykiskt utveckl.störda	1	1	0	0	0	205
Utbildning och kultur	6	6	5	3	3	5 183
Diverse verksamhet	9	8	8	7	6	10 617
Central förvaltning	2	3	3	2	3	4 193
Summa	100	100	100	100	100	156 320

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000. Landstingsförbundet.

Under huvudtiteln diverse verksamhet ingår kollektivtrafiken vars driftkostnader uppgick till 5,2 miljarder kronor 2000. Det betydde oförändrade kostnader i jämförelse med 1999.

Finansiering av verksamheterna

Landstingen har i de flesta fall en högre grad av skattefinansiering av kostnaderna än kommunerna. I skatter m.m. ingår förutom landstingsskatt också generella statsbidrag och de fr.o.m. 1994 kraftigt reducerade ersättningar från sjukförsäkringen.

Vårdavgifter, bidrag och ersättningar utgörs till största delen av patientavgifter samt ersättningar för köpta tjänster från bl.a. landsting och kommuner. Här spelar de statliga driftbidragen en mindre roll än vad de gör för kommunerna. I gruppen övrigt ingår som de största posterna försäljningsintäkter och ersättningar för lämnade tjänster.

54 Landstingens finansiering av kostnaderna 2000. Miljoner kronor
Financing of county council activities, by type of financial source, per cent

Verksamhet	Kostnader	Betalas med		
		Skatter m.m.	Vårdavg., bidrag, Ersättn ¹	Övrigt
Läns- och regionsjukvård	89 321	80 729	6 472	2 120
Primärvård	46 539	27 615	18 092	832
därav tandvård	6 172	3 390	2 714	68
Social verksamhet	262	248	3	11
Oms. om psykiskt utvecklingsstörda	205	153	46	6
Utbildning och kultur	5 183	3 756	1 048	379
Diverse verksamheter	10 617	7 202	272	3 143
Central förvaltning	4 193	3 991	76	126
Summa egentlig verksamhet	156 320	123 694	26 009	6 617

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000. Landstingsförbundet.

1) Patientavgifter och bidrag.

Landstingens investeringsutgifter

Landstingens investeringsutgifter eller bruttoinvesteringar omfattar utgifter för byggnadsverksamhet samt inköp av fastigheter, anläggningar, maskiner, inventarier, utrustning, fordon m.m. Till landstingens investeringar i inventarier räknas bl.a. all anskaffning av teknisk utrustning till sjukhusen. Denna kategori av inköp är omfattande och motsvarade 50 procent av de totala bruttoinvesteringarna 2000. Landstingen skiljer sig från kommunerna när det gäller investeringarnas fördelning på inköp av inventarier m.m. respektive på byggnader. Motsvarande andel för kommunernas investeringar i inköp av inventarier uppgick till 13 procent 2000.

Bruttoinvesteringarna inklusive finansiering uppgick 2000 till 5 864 miljoner kronor, en minskning med 17 procent i jämförelse med 1999. Skillnaden mellan brutto- och nettoinvesteringarna utgörs av investeringsinkomster som 2000 var 40 miljoner. Av dessa utgjorde de statliga investeringsbidragen 40 procent eller 16 miljoner kronor.

55 Landstingens bruttoinvesteringar 1996–2000. Andelar och be- lopp i miljoner kronor, löpande priser

County councils, gross investments, shares in per cent and SEK million

Verksamhet	Procent					Mnkr 2000	Därav inves- teringar i	
	1996	1997	1998	1999	2000		mark och bygg- nader	inven- tarier
Hälso- och sjukvård	76	64	79	79	77	4 520	1 959	2 557
Social verksamhet	1	0	1	1	0	10	1	10
Omsorger om psy- kiskt utvecklings- störda	0	0	0	0	0	0	0	0
Utbildning och kultur	4	3	3	2	2	88	28	61
Diverse verksam- heter	16	18	12	10	17	1 007	826	181
Central förvaltning	3	2	3	4	2	143	12	131
Finansiering	7	13	1	4	2	96	0	1
Totalt, miljoner kronor	5 418	6 709	5 158	7 105	5 864	5 864	2 825	2 942

Källa: Ekonomisk basstatistik 2000. Landstingsförbundet.

I löpande priser har landstingens investeringsutgifter varierat relativt mycket under de senaste åren. Mellan 1997 och 1998 minskade de t.ex. med en och en halv miljard kronor eller 23 procent. Därefter steg de 1999 med 38 procent för att åter minska med 17 procent 2000. En minskning som motsvarade drygt en miljard kronor.

Huvuddelen av investeringarna avser verksamheten hälso- och sjukvård. Dess relativa betydelse förändrades marginellt under 2000 och fortfarande avser ungefär fyra femtedelar av de samlade bruttoinvesteringarna denna verksamhet.

Kommunalförbund

Kommunalförbund bildas för att sköta en eller flera angelägenheter som är gemensamma för de kommuner och/eller landsting som ingår i förbundet.

Antalet verksamma kommunalförbund uppgick år 2000 till 59 stycken, en ökning med nio i jämförelse med 1999. Av dem finns det flera som är verksamma inom flera områden. De vanligaste verksamheterna är:

- energi, vatten och avfall
- utbildning
- vård och omsorg
- räddningstjänst (ingår i verksamheten infrastruktur)
- kommunikation

För den kommunala sektorns totala ekonomi är kommunalförbundens betydelse relativt liten. Av den kommunala sektorns totala utgifter 1999 svarade kommunalförbunden bara för 0,7 procent.

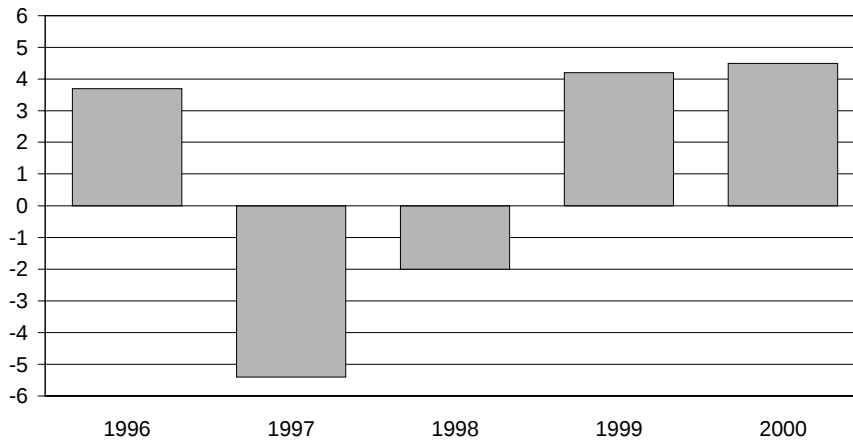
Verksamhetens resultat och likviditet

Resultatet före extraordinära poster, före avskrivningar och efter finansnetto, uppvisade ett överskott på 185 miljoner kronor 2000. Det motsvarade drygt fyra procent av rörelsens intäkter och innebär att den positiva utvecklingen, som påbörjades 1998, förstärktes. Då gav verksamheten ett underskott på 190 miljoner kronor vilket motsvarade 2 procent av rörelsens intäkter.

56 Kommunalförbundens resultat före extraordinära poster som andel av rörelsens intäkter 1996–2000. Procent

Municipal associations, profit/loss before extraordinary items in per cent of revenue

Procent

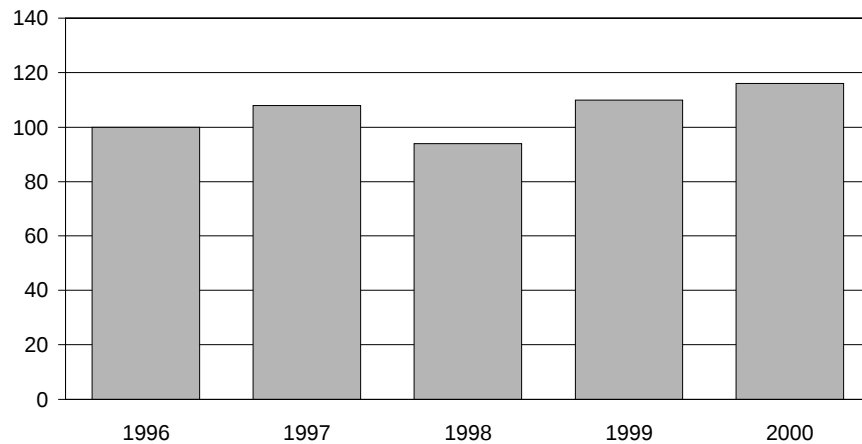

Källa: Räkenskapssammandrag för kommunalförbund 2000.

Likviditeten, uttryckt som omsättningstillgångar i relation till kortfristiga skulder, har legat på en relativt stabil nivå under perioden 1996–2000. Under verksamhetsåret 1998 sjönk den dock under 100 procent vilket innebar att de kortfristiga skulderna översteg omsättningstillgångarna. Därefter har likviditeten förbättrats med 14 respektive 6 procentenheter under 1999 och 2000.

57 Kommunalförbundens likviditet 1996–2000. Procent*Municipal associations, liquidity in per cent*

Procent

Källa: Räkenskapssammandrag för kommunalförbund 2000.

Verksamhetens soliditet

Soliditeten, den del av tillgångarna som finansieras med eget kapital, har försämrats gradvis fram t.o.m. 1998. Då hade soliditeten sjunkit till minus 2,7 procent. Det egna kapitalet var förbrukat och de totala skulderna översteg de samlade tillgångarna. För att stärka kommunalförbundens ekonomi genomfördes en sanering av skulderna under 1999. Soliditeten har därigenom stärkts och 2000 uppgick den till 17 procent.

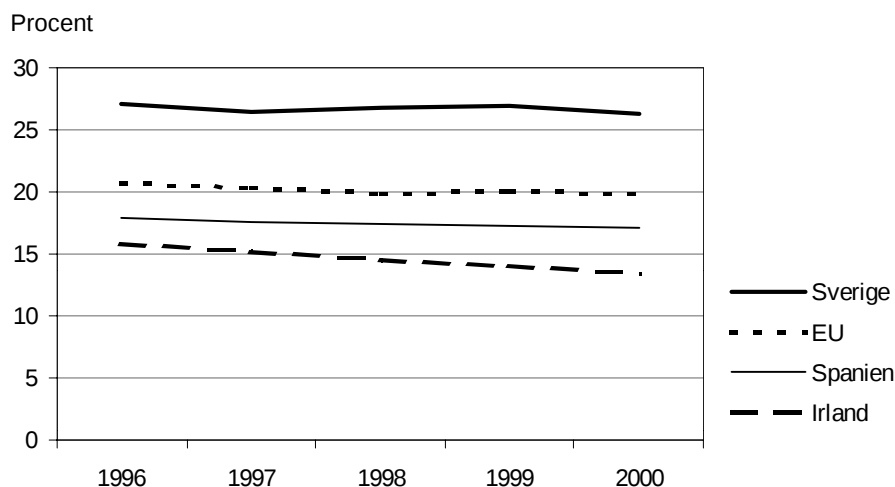
Internationella jämförelser

Vid ekonomiska jämförelser mellan länder bör man ha i åtanke att det kan finnas skillnader i fråga om definitioner av använda begrepp. Även om man inom exempelvis EU och OECD mer eller mindre kontinuerligt arbetar med att ta fram gemensamma standarder bör man fortfarande iaktta viss försiktighet vid jämförelser. – Underlaget för tabellerna 83–89 i tabelldelen har med ett undantag hämtats från EU:s statistikbyrå, Eurostat, och dess makroekonomiska databas, New Cronos.

Som en utgångspunkt vid internationella jämförelser används ofta bruttonationalprodukten, BNP, som är ett mått på det samlade värdet av en nations produktion av varor och tjänster. I tabell 83 har de offentliga utgifterna för länderna inom EU ställts i relation till BNP för vart och ett av åren under perioden 1996 t.o.m. 1999. Som framgår av tabellens engelska underrubrik omfattar jämförelsen utgifterna för *general government*. I detta begrepp inlemmas staten, kommunerna och socialförsäkringssektorn samt verksamheter och inrättningar som inte verkar på någon marknad och som kontrolleras och i huvudsak finansieras av stat och kommun. I sammanställningen ingår utgifter för konsumtion, transfereringar och investeringar. Andelarna för Sverige liksom för exempelvis Danmark låg som synes klart över genomsnittet för EU-länderna sammantagna. För så gott som samtliga länder gällde också att utgifternas andel av BNP minskade under perioden.

58 Offentliga sektorns konsumtion 1996–2000, andel av BNP i procent

General government's final consumption expenditure, percentage of GDP, current prices

Nivån på och omfattningen av transfereringarna har stor betydelse för nivån på de offentliga utgifterna. I Sverige är många transfereringar beskattade, medan man på andra håll valt att på andra sätt, t.ex. med obeskattade bidrag, rätt till avdrag eller skatte-reduktion, söka uppnå samma eller likartade mål för välfärden. Man har valt lösningar som dels inte överensstämmer med våra, dels också betingas av skillnader i tradition, kultur, befolknings-sammansättning etc. Om man som i tabell 84 väljer att studera den offentliga konsumtionen separat, dvs. sedan man tagit bort bl.a. transfereringarna, blir jämförelsen mer rättvisande och skillnaderna mellan länderna minskar också. Även här hade Sverige likväl de högsta andelarna. Portugal och i viss mån Grekland ökade sin offentliga konsumtion under perioden 1995 t.o.m. 1999, båda dock från en relativt sett låg nivå. I övriga EU-länder minskade konsumtionens andel av BNP under samma period.

De offentliga utgifterna finansieras till stor del av skatter och socialförsäkringsavgifter. I tabell 85 har dessa ställts i relation till BNP. Ett genomgående mönster är att skatternas och avgifternas andel av BNP ökade mellan 1995 och 1999. Det gällde för alla länder utom Irland, där skatteuttaget var i stort sett oförändrat eller t.o.m. minskade något. Sverige (52,4 procent), Danmark (50,1 procent) och Finland (46,1 procent) hörde till de länder vilkas andelar för 1999 översteg genomsnittet för EU-länderna (41,8 procent).

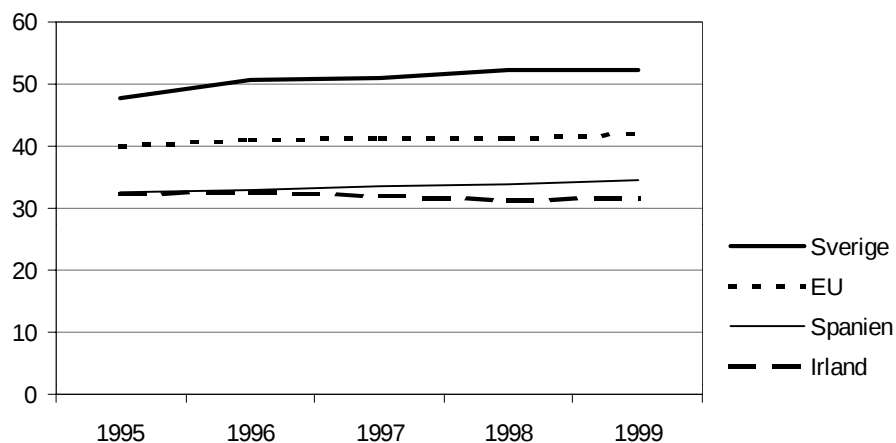
Den offentliga sektorns finanser. Verksamhetsåret 2000

Även beträffande skatte- och avgiftsinkomsternas fördelning mellan olika skatteslag kan man konstatera att det finns skillnader inom EU. Vissa länder lägger tyngdpunkten på beskattning av arbete och kapital (med inkomst- och förmögenhetsskatter m.m.), medan skatter på produktion och import (t.ex. moms, tullar, energi-, punkt-, fastighets- och löneskatter) har större relativ betydelse på andra håll. Socialförsäkringsavgifternas relativa betydelse varierar också i ganska stor omfattning mellan länderna. I tabell 86 redovisas 1999 års skatteinkomster för respektive land fördelade på de tre huvudgrupperna. Man kan där se att de svenska skatterna på arbete och kapital hade en relativt sett större betydelse (42,6 procent) än vad som gällde för EU sammantaget (34,2 procent), medan förhållandet var det omvända för socialförsäkringsavgifterna med 25,1 procent för Sverige och 32,3 procent för EU. Danmark avvek märkbart från andra länder med den klart högsta andelen skatter på arbete och kapital (60,3 procent) och den klart lägsta vad gällde socialförsäkringsavgifterna (4,2 procent).

59 Skatter och socialförsäkringsavgifter 1995–1999, andel av BNP i procent

General government, total receipts from taxes and social contributions, percentage of GDP, current prices

Procent

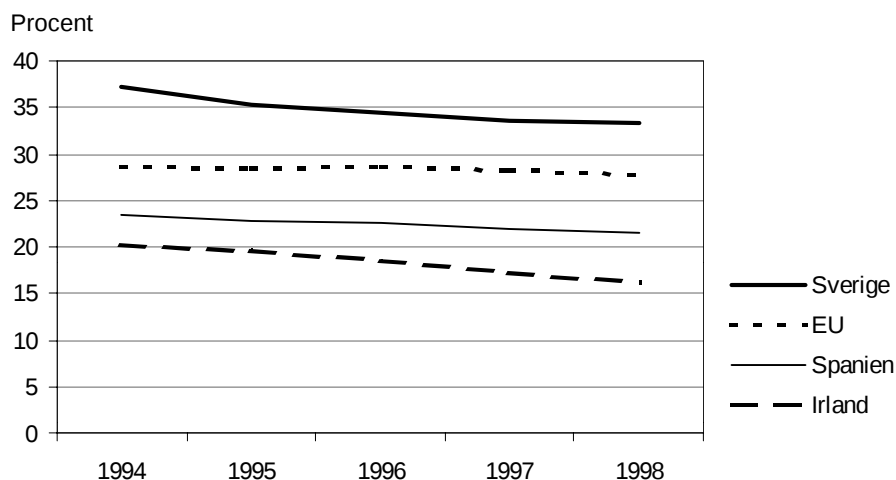
En väsentlig del av de offentliga utgifterna används för ”det sociala skyddet”, vilket man inom EU-gemenskapen definierar som ”samtliga insatser från offentliga eller privata organ som syftar till att avlasta hushåll och enskilda personer från speciellt definierade

risker eller att tillgodose speciellt definierade behov”. De *risker och behov* som åsyftas i definitionen är fastställda till att omfatta följande åtta delområden: Sjukdom/hälso- och sjukvård, funktionshinder, ålderdom, efterlevande, familj/barn, arbetslöshet, boende och övrig social utsatthet.

Tabell 87 innehåller uppgifter om utgifterna för socialt skydd under åren 1994 t.o.m. 1998 som andelar av BNP för vart och ett av EU-länderna, för EU totalt samt för Island och Norge. Genomsnittet för EU-länderna uppgick 1998 till något under 28 procent, efter en successiv minskning under perioden. Sverige hade 1998 den högsta andelen, 33,3 procent, men för Sverige liksom för flertalet länder hade utgiftsandelen successivt minskat under perioden. Noteras kan också att Island och Irland låg på markant lägre nivåer än övriga länder. Av tabell 88 kan utläsas dels hur utgifterna för det sociala skyddet i de fem nordiska länderna år 1999 fördelade sig mellan delområden enligt ovan (”efter funktion”), dels hur utgifterna finansierades. För Danmark, Sverige och Finland var det funktionen ”ålderdom” som hade de högsta andelstalen, medan det i Norge och på Island var hälso- och sjukvården som dominerade. Danmark och Norge skattefinansierade merparten av sina utgifter, medan skattefinansieringen uppgick till cirka hälften på Island och i Sverige och till mindre än hälften i Finland.

60 Utgifter för det sociala skyddet 1994–1998, andel av BNP i procent

Expenditure for social protection, percentage of GDP

Skillnader i fråga om befolkningens sammansättning kan förklara en del av skillnaderna i fråga om nivåer på de offentliga utgifterna. I tabell 89 redovisas folkmängden i vissa åldersgrupper som andelar av hela folkmängden år 1998. Sverige hade den klart högsta andelen personer 80-år. Irland avviker markant från övriga länder inom EU med en avsevärt större andel barn och ungdomar samt en avsevärt lägre andel äldre.

Tema: Kommunal utjämning

Ett skatteutjämningsystem växer fram

Från selektivt stöd till skattetyngda kommuner . . . .

Olika system för statligt stöd till skattetyngda kommuner har funnits alltsedan slutet av 1910-talet. Vid den tiden och ända fram till 1950-talets början var samhälls- och kommunstrukturen dock helt annan än den vi har idag. Antalet kommuner uppgick till ca 2 500. Genom storkommunreformen 1952 mer än halverades antalet kommuner. Efter nya kommunsammanläggningar minskades antalet ytterligare (antalet kommuner uppgår f.n. till 289). Ett tungt vägande motiv för att bilda större kommuner var bl.a. den utbyggnad av skolan som ansågs nödvändig. Omflyttningen inom landet, framför allt förorsakad av den inflyttning till städer och tätorter som tog fart efter kriget, skapade en ökande efterfrågan på bostäder och kommunala tjänster. *Miljonprogrammet* för byggande av bostäder drogs igång under senare delen av 1960-talet, med avsevärd påverkan på den kommunala ekonomin. Kommunal-skatteuttaget ökade från ca 12 procent totalt vid 1950-talets mitt till ungefär det dubbla 20 år senare. Efter fortsatta höjningar under 1970- och 1980-talen nåddes dagens utdebiteringsnivåer. Samhällsutvecklingen krävde att statens stöd till kommunsektorn utökades.

. . . till en allmän skatteutjämning för hela den kommunala sektorn

År 1966 infördes ett allmänt skatteutjämningsystem som omfattade hela den kommunala sektorn. Det system som då infördes bestod av tre delar, nämligen skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft, skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering och extra skatteutjämningsbidrag. Bidraget vid hög utdebitering utgick enbart till (borgerliga primär-) kommuner, medan bidraget vid brist på skattekraft förutom till kommuner också utgick till landsting samt till församlingar och andra kyrkliga samfälligheter. För kommunerna var landet indelat i tre skattekraftsområden för vilka angavs lägsta garanterade skattekraftsnivåer uttryckta som andel av riksmedelvärdet, den s.k. medelskattekraften. Genom indelningen i skattekraftsområden ville man utjämna för skillnader i fråga om inkomst men även för strukturella kostnadsskillnader förorsakade av mindre gynnsamt geografiskt läge, låg befolkningstäthet o.s.v. En likartad indelning i skattekraftsområden in-

fördes också för landstingen. Utjämningsystemet finansierades i sin helhet av staten, utan någon form av inomkommunal utjämnings.

Skatteutjämningsbidraget vid hög utdebitering drev upp skattesatserna

Bidraget vid hög utdebitering avskaffades 1974, eftersom det bl.a. ansågs att bidragsformen hade verkat uppdrivande på de kommunala skattesatserna. Samtidigt ökades antalet skattekraftsklasser till sex för kommunerna och till fem för landstingen. För kyrkokommunerna gjordes den förenklingen att utgående bidrag till en viss församling eller samfällighet fortsättningsvis skulle räknas upp med fem procent årligen. Förändringarna innebar sammantaget en betydande ökning av statens utgifter för skatteutjämningsbidragen till kommunsektorn.

Årligen beräknade garantinivåer från 1980

Nästa större förändring av skatteutjämningsystemet gjordes 1980. Kommunerna och landstingen tilldelades en s.k. grundgaranti i och med att de placerades in i tolv skattekraftsklasser, indelade i treprocentsintervaller från 103 till 136 procent av medelskattekraften. Vid inplaceringen utgick man i första hand från geografiskt läge och bebyggelsestruktur. Grundgarantin kompletterades sedan med ett årligt beräknat tillägg eller avdrag för kommunens eller landstingets åldersstruktur. En större befolkningsminskning medförde ett extra tillägg. Grundgarantin, korrigerad med tillägg eller avdrag, utgjorde den för bidragsåret garanterade skattekraften för en viss kommun eller ett visst landsting. Genom förändringarna hade man dels kommit bort från en alltför grov indelning i skattekraftsklasser, dels tagit större hänsyn till strukturella olikheter, dels höjt den lägsta garanterade andelen av medelskattekraften. Förändringarna medförde en ytterligare ökning av statens utgifter för skatteutjämnings. Jämfört med 1979 ökade utgifterna med 67 procent.

Inomkyrklig utjämning redan från 1983

År 1983 samordnades skatteutjämnings för kyrkokommunerna med ett äldre system för utjämning inom ramen för kyrkofonden. Den kyrkliga utjämnings blev därigenom helt inomkyrklig.

Från 1986 är kommuner och landsting med och finansierar utjämnningen

Skatteutjämnningen var t.o.m. 1985 helt och hållet statligt finansierad. Statens kostnader för systemet hade emellertid börjat skjuta i höjden. Riksdagen beslutade därför att kommunerna och landstingen från 1986 själva skulle vara med och avgiftsfinansiera systemet, åtminstone till en del. Den *allmänna* skatteutjämningsavgift som då infördes betalades av samtliga kommuner och landsting, medan den *särskilda* skatteutjämningsavgiften som var en progressiv avgift, enbart erlades av kommuner med hög skattekraft. *Robin Hood-skatten* hade sett dagens ljus. Beslutet om att införa skatteutjämningsavgifter föregicks inte av någon diskussion huruvida de stred mot eller inskränkte den kommunala beskattningsrätten.

Inplaceringen förfinas och tyngdpunkten flyttas ytterligare norrut

Nästa större förändring genomfördes 1989. Kommunerna och landstingen placerades då in i 25 olika skattekraftsklasser med grundgarantier från 100 upp till 157 procent av medelskattekraften. Vid inplaceringen utgick man liksom tidigare från geografiskt läge och bebyggelsestruktur, men systemet fick samtidigt en mer regionalpolitisk prägel än det föregående. Grundgarantierna för landets södra delar sänktes nämligen med i princip två procentenheter samtidigt som grundgarantierna för de norra delarna höjdes lika mycket. Kommuner i Norrlands inland fick de högsta grundgarantierna. De fastlagda grundgarantierna kompletterades liksom tidigare med årligt beräknade tillägg eller avdrag för strukturella skillnader. Ökad hänsyn togs också till kommuner och landsting med större befolkningsminskning. Förändringarna medförde att statens *nettoutgift* för 1989 års skatteutjämnning ökade med ca åtta procent från föregående år.

Statsbidragen till kommunsektorn generaliseras

Röster höjs för en övergång till generella statsbidrag

Under senare delen av 1980-talet fördes flera parallella diskussioner med kopplingar till de kommunala utjämnningssystemen. Krav restes inte minst från kommunhåll på en förändring av metoderna för statens överföring av resurser till kommunsektorn. Kommunerna erhöll vid den här tiden den större delen av de statliga bidragen i form av s.k. *specialdestinerade bidrag*, dvs. bidrag som var riktade mot enskilda verksamheter, t.ex. barnomsorg,

skola eller äldreomsorg. Nettobidragen från skatteutjämnings-systemet utgjorde således en mindre del av den totala resursöverföringen. Kritikerna menade att bidragen exempelvis till barnomsorgen i alltför stor utsträckning gick till de kommuner som hade råd att driva verksamhet av en viss omfattning, medan det hos andra kommuner kunde finnas minst lika stora behov men inte tillräckliga resurser. Som argument för en förändring brukade också anges att en övergång från specialdestinerade statsbidrag till bidrag av mer generell karaktär skulle ge kommunerna en större frihet och samtidigt ökade möjligheter att hitta lokala lösningar som bättre passade den enskilda kommunen och dess förutsättningar.

Ett första steg mot en generalisering av bidragen togs 1993

Utjämningsbidrag till kommuner, fortsatt skatteutjämning för landsting

År 1993 togs ett första steg mot en generalisering av statsbidragen till kommunsektorn i och med att ett statligt utjämningsbidrag till kommuner infördes (bidragsformen skall inte förväxlas med utjämningsbidragen enligt nuvarande system). Bidragssystemet omfattade kommunerna. För landstingen nöjde man sig med att samtidigt göra vissa smärre förändringar av skatteutjämnings-systemet.

Bidragen till kommunerna blir huvudsakligen generella

Det statliga utjämningsbidraget ersatte förutom de tidigare skatteutjämningsbidragen många av de specialdestinerade bidragen till skilda verksamheter, t.ex. barnomsorg och skola. Schablonmässigt räknade man med att ca 85 procent av de bidrag som, värdemässigt, tidigare varit specialdestinerade nu hade inordnats i det generella bidraget. Avsikten med det nya generella bidraget var dels att skapa bättre förutsättningar för att uppnå likvärdiga ekonomiska förutsättningar mellan kommunerna, dels att jämna ut skillnader beträffande inkomster och andra strukturella förhållanden. Samtidigt avskaffades bl.a. skatteutjämningsavgifterna till staten. Man sökte på så vis uppnå en "nettoström" av bidrag från staten till kommunerna. – Slopandet av skatteutjämningsavgifterna gällde även landstingen.

Begreppen inkomst- och kostnadsutjämning lanseras

Det statliga utjämningsbidrag som infördes 1993 bestod av tre delar: ett grundbelopp för *utjämning av kommunernas skatteinkomster*

upp till en generell garantinivå (uttryckt som andelen av en beräknad medelskattkraft), en *kostnadsutjämning* i form av ett tillägg till eller ett avdrag från grundbeloppet på grund av opåverkbara skillnader i strukturella förhållanden samt, i förekommande fall, ett *tillägg för befolkningsminskning*.

... men kostnadsutjämningen finner inte nåd

Kostnadsutjämningsdelen av systemet blev våldsamt kritiserad. Denna del av beräkningarna baserades på fyra olika strukturfaktorer, nämligen social struktur, åldersstruktur, gleshet samt klimat. Kostnadsutjämningsens utformning var en av anledningarna till att systemets livslängd inte blev längre än tre år. En annan anledning var att systemet inte medgav att den s.k. *finansieringsprincipen* kunde tillämpas fullt ut.

Finansieringsprincipen, ett rättesnöre

Finansieringsprincipen – formulerad av den kommunalekonomiska kommittén och tänkt som ett rättesnöre för dialogen mellan staten och kommunsektorn – innebar och innebär fortfarande att staten inte skall lägga på kommunerna och landstingen nya uppgifter utan att samtidigt anvisa hur de skall finansieras, t.ex. genom en ökning av statsbidraget. Principen innebär också att om regering och riksdag fattar beslut som gör att kommuner och landsting kan bedriva verksamheten billigare eller finansiera den på annat sätt kan staten minska statsbidraget i motsvarande mån.

Alla kommuner kom inte att omfattas, nytt utvecklingsarbete tog vid

Några kommuner med hög skattekraft kom inte att omfattas av systemet med statliga utjämningsbidrag och finansieringsprincipen kunde därför inte tillämpas fullt ut. Nästan genast efter det att systemet med statliga utjämningsbidrag till kommunerna hade införts påbörjades därför ett nytt utredningsarbete. Ett av syftena var att skapa bättre förutsättningar för generella ekonomiska regleringar mellan staten och kommunsektorn, i enlighet med finansieringsprincipen.

Nytt system för bidrag och utjämning 1996

Systemet vilar på tre ben

Det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet kunde efter omfattande utredningsarbete tas i bruk bidragsåret 1996. Det system som då infördes består av två likartat uppbyggda delsystem,

ett för kommunerna och ett för landstingen. I varje delsystem finns tre huvudbeståndsdelar, nämligen *en inomkommunal inkomstutjämning*, *en inomkommunal kostnadsutjämning* och *ett generellt statsbidrag*. Till systemen hör vidare vissa övergångsregler, eller *införanderegler* som benämningen lyder. Utjämningsystemet syftar till att garantera kommunerna och landstingen likvärdiga ekonomiska förutsättningar oavsett strukturella förhållanden. Alla kommuner och alla landsting omfattas av utjämnningen. Det finns därmed förutsättningar för att finansieringsprincipen skall kunna tillämpas fullt ut.

Gotlands kommun ingår både som kommun och som landsting

Gotlands kommun är numera den enda kvarvarande s.k. landstingsfria kommunen. Kommunen som själv ansvarar för sådana verksamheter som annars hör till landstingens område, figurerar därför i utjämnningen både som kommun och som landsting.

Arbetet med att utvärdera systemet påbörjades omgående

Samtidigt som utjämningsystemet infördes påbörjade en ny utredning sitt arbete med att följa upp, utvärdera och lämna förslag i syfte att vidareutveckla systemet. En första större revidering av kostnadsutjämnningen baserad på utredningens förslag gjordes till bidragsåret 2000. På en övergripande nivå är dock systemet oförändrat.

Det grundläggande arbetet bedrevs i etapper

Utredningsarbetet som ledde fram till förändringen 1996 hade bedrivits i etapper. Strukturkostnadsutredningen hade kommit med förslag till hur en utjämning av strukturella kostnadsskillnader mellan kommunerna skulle se ut. En arbetsgrupp inom finansdepartementet hade presenterat förslag rörande inkomstutjämnningen. Landstingsekonomiska utredningen hade arbetat med kostnadsutjämnningen för landsting. En parlamentariskt sammansatt kommitté, Statsbidragsberedningen, hade därefter fått den dåvarande borgerliga regeringens uppdrag att arbeta vidare med frågorna. Förslagen i beredningens betänkande kom i allt väsentligt att bygga på det som tidigare lagts fram.

Det geografiska läget tillmäts i utgångsläget mindre betydelse än tidigare

Det av Statsbidragsberedningen föreslagna bidrags- och utjämningsystemet skulle medföra en ny situation för kommunerna och landstingen, särskilt för dem i landets norra delar. Bered-

ningen beskriver det på följande sätt i den del av betänkandet som behandlar förslagets regionalpolitiska konsekvenser: *”Beredningens förslag syftar till att skapa likvärdiga förutsättningar för alla kommuner och landsting i landet att kunna tillhandahålla sina medborgare service oberoende av geografiska och andra förhållanden. Beredningen föreslår en långtgående inkomstutjämning, som har stor betydelse t.ex. för i regionalpolitiskt hänseende utsatta avfolkningsbygder. I förslaget till kostnadsutjämning föreslår beredningen ett antal faktorer som skall beakta regionalpolitiska problem och glesbygdsproblem. Det gäller t.ex. de särskilda tilläggen för befolkningsminskning, hög arbetslöshet och svagt befolkningsunderlag. Vidare har tagits hänsyn till glesbygdsproblemen vid utformningen av kostnadsutjämning inom äldreomsorg, hälso- och sjukvård samt grundskola.*

Som tidigare nämnts kommer emellertid förslaget att innebära en omfördelning av resurser inom den kommunala sektorn på så sätt att statsbidragen till framför allt norra Sverige (skogslänen) kommer att minska till förmån för framför allt storstadsregionerna. Enligt beredningens uppfattning är detta emellertid en följd av att kommuner och landsting i norra Sverige relativt sett har mycket höga bidrag i utgångsläget. Kraven på den kommunala sektorn har ökat kraftigt under senare år, inte minst i storstadsregionerna, medan de tillgängliga resurserna inte utvecklats i samma takt utan snarare har minskat. Det har därför kommit att ställas allt större krav på att kommunsektorns resurser används effektivt för framför allt äldreomsorg, hälso- och sjukvård, skola och barnomsorg.

Inom framför allt äldreomsorgen och hälso- och sjukvården synes det tidigare bidragssystemet ha bidragit till en prioritering av sysselsättning framför effektivitet, inte minst i norra Sverige. Det finns klara indikationer på att både kostnaderna och servicenivån t.ex. i äldreomsorgen i norra Sverige är högre än i övriga landet. Till en viss del beror de höga kostnaderna på att tidigare system har uppmuntrat t.ex. byggandet av dyra sjukhem, men till stor del synes de förklaras av att äldreomsorgen använts som buffert för att klara sysselsättningen i kommuner och landsting” (SOU 1994:144, sid. 104-105).

Lagrådet uttalade sig om grundlagsenligheten, riksdagen beslutade

Statsbidragsberedningens förslag kom att i huvudsak utgöra underlag för det förslag till nytt bidrags- och utjämningsystem som den socialdemokratiska regeringen under våren 1995 förelade riksdagen. Regeringens förslag hade dock att passera lagrådets nålsöga. Lagrådet hade att pröva om förslaget var förenligt med bestämmelserna i regeringsformen om den kommunala beskatt-

ningsrätten, i första hand den passus som säger att kommunerna får ta ut skatt för skötseln av *sina* uppgifter. Lagrådet avstyrkte lagförslaget med följande motivering: *"Mot denna bakgrund framstår det som helt främmande att betrakta skatt, som av en kommun eller ett landsting tas ut för att tillföras andra kommuner eller landsting, som uttagen för skötseln av vederbörande kommuns eller landstings uppgifter."* Lagrådet framhöll dock att *"det kan tilläggas att syftet med den föreslagna lagen möjligen kan, åtminstone delvis, tillgodoses med någon annan teknik avseende avgifter och bidrag, vilken inte skulle strida mot regeringsformens bestämmelser"* (utdrag ur lagrådets protokoll vid sammanträde 1995-05-12). Regeringen omarbetade därefter sitt förslag. I december 1995 fattade riksdagen beslut om ett införande av bidrags- och utjämningsystemet. Systemet hade nu en annan lagteknisk lösning än den som funnits tidigare. Förespråkarna konstaterade att den kommunala självstyrelsen kunde få en *reell* innebörd.

Inkomstutjämningsen är långtgående

Den långtgående *inkomstutjämningsen* skall garantera alla kommuner och landsting ett i det närmaste lika stort skatteunderlag räknat i kronor per invånare oavsett den egna kommunens skatteunderlag. De kommuner och landsting som har ett högt skatteunderlag per invånare, en hög skattekraft, betalar en avgift. Kommuner och landsting med en låg skattekraft får ett bidrag. Summan av avgifterna skall i stort motsvara summan av bidragen. Under 2001 omfördelar inkomstutjämningsen mer än tio miljarder kronor mellan kommunerna och drygt fyra miljarder kronor mellan landstingen.

61 Inkomstutjämning 1996-2001 för vissa kommuner och landsting, kronor per invånare, löpande priser

Income equalisation for certain municipalities and county councils, SEK per inhabitant, current prices

	Belopp i kr per invånare, år					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Kommun						
Borgholm	5 663	5 574	5 663	5 946	6 305	6 404
Danderyd	-14 743	-13 381	-14 102	-15 281	-18 250	-19 704
Habo	2 304	2 037	1 882	1 903	2 017	2 071
Håbo	-2 204	-2 521	-2 538	-2 737	-2 887	-2 891
Kiruna	-2 913	-2 991	-2 697	-2 545	-2 384	-2 166
Pajala	3 141	3 219	3 489	3 930	4 145	4 287
Stockholm	-3 943	-3 860	-4 042	-4 254	-4 800	-5 457
Landsting						
Jämtlands	1 009	984	808	810	923	979
Stockholms	-1 883	-1 781	-1 849	-1 936	-2 133	-2 376

Under bidragsåret 2001 är det 234 kommuner som får ett bidrag från inkomstutjämningen och 55 kommuner som betalar en avgift. Bland landstingen är det endast Stockholms läns landsting som betalar en avgift, medan alla övriga landsting får bidrag.

För Danderyds kommun – med landets högsta skattekraft – innebär inkomstutjämningsavgiften för år 2001 en utgift på 587 miljoner kronor. Detta motsvarar närmare hälften av kommunens totala skatteinkomster för samma år. Borgholms kommun – med landets lägsta skattekraft – är största bidragsmottagare i kronor per invånare räknat. Kommunens bidrag från inkomstutjämningen motsvarar ca 30 procent av skatteinkomsterna.

Kostnadsutjämningen är uppbyggd av olika delmodeller

Kostnadsutjämningen för kommuner består f.n. av 16 delmodeller, medan det i nuläget finns fyra delmodeller för landstingen. Kostnadsutjämningen syftar till att utjämna strukturella behovs- och kostnadsskillnader. Kostnader som beror på skillnader i vald servicenivå, avgiftssättning och effektivitet ska systemet däremot inte utjämna för. Exempel på delmodeller för kommunerna är barnomsorg, skola, äldreomsorg och kollektivtrafik. Hälso- och sjukvård, kallort, vårdhögskoleutbildning och kollektivtrafik är landstingens fyra delmodeller (högskoleutbildningen utgår dock från år 2002, eftersom staten tar över ansvaret för vårdhögskolorna från landstingen). För varje delmodell beräknas en standardkostnad. Summan av standardkostnaderna utgör kommunens eller landstingets

strukturkostnad. Kommuner och landsting som har en lägre strukturkostnad än den genomsnittliga för riket får betala en avgift och de kommuner och landsting som har en högre strukturkostnad får ett bidrag. Summan av avgifterna skall i stort motsvara summan av bidragen. Under 2001 omfördelar kostnadsutjämningen närmare fem miljarder kronor mellan kommunerna och ca 1,3 miljarder kronor mellan landstingen. Under systemets första år omfördelades årligen närmare fem miljarder kronor inom ramen för landstingens kostnadsutjämning. Efter en omläggning år 2000 sjönk den totala omfördelningen till dagens nivå.

Sammantagna förändringen för kollektivet påverkar det enskilda utfallet

Kostnadsutjämningen för såväl kommuner som landsting kan beskrivas som komplex och komplicerad. Beräkningarna baseras på variabler av många skilda slag. Antalet barn, ungdomar och äldre i olika åldersgrupper är uppgifter av återkommande slag. De väger tungt och är av stor betydelse för utfallet för en kommun eller ett landsting. En minskande eller ökande andel av befolkningen i en viss åldersgrupp påverkar utfallet för berörd delmodell i kostnadsutjämningen från ett år till ett annat. Förändringarnas storlek, och riktning, är dock inte alltid så lätta att intuitivt ta till sig och förstå, eftersom utfallet för kommunen/landstinget i hög grad också påverkas av hur kommunen/landstinget förändrats relativt sett övriga kommuner respektive landsting.

62 Kostnadsutjämning 1996-2001 för vissa kommuner och landsting, kronor per invånare, löpande priser

Cost equalisation for certain municipalities and county councils, SEK per inhabitant, current prices

	Belopp i kr per invånare, år					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Kommun						
Borgholm	564	332	258	10	1 408	1 558
Danderyd	184	320	226	346	-673	-641
Habo	-334	-663	-996	-1 438	-1 566	-1 562
Håbo	-2 233	-2 482	-2 568	-2 719	-3 167	-3 194
Kiruna	2 887	2 617	2 492	2 491	2 357	2 418
Pajala	9 261	8 917	8 734	8 975	10 640	11 540
Stockholm	2 803	2 851	3 144	3 163	1 726	1 617
Landsting						
Jämtlands	1 727	1 707	1 616	1 633	837	923
Stockholms	1 357	1 301	1 223	1 174	-17	-94

Habo, i Jönköpings omland, utgör exempel på en kommun som under de första åren med systemet fick vidkännas stora årliga ökning av sin avgift till kostnadsutjämningen. Från år 2000 tycks denna utveckling ha planat ut, vilket till en del också kan ha berott på de systemrevideringar som då gjordes. För Stockholms stad däremot medförde revideringen ett väsentligt lägre bidrag från kostnadsutjämningen. Detsamma gäller Stockholms läns landsting som år 2000 förvandlades från bidragsmottagare till avgiftsbetalare som en följd av att delmodellen för hälso- och sjukvård fick en annorlunda uppbyggnad.

De s.k. Persson-pengarna är en del av det generella bidraget

De generella statsbidragen fördelas huvudsakligen i form av bidrag som i kronor per invånare räknat är lika stora för alla kommuner respektive alla landsting. Kommunerna får dessutom en mindre del som ett åldersbaserat bidrag, grundat på antalet barn och ungdomar respektive antalet äldre i kommunen. Den åldersbaserade delen introducerades under 1997 i samband med att ett extra resurstillskott till kommunsektorn, de s.k. Persson-pengarna, lanserades.

Systemets övergångsregler är ett nödvändigt komplement

Systemets övergångs- eller införanderegler syftar till att begränsa genomslaget av bidragsförändringar som uppstått vid förändringar i beräkningsmodellerna. Enligt dagens införanderegler skall kommunerna och landstingen vara utfasade till och med bidragsåret 2004. De bidragsbelopp som beräknas enligt dessa regler är av två skilda slag, dels *fasta införandetillägg* som i kronor per invånare räknat är oförändrade under hela införandeperiodens längd, dels *rörliga införandetillägg* som trappas av successivt. Med tanke på den profil som utjämningen givits (se citatet ovan ur Statsbidragsberedningens betänkande) är de fasta införandetilläggen av störst betydelse i första hand för landets norra delar. De kommuner och landsting som vunnit på förändringarna har å andra sidan kunnat drabbas av *rörliga införandeavdrag*, om förändringen / förbättringen varit av en viss storlek.

63 Belopp enligt införanderegler m.m. 1996-2001 för vissa kommuner och landsting, kronor per invånare, löpande priser

Amounts according to transitional regulations to certain municipalities and county councils, SEK per inhabitant, current prices

	Belopp i kr per invånare, år					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Kommun						
Borgholm	-765	-304	-300	-201	-1 432	-1 247
Danderyd	5 833	5 394	4 706	4 193	5 265	5 050
Habo	-493	-304	-300	-201	-127	-194
Håbo	-40	-	-188	-201	-63	-194
Kiruna	3 009	2 820	2 382	2 119	2 122	2 107
Pajala	1 081	892	454	191	-661	-476
Stockholm	-765	-304	-300	-201	944	729
Landsting						
Jämtlands	308	396	133	35	744	700
Stockholms	-238	-	-113	-61	932	768

Beloppen i tabellen ovan för kommunerna Danderyd och Kiruna utgörs huvudsakligen av fasta införandetillägg, dvs. belopp som i kronor per invånare räknat utgår oförändrade under införandeperiodens längd, f.n. fram t.o.m. 2004. Den systemrevidering som gjordes 2000 innebar för Borgholms vidkommande en förändring till det bättre, varför kommunen fick ett rörligt införandeavdrag som trappas av successivt.

"Summa bidragsinkomster" visar det totala utfallet

I tabellen nedan sammanfattas det totala utfallet av bidrags- och utjämnningssystemet för åren 1996–2001 för de kommuner och landsting som figurerar i tabellerna ovan.

64 Summa bidragsinkomster¹ 1996-2001 för vissa kommuner och landsting, kronor per invånare, löpande priser

Total income from general grants and intramunicipal equalisation to certain municipalities and county councils, SEK per inhabitant, current prices

	Belopp i kr per invånare, år						Förändr 1996– 2001, %
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	
Kommun							
Borgholm	10 535	11 263	12 230	12 668	13 118	13 527	+28
Danderyd	–3 653	–2 030	–2 640	–3 926	–6 926	–8 592	+135
Habo	6 550	6 702	7 102	7 056	7 016	6 973	+6
Håbo	596	594	1 112	1 000	430	237	–60
Kiruna	8 056	8 048	8 607	8 761	8 687	8 928	+11
Pajala	18 556	18 671	19 242	19 969	20 920	22 118	+19
Stockholm	3 168	4 303	5 265	5 428	4 476	3 458	+9
Landsting							
Jämtlands	4 396	4 605	4 523	4 590	4 633	4 770	+9
Stockholms	588	1 038	1 227	1 289	911	466	–21

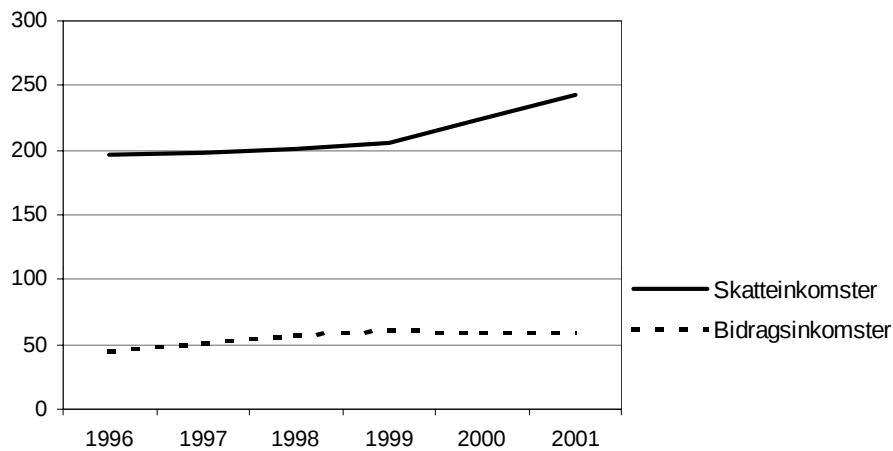
1) Generellt statsbidrag samt inkomst- och kostnadsutjämning, inkl. införanderegler.

Under 2001 erhåller alla landsting och 283 kommuner ett netto-bidrag från bidrags- och utjämningssystemet. De sex kommuner som har störst skatteunderlag per invånare betalar till systemet. Danderyd betalar den högsta avgiften i kronor per invånare räknat. Kommunens nettoavgift har också mer än fördubblats sedan systemet infördes. Nettobetalare till systemet under 2001 är också Täby, Lidingö, Sollentuna och Solna i Stockholms län samt Vellinge i Skåne län. Pajala i Norrbotten och Dorotea i Västerbottens inland är de kommuner som under 2001 tar emot de största netto-bidragen.

65 Kommuner. Skatte- och bidragsinkomster¹ 1996–2001, miljarder kronor, löpande priser

Municipalities. Income from local taxes, general grants and equalisation, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

1) Generella statsbidrag samt inkomst- och kostnadsutjämning, inkl. införande-regler.

Bidragsinkomsterna för såväl kommuner som landsting har sedan 1996 relativt sett minskat i betydelse. Detta beror på att det generella statsbidraget inte räknas upp i takt med pris- och löneökningarna i samhället.

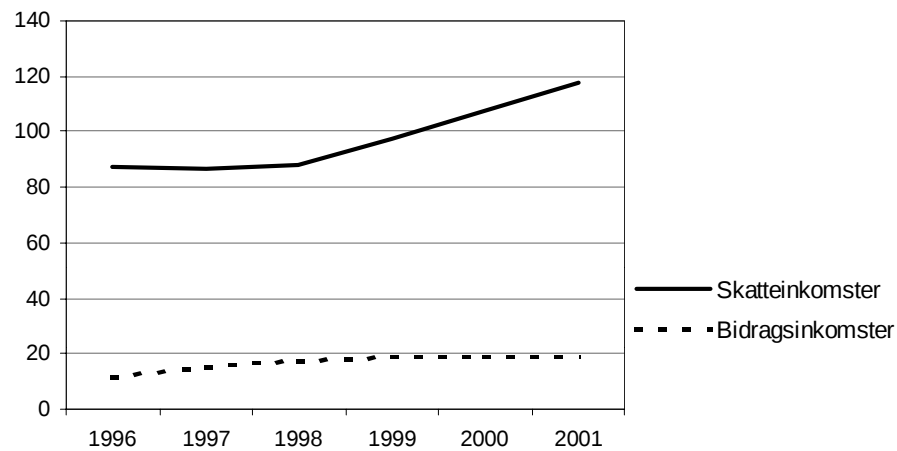
Utfallet för enskilda kommuner i SCB:s statistikdatabaser

Uppgifter om utfallet, av systemet som helhet, för varje kommun och varje enskilt landsting för åren fr.o.m. 1996 finns att tillgå i de statistikdatabaser, Sveriges statistiska databaser, som man kan nå via SCB:s webbplats på Internet, www.scb.se. Via webbplatsen kan man också nå den information om utjämningen som presenterats i statistiska meddelanden (SM).

66 Landsting. Skatte- och bidragsinkomster¹ 1996–2001, miljarder kronor, löpande priser

County councils. Income from taxes, general grants and equalisation, SEK billion, current prices

Miljarder kronor

1) Generella statsbidrag samt inkomst- och kostnadsutjämning, inkl. införande-regler.

Avsteg från principen om generella statsbidrag?

På senare tid har det kunnat noteras en viss återgång från generella statsbidrag till ett ökat inslag av bidrag som riktar sig till särskilda verksamheter. Kommunerna kan få *Wärnersson-pengar* till personalförstärkande insatser i grundskolan. Kommuner som inför maxtaxa inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg får från år 2002 ett särskilt statsbidrag. Ett liknande bidrag till kommuner som inför maxtaxa i äldreomsorgen har aviserats.

I samband med att utjämningssystemet infördes 1996 ställdes särskilda medel till regeringens förfogande. På så vis skulle regeringen få möjlighet att tillfälligt bistå kommuner och landsting som hamnat i en svår ekonomisk situation. I sin skrivelse till riksdagen våren 2001 säger regeringen att den *"från 1996 och fram till nu tagit emot 199 ansökningar om bidrag för särskilda insatser från kommunerna (exklusive ansökningar för flyktingkostnader) och från landstingen. Ett antal kommuner och landsting har sökt flera gånger"* (Utvecklingen inom den kommunala sektorn, Skr. 2000/01:102, sid. 49). Under 1998 inrättade regeringen en särskild delegation, *Bostadsdelegationen*. Delega-

tionen fick till uppgift att bereda ärenden om stöd till kommuner med "övermäktiga åtaganden för boendet". Vid ingången av år 2001 hade staten genom Bostadsdelegationen dittills träffat avtal med 36 kommuner. Staten hade därigenom åtagit sig att lämna bidrag till kommunerna med sammanlagt ca 1,6 miljarder kronor.

En annan delegation, *Kommundelelegationen*, beredde ärenden om stöd till kommuner och landsting med en svår ekonomisk situation av andra skäl än bostäderna/bostadsföretagen. Som en följd av delegationens arbete beviljades 36 kommuner och fyra landsting bidrag med sammanlagt 1,3 miljarder kronor. Som ett villkor för bidragsgivningen åtog sig berörda kommuner och landsting att sänka sin bruttokostnadsnivå med vissa bestämda belopp.

Regeringsdirektiv för fortsatt utredningsarbete

Regeringen har nyligen utfärdat direktiv för en parlamentarisk kommitté som skall göra en översyn av det kommunala statsbidrags- och utjämnningssystemet (Dir. 2001:73). Regeringen föreskriver samtidigt att de grundläggande principerna för systemet skall ligga fast.

I den inledande målbeskrivningen kan man läsa att kommittén skall

- analysera om målen för utjämnningssystemet uppnås i den del som avser utjämning för strukturella kostnadsskillnader och vid behov föreslå förändringar,
- analysera och lämna förslag till hur kommuner och landsting med kraftig befolkningsminskning kan ges likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla vård, omsorg och utbildning,
- undersöka möjligheterna till förenklingar av statsbidrags- och utjämnningssystemet, samt
- lämna förslag till hur intäktsförändringar för enskilda kommuner och landsting till följd av förändringar i statsbidrags- och utjämnningssystemet efter 2004 skall hanteras.

Införandereglerna efter 2004, en svår och viktig fråga

Beträffande övergångs- eller införandereglerna står vidare följande att läsa i direktiven: "*De nuvarande införandereglerna omfattar dels rörliga införandetillägg respektive -avdrag, dels fasta införandetillägg. De rörliga tilläggen respektive avdragen trappas successivt ned för att upp-*

höra efter 2004. De fasta införandetilläggen är oförändrade fram till och med 2004. Om inga nya beslut fattas bortfaller även de fasta tilläggen 2005 vilket skulle innebära stora intäktsbortfall för vissa kommuner och landsting, som mest med 4 600 kronor per invånare.”

Utredningsuppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2003.

Litteraturförteckning

Ett nytt bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting, Agneta Rönn-Diczfalusy, artikel i Svensk Skattetidning, nr 10 / 1995.

Ett nytt utjämningsystem för kommuner och landsting, m.m., prop. 1995 / 96:64.

Förenklad kommunal utjämning (SOU 2000:120).

Grundgarantin i skatteutjämningsystemet (Ds Fi 1983:11).

Inomkommunal utjämning (SOU 1994:70).

Kommunal ekonomi i samhällsekonomisk balans – statsbidrag för ökat handlingsutrymme och nya samarbetsformer (SOU 1991:98).

Kommunal inkomstutjämning - alternativa modeller (Ds 1993:68).

Kommunerna – utbyggnad, utjämning, finansiering (SOU 1977:78).

Kommunernas ekonomiska läge, Svenska Kommunförbundet.

Kostnadsutjämning för kommuner och landsting (SOU 1998:151).

Kostnadsutjämning mellan kommunerna (SOU 1993:53).

Parlamentarisk kommitté för översyn av det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet, Kommittédirektiv (Dir. 2001:73).

På egna ben – förslag till en reformerad kommunal finansiering, Svenska kommunförbundet, 2000.

Reformerad skatteutjämning (SOU 1972:44).

Rättvis kommunal utjämning (SOU 2000:127).

Skatteutjämningsystemet (SOU 1985:61).

Statsbidrag och inomkommunal utjämning, bidragsåret 2001, SCB (OE 26 SM 0101).

Utgörning av kostnader och intäkter i kommuner och landsting (SOU 1994:144).

Utvecklingen inom den kommunala sektorn, Regeringens skrivelse 2000 / 01:102.

Yttrande från lagrådet, utdrag ur protokoll 1995-05-12.

Årsbok för Sveriges kommuner för vissa år, SCB.

Årsredovisning för Stockholms stad 2000.

Tabelldel

Tabelldelen omfattar i huvudsak de olika kommuntypernas resultaträkningar, finansieringsanalyser och balansräkningar. Därutöver finns i vissa fall sammanställningar över driftkostnader, driftintäkter och investeringsutgifter. Det gäller framför allt kommunalförbund som i textavsnittet redovisas mer översiktligt än övriga kommuntyper.

Samtliga uppgifter i sammanställningarna avser löpande priser.

Den kommunala sektorn

- 67 Resultaträkning och finansieringsanalys 1996–2000
- 68 Balansräkning 1996–2000

Kommunerna

- 69 Resultaträkning och finansieringsanalys 1996–2000
- 70 Balansräkning 1996–2000
- 71 Finansiering av kommunernas kostnader 2000
- 72 Investeringsredovisning för kommuner 2000

Landstingen

- 73 Resultaträkning och finansieringsanalys 1996–2000
- 74 Balansräkning 1996–2000

Kommunalförbund

- 75 Resultaträkning 1996–2000
- 76 Balansräkning 1996–2000
- 77 Driftredovisning 2000
- 78 Investeringsredovisning 2000

Kommunal koncernredovisning

- 79 Resultaträkning 1996–2000
- 80 Balansräkning 1996–2000

Kommunägda företag

- 81 Resultaträkning 1996–2000
- 82 Balansräkning 1996–2000

Internationella jämförelser

- 83 Offentliga sektorns utgifter 1996–1999
- 84 Offentliga sektorns konsumtion 1996–2000
- 85 Offentliga sektorns inkomster i form av skatter och socialförsäkringsavgifter 1995–1999, andelar av BNP i procent
- 86 Offentliga sektorns inkomster i form av skatter och socialförsäkringsavgifter 1999, andelar i procent
- 87 Utgifter för det sociala skyddet i EU-länderna m.fl. 1994–1998, andelar av BNP i procent
- 88 Utgifter för det sociala skyddet i de nordiska länderna 1999, andelar av BNP m.m.
- 89 Folkmängd i vissa åldersgrupper i EU-länderna 1998, andelar i procent av hela folkmängden

Tabell 67

Resultaträkning och finansieringsanalys för den kommunala sektorn 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser
Profit/loss account and funds statement for the local government sector, SEK million, current prices

	1996	1997	1998	1999	2000 ⁵
Resultaträkning					
Verksamhetens intäkter	102 224	107 678	125 838	127 797	123 336
Verksamhetens kostnader	-422 784	-439 111	-473 066	-490 384	-491 283
Avskrivningar ¹	-15 247	-15 876	-16 952	-18 290	-18 049
Verksamhetens nettokostnader	-335 807	-347 309	-364 180	-380 877	-385 996
Skatteintäkter	285 995	292 845	300 655	317 269	333 828
Generella statsbidrag/utjämningsbidrag	38 110	43 760	54 328	53 728	52 064
Finansiella intäkter	10 954	10 150	11 373	10 156	10 087
Finansiella kostnader	-9 496	-8 695	-10 140	-8 678	-8 609
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-10 244	-9 249	-7 964	-8 134	1 374
Extraordinära intäkter ¹	10 910	9 345	4 613	12 986	7 372
Extraordinära kostnader ¹	-2 090	-1 603	-3 190	-7 920	-3 959
Årets resultat	-1 424	-1 507	-6 541	-3 068	4 788
Finansieringsanalys²					
Tillförda medel					
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-9 643	-7 980	-6 911	-7 407	1 374
Justering reavinst/reaförlust	22 909	23 132	24 037	25 003	17 109
Försäljning av anläggningstillgångar	13 748	13 460	7 046	21 051	12 775
Minskning av långfristiga fordringar	3 324	3 830	12 317	1 817	1 587
Ökning av långfristiga skulder	17 656	16 852	8 866	15 676	11 019
Övr. rörelsekapitalpåv. extraordinära intäkter	3 723	825	1 758	1 004	1 596
Summa tillförda medel	51 717	50 119	47 113	57 145	45 460
Använda medel					
Nettoinvesteringar	23 605	24 026	23 791	25 932	21 710
Övrig ökning av anläggningstillgångar	3 225	5 879	1 556	5 156	4 055
Ökning av långfristiga fordringar	21 243	12 289	7 136	11 069	9 189
Minskning av långfristiga skulder	7806	6 699	19 190	12 748	14 270
Övr. rörelsekapitalpåv. extraordinära kostnader	1 890	949	1 422	1 508	2 135
Summa använda medel	57 769	49 842	53 095	56 413	51 360

1) Avskrivningar inkl. förändring av pensionsskuld. För 1994 ingår inte avskrivningar, extraordinära intäkter och extraordinära kostnader för kyrkokommuner.

2) Kommunalförbunden ingår inte i finansieringsanalysen.

3) Här ingår för kommunerna semesterlöneskuld med 621.

4) Redovisningen av pensionsskulden förändrades fr.o.m. 1998 då den blandade modellen började användas.

1994-1996 redovisades pensionsskulden exkl. lärare, 1997 inkl. lärare.

5) Fr.o.m. 2000 ingår inte Svenska kyrkan i den kommunala sektorn.

Tabell 68

Balansräkning för den kommunala sektorn 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser*Balance sheet for the local government sector, SEK million, current prices*

	1996	1997	1998	1999	2000 ³
Anläggningstillgångar					
Fastigheter och anläggningar	264 289	269 500	271 265	271 887	253 193
Fordon, maskiner och inventarier	24 613	25 241	24 601	25 923	24 499
Övriga anläggningstillgångar	93 407	106 129	97 172	108 468	115 864
Summa anläggningstillgångar	382 309	400 870	393 038	406 278	393 556
Omsättningstillgångar					
Likvida medel	30 916	32 096	28 832	23 163	23 046
Statsbidragsfordringar	1 258	1 762	4 092	5 644	7 750
Övriga kortfristiga fordringar ¹	33 910	44 576	63 361	64 861	74 423
Summa omsättningstillgångar	72 084	78 434	96 285	93 668	105 219
Summa tillgångar	454 393	479 304	489 323	499 945	498 776
Eget kapital	128 106	127 496	269 144	266 025	253 932
Avsättningar²	..	..	19 225	34 173	26 134
Långfristiga skulder	249 542	269 915	97 647	103 025	97 527
Kortfristiga skulder	76 745	81 893	103 307	96 722	121 183
Skulder avsättningar, skulder och eget kapital	454 393	479 304	489 323	499 945	498 776

1) Obligationer och värdepapper ingår i övriga kortfristiga fordringar.

2) Fr.o.m. 1998 redovisas pensionsskulden enligt den blandade modellen där pensionsförmåner intjänade före 1998 redovisas under ansvarsförbindelser.

3) Fr.o.m. 2000 ingår inte Svenska kyrkan i den kommunala sektorn.

Tabell 69

Resultaträkning och finansieringsanalys för kommuner 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser
Profit/loss account and funds statement for municipalities, SEK million, current prices

	1996	1997	1998	1999	2000
Resultaträkning					
Verksamhetens intäkter	75 620	74 759	76 689	77 694	78 305
Verksamhetens kostnader	-296 478	-303 785	-316 664	-318 794	-328 850
därav pensionsutbetalningar, individuell del ¹	..	..	..	..	-4 416
därav förändrad pensionsavsättning ¹	-5 630	-6 101	-4 818	-5 166	-518
Avskrivningar	-10 180	-10 721	-11 432	-12 568	-12 889
Verksamhetens nettokostnader	-231 038	-239 747	-251 407	-253 669	-263 434
 Skatteintäkter ²	191 956	197 174	201 954	211 200	226 002
Generella statsbidrag/Uljämningsbidrag	32 698	37 384	46 218	43 060	41 278
Finansiella intäkter	8 744	8 390	9 508	8 033	8 842
Finansiella kostnader	-8 873	-8 097	-9 111	-7 694	-7 476
därav ränta på pensionsavsättning	..	..	..	-369	-391
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-6 513	-4 896	-2 838	936	5 212
 Extraordinära intäkter	10 812	9 286	4 529	12 869	7 359
Extraordinära kostnader	-1 788	-1 498	-2 146	-7 560	-3 894
Årets resultat³	2 511	2 892	-455	6 240	8 677
 Finansieringsanalys					
Tillförda medel					
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-6 513	-4 896	-2 838	-936	5 212
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster	14 981	15 801	16 599	15 897	11 259
Försäljning av anläggningstillgångar	12 557	12 419	5 449	19 147	10 529
därav finansiella anläggningstillgångar	..	8 793	3 244	14 294	5 045
därav övriga anläggningstillgångar	..	3 626	2 205	4 853	5 485
Minskning av långfristiga fordringar	2 916	3 365	11 497	1 652	1 517
Ökning av långfristiga skulder	16 490	16 204	7 727	10 719	9 056
Övr. rörelsekapitalpäv. extraordinära intäkter	3 482	774	1 709	717	568
Summa tillförda medel	43 913	43 667	40 143	47 196	38 141
 Använda medel					
Nettoinvesteringar	17 434	16 237	17 089	17 648	15 758
Övrig ökning av anläggningstillgångar	3 225	5 879	1 556	5 156	4 055
Ökning av långfristiga fordringar	20 490	11 091	5 163	10 338	8 773
Minskning av långfristiga skulder	7 241	6 314	16 768	8 721	11 999
Övr. rörelsekapitalpäv. extraordinära kostnader	1 621	837	875	1 104	1 385
Summa använda medel	50 011	40 359	41 451	42 967	41 971
 Förändring av rörelsekapital	-6 098	3 308	-1 308	4 229	-3 830

1) Redovisningen av pensionsskulden förändrades fr.o.m. 1998 då den blandade modellen började användas. År 2000 redovisas första gången utbetalningen av den individuella delen av pensionen. 1994-1996 redovisades pensionsskulder exkl.lärare, 1997 ink. lärare.

2) Redovisningsprincip för slutavräkningen är ändrat fr.o.m. 1999, detta innebär att i skatteintäkterna ingår en prognos för årets slutavräkning samt justering av slutavräkning för året innan, tidigare år ingick enbart slutavräkningen för föregående år.

3) Kan ej jämföras mot det egna kapitalets förändring i balansräkningen, dels på grund av att vissa fastighetsuppskrivningar ej redovisats i resultaträkningen, dels på grund av förändringar av pensionsskulden, dels för att slutavräkningen för kommunalskatten redovisas olika.

Tabell 70

Balansräkning för kommuner 1996–2000¹, miljoner kronor i löpande priser

Balance sheet for municipalities, SEK million, current prices

	1996	1997	1998	1999	2000
Immateriella anläggningstillgångar	..	..	715	42	538
Mark, byggn. och tekn.anläggningar	206 851	211 382	214 806	214 745	208 424
Maskiner och inventarier	14 532	15 163	14 054	14 036	14 124
Summa materiella anläggningstillgångar	221 383	226 545	228 860	228 781	222 548
Värdepapper, andelar och bostadsrätter	20 062	21 602	22 431	24 301	28 139
<i>därav i kommunens koncernföretag</i>	<i>..</i>	<i>..</i>	<i>15 166</i>	<i>11 523</i>	<i>15 985</i>
<i>därav grundfonsk. och div. värderegl.</i>	<i>..</i>	<i>..</i>	<i>165</i>	<i>197</i>	<i>612</i>
Långfristiga fordringar	63 789	72 482	62 042	71 384	75 799
<i>därav hos koncernföretag</i>	<i>53 893</i>	<i>60 987</i>	<i>55 925</i>	<i>65 985</i>	<i>70 115</i>
Summa finansiella anläggningstillgångar	83 851	94 084	84 473	95 685	103 938
Summa anläggningstillgångar	305 234	320 629	314 048	324 508	327 024
Förråd, lager, exploateringsfastigheter	1 009	1 233	1 012	1 484	4 364
Kundfordringar	..	..	6 697	6 691	6 813
<i>därav kundfordr. hos koncernföretag</i>	<i>..</i>	<i>..</i>	<i>629</i>	<i>563</i>	<i>594</i>
Diverse kortfristiga fordringar	30 024	32 111	25 324	24 605	32 030
<i>därav fordringar hos staten</i>	<i>995</i>	<i>1 222</i>	<i>2 071</i>	<i>2 568</i>	<i>4 949</i>
<i>därav kortfr. fordringar hos koncernföretag</i>	<i>10 245</i>	<i>10 672</i>	<i>16 052</i>	<i>10 071</i>	<i>10 893</i>
Förutbet. kostnader och uppl. intäkter	..	..	7 220	8 787	11 984
Kortfristiga placeringar (i värdepapper)	..	..	11 258	9 908	10 478
Summa kortfr. fordringar och placeringar	30 024	32 111	50 499	49 992	61 305
Kassa och bank	13 693	16 319	10 826	10 275	12 004
Summa omsättningstillgångar	44 726	49 663	62 337	61 750	77 673
Summa tillgångar	349 960	370 292	376 385	386 258	404 697
Rörelsekapital	-13 092	-9 327	-8 548	-1 718	-10 089
Anläggningskapital	131 521	131 760	215 011	211 797	226 859
Summa eget kapital	118 429	122 433	206 463	210 079	216 770
Avsättningar för pensioner och likn. förpliktelser ²	..	..	7 228	13 141	8 435
Andra avsättningar	..	..	3 136	8 323	3 792
Summa avsättningar	..	..	10 364	21 464	12 227
Lån i banker och kreditinstitut	70 471	81 511	68 098	79 881	77 423
Lån i utländsk valuta	12 326	11 355	12 141	4 349	2 677
Redovisad pensionsskuld	84 536	89 653	..	..	..
Långfristiga skulder till koncernföretag	..	..	2 155	1 745	2 348
Checkkredit, övriga långfristiga skulder	6 380	6 350	6 279	5 271	5 490
Summa långfristiga skulder	173 713	188 869	88 673	91 247	87 938
Kortfr. skulder och leverantörsskulder till koncernföretag	4 267	3 849	11 258	5 629	5 916
Skulder till staten	..	..	2 236	2 283	2 384
Upplupna semesterlöner	8 684	9 636	8 747	9 557	9 360
Uppl. pensionskostn. och löneskatt individuell del ²	..	..	..	..	15 750
<i>därav hos koncernföretag</i>	<i>44 867</i>	<i>45 505</i>	<i>48 644</i>	<i>45 998</i>	<i>54 352</i>
Summa kortfristiga skulder	57 818	58 990	70 885	63 467	87 762
Summa skulder	231 531	247 859	159 558	154 716	175 700
Skulder, avsättningar och eget kapital	349 960	370 292	376 385	386 258	404 697

1) Följden av den nya redovisningslagen, som tillämpas fr.o.m. bokslutsår 1998, är bl.a. nya poster och vissa definitionsförändringar.

2) Fr.o.m. år 2000 ingår avsättning för löneskatten samtidigt som avsättningen minskar och kortfristiga skulder ökar p.g.a. att utbetalningar av den individuella delen av pensionen görs.

Tabell 71

Finansiering av kommunernas kostnader 2000, miljoner kronor

Financing of municipal activities, SEK million

	Driftkost- nader	Finansiering			Netto- kost- nader
		Avgifter	Externa bostads- o lokalhyror	Övriga externa intäkter	
Politisk verksamhet					
Nämnd- och styrelseverksamhet	2 239	48	1	48	2 143
Stöd till politiska partier	327	0	0	1	327
Revision	266	0	0	5	260
Övrig verksamhet	1 245	9	1	36	1 198
Summa	4 077	58	2	90	3 928
Infrastruktur skydd m.m.					
Fys. och tekn. planering, bostadsförb.	3 850	711	165	665	2 308
Näringslivsfrämjande åtgärder	1 505	37	13	348	1 109
Konsument- och energirådgivning	104	1	0	27	77
Turistverksamhet	698	82	42	143	431
Gator, vägar och parkering	7 843	990	16	892	5 946
Parker	2 124	21	8	214	1 881
Miljö- och hälsoskydd, myndigh.utövn.	1 023	260	0	57	706
Miljö-, hälsa och hållbar utveckling	679	33	0	310	336
Alkoholtilstånd m.m.	49	41	0	3	4
Räddningstjänst	4 643	210	49	347	4 037
Totalförsvär och samhällsskydd	190	5	1	144	40
Summa	22 711	2 391	294	3 150	16 876
Kulturverksamhet					
Stöd till studieorganisationer	570	1	3	0	565
Allmän kulturverksamhet, övrigt	2 751	115	25	536	2 075
Bibliotek	3 204	92	5	159	2 948
Musikskola / kulturskola	1 552	189	1	34	1 328
Summa	8 078	397	34	730	6 917
Fritidsverksamhet					
Allmän fritidsverksamhet	1 986	21	19	83	1 862
Idrotts- och fritidsanläggningar	5 368	539	153	452	4 224
Fritidsgårdar	1 475	25	11	80	1 359
Summa	8 828	585	183	616	7 444
Förskoleverksamhet och skol- barnsomsorg					
Öppen förskola	301	3	1	10	288
Förskola	26 429	3 953	68	311	22 097
Familjedaghem 0 - 12 år	3 992	728	4	8	3 252
Öppen fritidsverksamhet	136	9	0	8	118
Fritidshem	9 003	2 115	7	81	6 799
Summa	39 862	6 808	81	419	32 554
Utbildning					
Förskoleklass	3 680	60	1	27	3 592
Grundskola	59 712	159	38	1 026	58 489
Obligatorisk särskola	2 836	28	1	60	2 746
Gymnasieskola	23 055	162	42	826	22 025
Gymnasiesärskola	1 049	12	3	63	970
Grundläggande vuxenutbildning	1 383	5	1	416	961
Gymnasial vuxenutb.och påbyggn.utb.	5 231	74	25	3 151	1 982
Särvux	104	1	0	4	100
Högskoleutbildning	416	29	2	173	212
Svenska för invandrare	592	6	1	29	556
Uppdragsutbildning	649	88	3	515	43
Summa	98 707	625	117	6 291	91 674

Den offentliga sektorns finanser. Verksamhetsåret 2000

Tabell 71 (forts.)

	Driftkost- nader	Finansiering			Netto- kost- nader
		Avgifter	Externa bostads- o lokalhyror	Övriga externa intäkter	
Primärvård	536	48	2	251	236
Hälso- och sjukvård Gotland	732	21	3	61	647
Färdtjänst/riksfärdtjänst	1 434	101	0	86	1 247
Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade					
Vård och omsorg enl. SoL och HSL	69 898	4 076	2 588	2 251	60 983
Insatser enligt LSS och LASS	23 166	258	408	4 840	17 660
Förebyggande verksamhet	2 028	93	27	286	1 621
Summa	95 092	4 428	3 023	7 377	80 265
Individ och familjeomsorg					
<i>Missbrukarvård för vuxna</i>					
Institutionsvård vuxna missbrukare	1 883	56	3	58	1 765
Familjehemsvård vuxna missbrukare	132	2	0	3	127
Öppna insatser vuxna missbrukare	1 645	31	125	74	1 416
Summa	3 661	89	128	135	3 308
<i>Barn och ungdomsvård</i>					
Institutionsvård barn och unga	3 582	30	1	60	3 491
Familjehemsvård barn och unga	2 325	21	1	107	2 197
Öppna insatser barn och unga	2 156	11	6	57	2 083
Summa	8 063	61	8	224	7 771
<i>Övrig individ- och familjeomsorg</i>					
Övrig vuxenvård	1 287	10	66	126	1 085
Ekonomisk bistånd	10 688	60	31	485	10 111
Summa individ- och familjeomsorg	23 699	221	233	970	22 275
Familjerätt	361	5	0	19	337
Särskilt riktade insatser					
Flyktmottagande	1 846	62	15	1 867	-98
Arbetsmarknadsåtgärder	5 176	55	8	2 056	3 057
Summa	7 022	117	23	3 922	2 959
Summa egentlig verksamhet	311 141	15 806	3 996	23 981	267 357
Näringsliv och bostäder					
Arbetsområden och lokaler	2 293	28	960	1 205	100
Hamnverksamhet	521	271	16	252	-18
Kommersiell verksamhet	1 001	41	114	490	357
Bostadsverksamhet	1 975	11	593	1 175	197
Summa	5 790	351	1 682	3 122	635
Kommunikationer					
Flygtrafik	215	50	1	55	109
Buss, bil och spårbunden trafik	2 138	198	5	125	1 810
Sjötrafik	71	20	0	30	22
Summa	2 423	267	6	210	1 941
Energi vatten och avfall					
Elförsörjning + gasförsörjning	370	337	0	155	-122
Fjärrvärmeförsörjning	463	366	1	107	-12
Vattenförsörjning och avloppsh.	8 467	8 039	3	212	212
Avfallshantering	3 500	3 208	4	121	166
Summa	12 800	11 950	9	596	245
Summa driftverksamhet	332 155	28 374	5 693	27 909	270 178

Den offentliga sektorns finanser. Verksamhetsåret 2000

Tabell 72
Investeringsredovisning för kommuner 2000, miljoner kronor
Municipalities' investments, SEK million

Verksamhetsblock/-områden	Investe- rings- utgifter	Därav Entreprenader	Inköp av maskiner o inventarier	Inköp av mark, bygggn. tekn.anlägg.	Investe- ringsin- komster	Därav Statliga investe- ringsb.	Försälj.av anlägggn. tillgångar
Politisk verksamhet	67	23	25	8	6	4	1
Infrastruktur skydd m.m.							
Fys.o.tekn.planering,bostadsförb.	1 630	337	53	1133	472	44	329
Näringslivsfrämj.åtg. turistverksamhet och konsum.- och energirådg.	108	49	10	22	28	3	18
Gator, vägar och parkering	2 727	2 016	98	42	445	255	23
Parker	298	173	28	3	22	9	2
Miljö- och hälsoskydd, alkoholtillst.	77	26	7	3	18	17	0
Räddningstjänst	226	65	125	3	32	8	19
Totalförsvar och samhällsskydd	25	14	10	0	15	13	0
Summa	5 091	2 679	330	1 207	1 032	350	391
Kultur och fritid	1 456	668	264	381	54	12	1
Förskoleverks.och skolbarnsoms.	233	153	50	1	8	1	1
Utbildning							
Förskoleklass	33	16	11	0	1	0	0
Grundskola inkl. obligatorisk särskola	2 572	1 673	592	53	91	29	21
Gymnasieskola inkl. gymnasiesärskola	869	408	357	1	22	10	1
Övrig utbildning	153	20	76	0	13	4	1
Summa	3 626	2 116	1 036	53	126	43	22
Hälso- och sjukvård inkl. primärvård	33	11	18	0	4	0	4
Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade	1 289	782	287	89	63	47	4
Individ- och familjeomsorg	62	14	36	0	1	1	0
Särskilt riktade insatser	18	3	12	0	3	0	0
Summa egentlig verksamhet	11 875	6 450	2 057	1 739	1 297	457	424
Näringsliv och bostäder							
Arbetsområden och lokaler	1 168	883	7	158	1 459	33	1 346
Hamnverksamhet	339	285	16	11	20	8	0
Kommersiell verksamhet	125	83	15	10	42	2	32
Bostadsverksamhet	984	764	4	46	2 227	7	2 082
Summa	2 616	2 015	42	225	3 749	50	3 460
Kommunikationer							
Flygtrafik	59	43	6	4	9	9	0
Buss, bil och spårbunden trafik	190	168	5	8	67	33	0
Sjötrafik	0	0	0	0	0	0	0
Summa	249	211	11	12	75	41	0
Energi vatten och avfall							
El- och gasförsörjning	61	14	13	4	1	1	0
Fjärrvärmeförsörjning	98	60	5	0	10	7	0
Vattenförsörjning och avloppshantering	1 852	1 064	95	110	307	36	91
Avfallshantering	277	128	92	4	18	10	1
Summa	2 288	1 265	205	119	337	53	92
Gemensamma lokaler	3 580	2 761	63	412	362	47	139
Gemensamma verksamheter	1 057	204	500	78	86	26	16
Totalsumma	21 665	12 906	2 878	2 585	5 906	676	4 132

Den offentliga sektorns finanser. Verksamhetsåret 2000

Tabell 73

Resultaträkning och finansieringsanalys för landsting 1996–2000, miljoner kronor, löpande priser*Profit/loss account and funds statement for county councils, SEK million, current prices*

	1996	1997	1998	1999 ³⁾	2000
Resultaträkning					
Verksamhetens intäkter	23 204	22 454	38 056	38 859	40 908
Verksamhetens kostnader	-115 081	-116 110	-136 644	-150 227	-158 570
Därav förändring av pensionsavsättning ¹⁾	-3 594	-3 016	-2 642	-2 376	-5 659
Avskrivningar	-4 387	-4 336	-4 657	-4 845	-4 963
Verksamhetens nettokostnader	-96 264	-97 992	-103 245	-116 213	-122 625
Skatteintäkter	85 738	86 282	88 977	99 428	107 826
Generella statsbidrag ²⁾	5 843	6 799	8 533	11 050	10 786
Finansiella intäkter	1 669	1 291	1 352	1 407	1 222
Finansiella kostnader	-442	-372	-747	-792	-1 035
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-3 456	-3 992	-5 130	-5 121	-3 826
Extraordinära intäkter	49	43	3	100	0
Extraordinära kostnader	-279	-89	-1 038	-353	-53
Årets resultat	-3 686	-4 038	-6 165	-5 374	-3 878
Finansieringsanalys					
Tillförda medel					
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-3 456	-3 992	-5 130	-5 121	-3 826
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster	7 903	7 333	7 415	7 623	5 850
Försäljning av anläggningstillgångar	1 142	951	1 505	1 689	2 246
Minskning av långfristiga fordringar	408	465	518	165	70
Ökning av långfristiga skulder	911	347	1 139	4 610	1 963
Övr. rörelsekapitalpåv. extraordinära intäkter	213	36	43	280	1 028
Summa tillförda medel	7 121	5 140	5 490	9 246	7 331
Använda medel					
Nettoinvesteringar	5 342	6 627	5 713	7 071	5 952
Ökning av långfristiga fordringar	594	1 178	1 973	558	416
Minskning av långfristiga skulder	565	385	330	4 027	2 271
Övr. rörelsekapitalpåv. extraordinära kostnader	261	101	544	401	750
Summa använda medel	6 762	8 291	8 560	12 057	9 389
Förändring av rörelsekapital	359	-3 151	-3 070	-2 811	-2 058

1) Redovisning av pensionssskuden förändrades fr.o.m. 1998 då den blandade modellen började användas.

2) Här ingår skatteutjämningsbidraget netto och ersättningar från sjukförsäkringen.

3) 1999 års resultat är inte helt jämförbart med tidigare år. Fr.o.m. 1999 ingår landstingsdelarna för kommunerna Malmö och Göteborg i landstingssektorn.

Tabell 74

Balansräkning för landsting 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser

Balance sheet for county councils, SEK million, current prices

	1996	1997	1998	1999 ²⁾	2000
Anläggningstillgångar					
Värdepapper, andelar, bostadsrätter	1 907	3 203	3 406	3 237	6 698
Långfristiga fordringar	4 991	5 251	6 343	6 861	3 119
Inventarier	8 523	8 201	8 669	10 283	9 843
Fastigheter och mark	45 090	45 691	44 336	45 020	44 331
Övriga anläggningstillgångar	1 326	1 406	16	96	234
Summa anläggningstillgångar	61 837	63 752	62 770	65 497	64 225
Omsättningstillgångar					
Likvida medel	12 121	10 206	11 657	8 451	10 526
Kundfordringar och övr. fordringar	6 478	7 990	9 248	11 448	11 999
Statsbidragsfordringar	263	540	1 354	3 076	2 801
Förråd	893	888	924	1 114	1 033
Summa omsättningstillgångar	19 755	19 624	23 183	24 089	26 359
Summa tillgångar	81 592	83 376	85 953	89 586	90 585
Eget kapital					
Rörelsekapital	2 701	-155	-2 683	-5 243	-6 042
Anläggningskapital	-8 711	-10 055	50 238	45 936	42 605
Summa eget kapital	-5 810	-10 210	47 555	40 693	36 564
Avsättningar¹⁾					
Avsättningar för pensioner intj. fr.o.m. 1998	..	..	6 938	9 872	9 235
Andra avsättningar	..	..	1 923	2 837	4 407
Summa avsättningar			8 861	12 709	13 642
Långfristiga skulder					
Redovisad pensionsskuld ¹⁾	66 199	69 737	..	..	..
Lån i banker och kreditinstitut	1 709	2 072	2 640	5 363	3 286
Lån i utländsk valuta	663	337	159	144	157
Övriga långfristiga skulder	1 777	1 661	872	1 345	4 535
Summa långfristiga skulder	70 348	73 807	3 671	6 852	7 978
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskulder	4 407	4 810	7 952	9 066	9 587
Skatteskulder	678	831	365	506	627
Upplupna kostnader och förutbetalda int	3 776	4 735	6 601	10 945	12 866
Semesterlöneskulder	3 950	4 023	4 075	4 864	4 978
Övriga kortfristiga skulder	4 243	5 379	6 873	3 951	4 343
Summa kortfristiga skulder	17 054	19 778	25 866	29 332	32 401
Skulder, avsättningar och eget kapital	81 592	83 375	85 953	89 586	90 585

1) Redovisning av pensionsskulden redovisas 1998 enligt den blandade modellen där pensionsförmåner intjänade före 1998 redovisas under ansvarsförbindelser.

2) 1999 års resultat är inte helt jämförbart med tidigare år. Fr.o.m. 1999 ingår landstingsdelarna för kommunerna Malmö och Göteborg i landstingssektorn.

Tabell 75

Resultaträkning för kommunalförbund 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser
Profit/loss account for municipal associations, SEK million, current prices

	1997	1998	1999	2000
Resultaträkning				
Rörelsens intäkter	9 081	9 631	3 582	4 123
Rörelsens kostnader	-9 488	-9 676	-3 357	-3 863
Rörelseresultat före avskrivningar	-407	-45	225	260
Avskrivningar	-199	-218	-158	-197
Rörelseresultat efter avskrivningar	-606	-263	67	63
Finansiella intäkter	46	45	20	23
Finansiella kostnader	-125	-190	-95	-98
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader	-685	-408	-8	-12
Extraordinära intäkter	1	75	8	13
Extraordinära kostnader	-5	-3	-4	0
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	-689	-336	-4	1
Bokslutsdispositioner	-3	2	2	-12
Skatt	0	-334	0	0
Årets resultat	-692	-334	-2	-11

Tabell 76

Balansräkning för kommunalförbund 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser
Balance sheet for municipal associations, SEK million, current prices

	1997	1998	1999	2000
Omsättningstillgångar				
Likvida medel	928	1 004	374	516
Kortfristiga fordringar	921	1 151	561	651
Förråd	25	26	19	20
Summa omsättningstillgångar	1 874	2 181	954	1 187
Anläggningstillgångar				
Långfristiga fordringar	105	42	47	37
Maskiner och inventarier	614	705	463	532
Fastigheter	376	368	421	438
Övriga anlägg.tillgångar	1 140	1 412	1 397	1 300
Summa anläggningstillgångar	2 235	2 527	2 328	2 307
Summa tillgångar	4 109	4 708	3 282	3 494
Skulder				
Kortfristiga skulder	1 737	2 321	868	1 020
Långfristiga skulder	2 392	2 516	1 780	1 611
Summa skulder	4 129	4 837	2 648	2 631
Avsättningar	..	..	..	265
Eget kapital	-20	-129	634	598
Summa skulder och eget kapital	4 109	4 708	3 282	3 494

Tabell 77**Driftredovisning för kommunalförbund 2000, miljoner kronor***Operations accounts for municipal associations, SEK million*

Verksamhet	Driftkost- nader	Dårav Löner	Drift- intäkter	Dårav		
				Externa avgifter	Medlems- avgifter	Förs. av verksamh.
Infrastruktur	1 580	797	1 547	106	1 165	186
Utbildning	1 712	595	1 756	125	1 159	325
Fritid och kultur	53	23	55	7	26	4
Individ och familj	85	46	69	0	8	33
Kommunikationer	230	9	228	0	65	0
Energi, vatten och avfall	192	27	346	15	167	40
Gemensam verksamhet	14	2	16	14	2	0
Totalt	3 866	1 499	4 017	267	2 592	588

Tabell 78**Investeringsredovisning för kommunalförbund 2000, miljoner kronor***Municipal associations' investments, SEK million*

Verksamhet	Byggn. o anlägg- ningar	Inköp av mask. o inventarier	Övriga investe- ringar	Summa invest.- utgifter
Infrastruktur	24	102	6	132
Utbildning	-1	34	16	49
Fritid och kultur	0	1	0	1
Individ och familj	0	0	0	0
Kommunikationer	0	1	0	1
Energi, vatten och avfall	25	4	5	34
Gemensam verksamhet	0	0	0	0
Totalt	48	142	27	217

Tabell 79

Resultaträkning för kommunala koncerner 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser*Profit/loss account for municipal groups, SEK million, current prices*

	Koncern					Kommun
	1996	1997	1998	1999	2000	2000
Resultaträkning						
Verksamhetens intäkter	161 283	160 456	158 363	154 338	156 481	78 305
Verksamhetens kostnader	-348 229	-356 389	-364 689	-365 946	-374 973	-328 850
Avskrivningar	-20 558	-21 669	-22 189	-23 604	-23 840	-12 889
Verksamhetens nettokostnader	-207 504	-217 602	-228 515	-235 212	-242 332	-263 434
Skatteintäkter ¹	191 956	197 174	201 954	211 200	226 002	226 002
Statsbidrag	32 698	37 384	46 218	43 060	41 278	41 278
Finansiella intäkter	8 309	6 653	6 987	7 052	5 103	8 842
Finansiella kostnader	-26 730	-24 476	-24 001	-19 399	-18 431	-7 476
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-1 271	-867	2 664	6 703	11 620	5 212
Extraordinära intäkter	3 109	5 130	9 524	5 506	8 622	7 359
Extraordinära kostnader	-1 300	-1 557	-1 476	-6 168	-6 539	-3 894
Skattekostnader	-1 080	-961	-1037	-1281	-1688	..
Årets resultat	-542	1 745	9 654	4 760	12 015	8 677

1) Redovisningsprincipen för slutavräkning är ändrad fr.o.m.1999, detta innebär att i skatteintäkterna ingår en prognos för årets slutavräkning samt justering av slutavräkning för året innan, tidigare år ingick enbart slutavräkningen för föregående år.

Tabell 80

Balansräkning för kommunala koncerner 1996–2000¹, miljoner kronor i löpande priser
 Balance sheet for municipal groups, SEK million, current prices

	Koncern					Kommun
	1996	1997	1998	1999	2000	2000
Immateriella anläggningstillgångar	..	..	2 124	938	1 727	538
Mark, byggn. och tekn. anläggningar	502 670	516 431	506 475	509 424	504 454	208 424
Maskiner och inventarier	55 256	55 644	48 196	49 281	49 511	14 124
Summa materiella anläggningstillgångar	557 926	572 075	554 671	558 705	553 965	222 548
Värdepapper, andelar och bostadsrätter	5 681	6 887	13 900	17 118	19 168	28 139
Långfristiga fordringar	8 990	7 197	7 598	6 989	8 041	75 799
Summa finansiella anläggningstillgångar	14 671	14 084	21 498	24 107	27 209	103 938
Summa anläggningstillgångar	572 597	586 159	578 293	583 750	582 900	327 024
Förråd, lager, exploateringsfastigheter	3 690	4 011	3 930	3 498	6 517	4 364
Kortfristiga placeringar (i värdepapper)	..	..	12 588	11 916	12 397	10 478
Övriga kortfristiga tillgångar	32 954	32 974	32 512	34 451	41 420	50 827
Summa kortfr. fordr. och placeringar	33 885	34 398	45 100	46 367	53 817	61 305
Kassa och bank	24 202	26 203	18 395	17 359	17 011	12 004
Summa omsättningstillgångar	61 777	64 612	67 425	67 224	77 345	77 673
Summa tillgångar	634 373	650 771	645 718	650 974	660 246	404 697
Eget kapital	144 414	146 323	241 255	239 236	245 697	216 770
Avsättn. för pensioner och likn. förpliktelser ²	..	..	10 164	18 831	12 308	8 435
Andra avsättningar	..	..	8 778	14 233	10 686	3 792
Summa avsättningar	..	..	18 942	33 065	22 994	12 227
Lån i banker och kreditinstitut	262 749	267 626	274 322	278 023	269 961	77 423
Lån i utländsk valuta	14 234	12 544	12 462	5 050	2 780	2 677
Redovisad pensionsskuld	87 915	93 584	..	..	..	..
Övriga långfristiga skulder	43 766	38 750	7 543	6 388	5 494	7 838
Summa långfristiga skulder	408 664	412 504	294 327	289 461	278 235	87 938
Kortfristiga skulder²	81 295	91 944	91 194	89 212	113 320	87 762
Summa skulder	489 959	504 448	385 521	378 673	391 555	175 700
Skulder, avsättningar och eget kapital	634 373	650 771	645 718	650 974	660 246	404 697

1) Följden av den nya redovisningslagen, som tillämpas fr.o.m. bokslutsåret 1998, är bl.a. nya poster och vissa definitionsförändringar.

2) År 2000 har avsättning för pensioner förts över till upplupen pensionskostnad individuell del och ingår därmed i kortfristiga skulder, även uppl. löneskatt ingår.

Tabell 81

Resultaträkning för kommunägda företag 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser*Profit/loss account for municipality-owned enterprises, SEK million, current prices*

	1996	1997	1998	1999	2000
Resultaträkning					
Omsättning	117 197	113 402	122 271	118 858	129 706
Kostnader	-83 877	-80 924	-88 316	-89 651	-95 366
Resultat före avskrivningar	33 320	32 478	33 955	29 207	34 340
Avskrivningar	-13 604	-10 086	-11 609	-11 284	-13 139
Resultat efter avskrivningar	19 716	22 392	22 346	17 923	21 201
Finansiella intäkter	10 870	6 987	6 144	11 607	18 040
Finansiella kostnader	-23 509	-22 232	-23 237	-16 803	-20 185
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader	7 078	7 147	5 253	12 727	19 056
Extraordinära intäkter	1 139	3 951	3 590	2 621	6 304
Extraordinära kostnader	-210	-1 176	-1 066	-3 404	-12 655
Resultat före bokslutsdispositioner	8 006	9 922	7 777	11 944	12 705
Bokslutsdispositioner	-3 500	-3 214	-2 533	-877	-2 992
Skatt	-603	-573	-988	-1483	-2 088
Årets resultat	3 903	6 135	4 256	9 584	7 625

Tabell 82

Balansräkning för kommunägda företag 1996–2000, miljoner kronor i löpande priser
Balance sheet for municipality-owned enterprises, SEK million, current prices

	1996	1997	1998	1999	2000
Anläggningstillgångar					
Immateriella tillgångar	..	..	3 307	2 207	3 485
Mark, byggn. och tekn. anläggningar	246 189	269 351	287 451	301 980	291 995
Maskiner och inventarier	39 843	47 164	50 999	58 652	74 436
Summa materiella anläggningstillgångar	286 032	316 515	338 450	360 632	366 431
Aktier och andelar	24 785	46 014	72 973	61 510	95 818
Långfristiga fordringar	16 061	27 448	41 401	39 033	64 334
Summa finansiella anläggningstillgångar	40 846	73 462	114 374	100 543	160 152
Summa anläggningstillgångar	355 483	389 977	456 131	463 382	530 068
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	3 353	2 748	3 246	3 259	3 579
Övriga kortfristiga placeringar	..	..	3 076	3 887	2 542
Övriga kortfristiga fordringar	36 988	33 349	36 941	46 543	44 216
Kassa och bank	10 482	9 244	8 819	15 594	8 631
Summa omsättningstillgångar	50 823	45 341	52 082	69 283	58 968
Summa tillgångar	406 306	435 318	508 213	532 665	589 036
Eget kapital	58 826	74 289	103 391	97 703	125 153
Avsättningar					
Avsättningar till pensioner	..	..	4 203	4 113	4 053
Övriga avsättningar	..	..	870	1 968	4 443
Summa avsättningar	..	..	5 073	6 081	8 496
Långfristiga skulder					
Lån från aktieägarna	19 968	28 049	46 512	60 666	55 969
Övriga långfristiga skulder	264 501	..	268 969	276 267	294 297
Summa långfristiga skulder	284 469	..	315 481	336 933	350 266
Obeskattade reserver	16 880	21 214	24 126	30 480	35 216
Kortfristiga skulder					
Leverantörsskuld	10 613	10 036	11 001	11 450	12 100
Övriga kortfristiga skulder	35 518	..	49 141	50 018	57 805
Summa kortfristiga skulder	46 131	..	60 142	61 468	69 905
Summa skulder och eget kapital	406 306	435 318	508 213	532 665	589 036

Vissa poster som nu redovisas i 1997 års balansräkning misstämmer med tidigare publicerade uppgifter. Det beror på brister i redovisningen som i efterhand har rättats till.

Aktier och andelar, långfristiga fordringar, eget kapital och långfristiga skulder ökade kraftigt mellan 1997 och 1998. Förklaringen är att Stockholms stad förvärvade aktier i koncernen Birka Energi AB.

Tabell 83**Offentliga sektorns utgifter 1996–1999 i EU-länderna, andelar av BNP i procent***General government expenditure in the European Union, percentage of GDP*

	Andel i procent, år			
	1996	1997	1998	1999
EU totalt	51,3	49,6	48,5	48,0
Belgien	53,2	51,6	50,9	50,7
Danmark	59,8	58,1	57,1	56,0
Finland	59,9	56,8	53,4	52,0
Frankrike	55,5	55,0	54,0	53,8
Grekland	57,3	55,6	55,4	56,4
Irland	39,7	37,8	35,6	35,8
Italien	53,2	51,1	49,5	48,8
Luxemburg	45,4	43,3	43,1	42,7
Nederländerna	49,6	48,2	47,1	46,5
Portugal	45,5	44,3	43,9	44,9
Spanien	43,8	42,2	41,8	40,7
Storbritannien	44,2	42,0	40,7	39,9
Sverige	65,6	63,5	61,2	61,1
Tyskland	50,2	49,3	48,6	48,6
Österrike	56,5	53,8	54,2	53,6

Källa: Eurostat.

Tabell 84
Offentliga sektorns konsumtion 1996–2000 i EU-länderna, andelar av
BNP i procent, löpande priser
Final consumption expenditure of general government in the European
Union, percentage of GDP, current prices

	Andel i procent, år				
	1996	1997	1998	1999	2000
EU totalt	20,7	20,3	19,9	20,0	19,8 ^p
Belgien	21,8	21,3	21,2	21,4	21,2 ^p
Danmark	25,9	25,5	25,7	25,5	24,8
Finland	23,2	22,4	21,7	21,7	20,7
Frankrike	24,2	24,2	23,4	23,4	23,3
Grekland	14,5	15,2	15,3	15,0	15,0 ^p
Irland	15,8	15,2	14,5	14,0	13,4
Italien	18,1	18,2	17,9	18,1	18,0
Luxemburg	18,9	17,8	16,8	17,1	16,0
Nederländerna	23,1	22,9	22,7	23,0	22,7
Portugal	18,9	19,0	19,0	19,7	20,5
Spanien	17,9	17,6	17,5	17,3	17,1
Storbritannien	19,3	18,4	18,0	18,5	18,5
Sverige	27,1	26,5	26,7	26,9	26,3
Tyskland	19,9	19,5	19,2	19,2	19,0
Österrike	20,3	19,7	19,6	19,7	19,4

Källa: Eurostat.
p=prognos

Tabell 85**Offentliga sektorns inkomster i form av skatter och socialförsäkringsavgifter
1995–1999 i EU-länderna, andelar av BNP i procent***General government, total receipts from taxes and social contributions in the
European Union, percentage of GDP*

	Andel i procent, år				
	1995	1996	1997	1998	1999
EU totalt	40,0	40,9	41,2	41,2	41,8
Belgien	44,1	44,5	44,9	45,4	45,4
Danmark	49,1	49,7	49,6	49,3	50,1
Finland	45,8	46,7	46,1	46,1	46,1
Frankrike	43,1	44,3	44,5	44,5	45,3
Grekland	31,8	32,2	33,6	35,7	37,7
Irland	32,2	32,5	32,0	31,4	31,5
Italien	40,5	42,1	44,2	42,6	42,7
Luxemburg	41,2	42,2	41,0	41,1	41,7
Nederländerna	39,4	39,8	39,6	39,4	40,8
Portugal	33,7	34,6	34,7	35,3	36,2
Spanien	32,7	33,0	33,6	33,9	34,5
Storbritannien	35,2	35,1	35,7	37,1	37,4
Sverige	47,7	50,6	51,0	52,4	52,4
Tyskland	40,3	41,3	41,3	41,4	42,3
Österrike	41,5	42,9	43,8	44,0	43,7

Källa: Eurostat.

Tabell 86

Offentliga sektorns inkomster i form av skatter och socialförsäkringsavgifter 1999 i EU-länderna, andelar i procent
General government, total receipts from taxes and social contributions in the European Union, shares in per cent

	År 1999, andelar i procent			Summa
	Skatter på arbete och kapital	Skatter på produktion och import	Socialförsäkringsavgifter	
EU totalt	34,2	33,5	32,3	100,0
Belgien	38,9	29,3	31,8	100,0
Danmark	60,3	35,5	4,2	100,0
Finland	41,1	30,7	28,2	100,0
Frankrike	28,2	35,2	36,6	100,0
Grekland	28,7	40,3	31,0	100,0
Irland	44,5	41,7	13,8	100,0
Italien	35,6	35,7	28,7	100,0
Luxemburg	39,9	34,0	26,2	100,0
Nederländerna	30,7	29,9	39,3	100,0
Portugal	28,8	41,5	29,7	100,0
Spanien	30,8	33,8	35,5	100,0
Storbritannien	44,2	37,3	18,5	100,0
Sverige	42,6	32,3	25,1	100,0
Tyskland	28,8	28,9	42,4	100,0
Österrike	30,8	34,5	34,7	100,0

Källa: Eurostat.

Tabell 87**Utgifter för det sociala skyddet i EU-länderna m.fl. 1994–1998, andelar av BNP i procent***Social protection, total expenditure, in the European Union, Iceland and Norway, percentage of GDP*

	Andel i procent, år				
	1994	1995	1996	1997	1998
EU	28,5	28,3	28,6	28,1 ^e	27,7 ^e
Belgien	29,0	28,2	28,8	28,1 ^e	27,5 ^e
Danmark	32,9	32,2	31,4	30,5	30,0
Finland	33,8	31,8	31,6	29,3	27,2 ^p
Frankrike	30,4	30,7	31,0	30,8	30,5 ^p
Grekland	22,3	22,6	23,1	23,6	24,5 ^p
Irland	20,3	19,6	18,5	17,2	16,1
Italien	26,0	24,6	25,2	25,7	25,2 ^p
Luxemburg	24,1	24,9	25,2	24,8	24,1
Nederländerna	32,4	30,9	30,1	29,4 ^p	28,5 ^p
Portugal	21,4	21,3	22,0	22,5	23,4 ^p
Spanien	23,5	22,7	22,5	22,0 ^p	21,6 ^p
Storbritannien	28,4	27,9	28,0	27,3	26,8 ^p
Sverige	37,2	35,2	34,5	33,6	33,3
Tyskland	28,4	28,9	30,0	29,5 ^p	29,3 ^p
Österrike	29,8	29,7	29,6	28,8	28,4
Island	18,6	19,0	18,7	18,4	18,3
Norge	28,1 ^p	27,2 ^p	26,2 ^p	25,8 ^p	27,9 ^p

Källa: Eurostat.

e=skattat värde

p=preliminärt värde

Tabell 88

Utgifter för det sociala skyddet i de nordiska länderna 1999, andelar i procent av BNP m.m.

Social protection in the Nordic countries, shares in per cent

	Land				
	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Utgifter för socialt skydd, andel av BNP i %	29,4	26,5	19,1	28,0	32,9
Utgifterna fördelade efter funktion, andelar i %					
– Sjukdom/hälsa- och sjukvård	19,6	23,0	39,8	32,9	24,8
– Funktionshinder	12,2	14,2	12,0	17,0	11,7
– Ålderdom	38,1	31,1	28,2	30,0	37,3
– Efterlevande	0,1	4,0	3,0	1,3	2,3
– Familj/barn	13,1	12,7	12,1	13,3	11,0
– Arbetslöshet	11,1	11,3	1,8	2,6	8,2
– Boende	2,5	1,6	0,7	0,5	2,4
– Övrig social utsatthet	3,7	2,1	2,4	2,7	2,6
Utgifternas finansiering, andelar i %					
– Skattemedel, offentlig sektor	65	43	50	60	49
– Sociala avgifter, arbetsgivare	9	37	41	25	36
– Sociala avgifter, egenföretagare och anställda	19	13	9	14	10
– Övrigt	6	7	–	1	5

Källa: Nordic Social-Statistical Committee (NOSOSCO).

Tabell 89**Folkmängd i vissa åldersgrupper i EU-länderna 1998, andelar i procent av hela folkmängden***Population in certain year-groups in the European Union, in per cent*

	Andelar i %		
	0-19 år	65-79 år	80-w år
EU totalt	23,3	12,2	3,7
Belgien	23,8	12,9	3,6
Danmark	23,6	11,1	3,9
Finland	25,0	11,3	3,3
Frankrike	25,8	11,9	3,7
Grekland	22,8	13,0	3,5
Irland	31,9	8,8	2,5
Italien	20,2	13,4	4,0
Luxemburg	24,2	11,0	3,2
Nederländerna	24,3	10,3	3,2
Portugal	24,3	12,2	2,8
Spanien	22,8	12,6	3,5
Storbritannien	25,4	11,7	4,0
Sverige	24,5	12,5	4,7
Tyskland	21,5	12,1	3,7
Österrike	23,1	11,9	3,5

Källa: Eurostat.

Kvalitet m.m.

Information om kvalitet och tillförlitlighet i de uppgifter som insamlats och sammanställts av SCB och som presenteras i denna publikation finns i beskrivningar av statistiken för respektive källa. Beskrivningarna finns tillgängliga på SCB:s webbplats under adress <http://www.scb.se>. Välj sedan "Ekonomi", därefter "Offentlig ekonomi" alternativt "Nationalräkenskaper" och slutligen önskad källa.

Uppgiftsskyldighet gäller för den kommunala finansstatistiken. Kommuner och landsting skall lämna sammandrag över sina räkenskaper. De skall efter anmaning även vara beredda att lämna andra uppgifter som behövs för samhällsekonomisk analys.

Begreppsförklaringar

Affärsmässig verksamhet – verksamhet som kommunerna bedriver och som huvudsakligen finansieras genom avgifter. De verksamheter som ingår är gas-, el- och fjärrvärmeförsörjning, vatten-, avlopps- och avfallshantering, hamnverksamhet, kommersiell service, tillhandahållande av bostäder samt trafikverksamhet. I nationalräkenskaperna räknas den affärsmässiga verksamheten till företagssektorn.

Anläggningskapital – skillnaden mellan anläggningstillgångar och långfristiga skulder. Kapital som är avsett att behållas en längre tid eller för all framtid.

Anläggningstillgångar – all fast egendom samt lös egendom som är avsedd att stadigvarande innehas.

Arbetsgivaravgifter – avgifter till allmän sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring, ATP, grupplivförsäkring m.m.

Avgifter – taxor och avgifter för lämnade tjänster, t.ex. olika vårdavgifter, daghemsavgifter, konsumtionsavgifter för vatten och avlopp.

Avskrivningar – planmässig värdenedsättning av anläggningstillgångar. Bokförs som intern kostnad i resultaträkningen.

Balanskrav – Huvudregeln i den lagregel om ekonomisk balans för kommuner och landsting som gäller från och med år 2000 innebär att årets resultat skall överstiga noll kronor. Flera av de extraordinära poster som ingår i detta resultat får dock inte medräknas i en balansavstämning mot lagkravet. För att göra en grov och generell avstämning mot balanskravet är det snarare resultatet före extraordinära poster som är mest relevant att analysera.

Bidrag (till enskilda och företag) – ersättning i understödjande syfte utan direkt krav på motprestation, t.ex. socialbidrag.

Bruttokostnader – kostnader för den löpande verksamheten. Bland driftkostnaderna märks löner, räntor, avskrivningar, köpta tjänster m.m.

Bruttonationalprodukten (BNP) – utgörs av värdet av alla varor och tjänster som framställs i Sverige under en given period.

Driftbidrag – bidrag, ofta från staten, som går till en specifik verksamhet.

Driftintäkter – intäkter från den löpande verksamheten.

Driftkostnader – bruttokostnader minskade med interna intäkter m.m.

Eget kapital – skillnaden mellan tillgångar och skulder. Kan delas upp i anläggningskapital och rörelsekapital.

E.o. poster – se extraordinära poster.

Externa inkomster – summa externa drift- och investeringsinkomster.

Externa utgifter – summa externa drift- och investeringsutgifter.

Extraordinära poster – intäkter och kostnader som härrör från annan verksamhet än den normala och som brukar vara av engångskaraktär.

Finansieringsanalysen – beskriver och förklarar finansieringen av investeringarna och förändringen av rörelsekapitalet.

Försäljningsinkomster (försäljningsmedel) – intäkter från försäljning av material, skog m.m.

Förändring av rörelsekapitalet – skillnaden enligt finansieringsanalysen mellan tillförda medel och använda medel.

HSL – Hälso- och sjukvårdslagen.

Interna poster – avskrivningar, interna ränteersättningar och andra interna transaktioner mellan olika förvaltningar.

Investeringar – som investeringar räknas utgifter för byggnadsverksamhet samt inköp av maskiner, inventarier, fordon m.m.

Kommunala sektorn – består av kommuner, landsting, kommunalförbund och t.o.m. 1999 även kyrkokommuner. Kommunägda och landstingsägda företag ingår inte i den kommunala sektorn utan i företagssektorn. Till företagssektorn räknas också kommunernas s.k. affärsmässiga verksamhet (t.ex. el- och vattenförsörjning, fastighetsförvaltning och kommunikationer) enligt nationalräkenskapernas definition.

Denna definition används i kapitlet Den offentliga sektorn. Det bör uppmärksammas att i övriga kapitel ingår den kommunala affärsmässiga verksamheten i den kommunala sektorn.

Konsumtion – egen förbrukning av varor och tjänster samt personal. Investeringar och transfereringar ingår inte.

Kortfristiga skulder – tillfälliga lån samt diverse andra skulder, t.ex. leverantörsskulder och interimsskulder.

Kostnader – Kostnader för kommunerna och landstingens verksamheter definieras som bruttokostnader minus interna intäkter minus försäljning.

Köpta tjänster – administrativa tjänster (telefon, porto m.m.), köp av verksamhet samt diverse tjänster (husbyggnads- och anläggningsentreprenader m.m.).

Landstingsfri kommun – Gotland, som själv bedriver den verksamhet som normalt ankommer på landstingen, dvs. sjukvård m.m. T.o.m. 1998 var också kommunerna Göteborg och Malmö landstingsfria.

LASS – Lagen om assistansersättning.

Likvida medel – summan av kassa, bank och postgiro.

LSS – Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Långfristiga skulder – summan av obligationslån och övriga långfristiga skulder (anläggningslån).

Nationalräkenskaperna – Nationalräkenskaperna (NR) sammanfattar och beskriver i form av ett slutet kontosystem Sveriges ekonomiska aktiviteter och utveckling på ett konsistent och överskådligt sätt. Beskrivningen omfattar produktionen av varor och tjänster och dess användning, inkomstbildning, omfördelning och inkomstanvändning, kapitalbildning samt transaktioner med utlandet. Nationalräkenskaperna görs i enlighet med internationella rekommendationer. För de svenska nationalräkenskaperna ansvarar Statistiska centralbyrån.

Nettoinvesteringar – investeringsutgifter med avdrag för investeringsinkomster, t.ex. investeringsbidrag och vissa försäljningsinkomster.

Nya lån – bruttoupplåning för att finansiera anskaffandet av anläggningstillgångar.

Offentliga sektorn – omfattar förutom den kommunala sektorn den statliga sektorn (statlig verksamhet utom verksamhet som bedrivs i affärs- eller företagsform) och socialförsäkringssektorn.

Omsättning – verksamhetens externa intäkter.

Omsättningstillgångar – tillgångar som inte är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav, t.ex. kassa, bank, postgiro, förråd m.m.

Resultaträkning – beskriver och förklarar det ekonomiska resultatet av verksamheten under redovisningsåret. Det ekonomiska resultatet redovisas på tre nivåer, verksamhetens nettokostnader, resultat före extraordinära poster samt årets resultat.

Rörelsekapital – omsättningstillgångar minus kortfristiga skulder.

Skattefinansiering av kostnaderna – den del av kostnaderna som finansieras med medel som inte är knutna till en viss verksamhet, huvudsakligen skattemedel.

Sociala avgifter – se arbetsgivaravgifter.

SoL – Socialtjänstlagen.

Specialdestinerade statsbidrag – statliga drift- och investeringsbidrag till viss verksamhet.

Taxor och avgifter – se avgifter.

Transfereringsinkomster – inkomstöverföringar från andra sektorer i samhället, t.ex. kommunalskatt, statsbidrag och räntor.

Transfereringsutgifter – inkomstöverföringar till andra sektorer i samhället, t.ex. bostadsbidrag och socialbidrag, avgifter till andra delar av offentlig sektor, bidrag till föreningar och företag.

Årets resultat – årets finansiella resultat som är skillnaden mellan samtliga intäkter och kostnader. Motsvarar förändringen av eget kapital.

Teckenförklaringar

Intet finns att redovisa (värdet noll)	—
Miljoner kronor	milj. kr
Mindre än hälften av den använda enheten	0
”	0,0
Tusental kronor	tkr
Uppgift ej tillgänglig el. alltför osäker för att anges	..
Uppgift kan inte förekomma	.
Uppprepning	”

Källor och referenser

Ekonomisk basstatistik 2000, Landstingsförbundet.

Kommunernas hushållning med resurser 2000, statistiskt meddelande (OE 25 SM 0101), SCB.

Kommunernas resultat 2000, preliminära uppgifter, statistiskt meddelande (OE 24 SM 0101), SCB.

Om den offentliga sektorn, Margareta Ringqvist, Statskontoret 1996.

Skattestatistisk årsbok 2000, Riksskatteverket.

Statens Finanser 2000, Ekonomistyrningsverket, ESV 2001:9.

Tabeller och diagram som saknar källhänvisningar i publikationen grundar sig på uppgifter från räkenskapssammandraget för kommuner 2000.

Vad kostar verksamheten i Din kommun? – Bokslut 2000, Svenska Kommunförbundet och SCB.

Underlag till Årsredovisning för staten 2000, ESV.

Årsbok för Sveriges kommuner 2000, SCB.

Årsredovisningar för AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten (PPM).

Summary

General Government Finance includes financial data on central government and local governments. The local government sector consists of municipalities, county councils, municipal associations and enterprises owned by municipalities. The data presented concerning local governments are primarily from the surveys of local government finance in 2000. Comparisons with previous surveys are also given.

Central government

For the year 2000, there was a surplus in the central government finances amounting to SEK 29 billion. In the year before, there was a surplus in finances amounting to SEK 59 billion. About 90 per cent of the revenue came from taxes and social security contributions. Transfers to households took a major part of the expenditures.

Local governments

During the period 1960–1990 the county councils expanded their range of activities faster than the municipalities and they increased their share of the local government sector. In the beginning of 1990 this trend changed and the municipalities increased their share of the local government sector. In 2000 the total expenditure of the local government sector amounted to SEK 527 billion, about half of which was personnel expenditure. The total income was SEK 529 billion. More than 60 per cent was income tax and 12 per cent was government grants.

Municipalities

Sweden was in 2000 divided into 289 municipalities. They cover a wide range of activities, e.g. education, social welfare, supply of water and electricity, maintenance of streets and roads.

The total expenditure of the Swedish municipalities in 2000 amounted to SEK 363 billion, which amounts to approx. 2/3 of the expenditure of the local government sector.

The statistics on municipality finances are assembled in abstracts of the accounts of municipalities. The used form is adapted to the standard municipality accounting system.

County councils

As from 2000, there are 20 county council districts in Sweden. Their main task is to provide public health services. One municipality, Gotland, does not belong to any county council district and provides those services by itself.

The 2000 county council expenditure amounted to SEK 164 billion or about 30 per cent of the total expenditure of the local government sector.

The schedule used when assembling statistics on county council finances is adapted to the standard accounting system of county councils. Gathering and examining the data are done in co-operation between Statistics Sweden and The Federation of Swedish County Councils.

Municipal associations

Municipal associations are formed to administer matters common to several municipalities and/or county councils. In 2000 there were 59 municipal associations.

List of terms

Affärsverksamhet	Business activities
Andra avsättningar	Other provisions
Anläggningstillgångar	Fixed assets
Avskrivningar	Depreciation
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Provisions for pensions and similar commitments
Balansräkning	Balance sheet
Barnomsorg	Child daycare services
Bidrag och transfereringar	Grants and transfer payments
Bruttoinvesteringar	Gross investments
Driftbidrag från staten och AMS	Operating grants from the central government and AMS
Eget kapital	Equity
Entreprenader och konsulter	Developers and consultants
Externa bostads- o lokalhyror	External housing and building rents
Externa lokalhyror	External building rents
Externa varor	External goods
Extraordinära intäkter	Extraordinary income
Extraordinära kostnader	Extraordinary expenses
Finansiella intäkter	Financial income
Finansiella kostnader	Financial costs
Finansiella tillgångar	Financial assets
Finansieringsanalys	Fund statement
Funktionshindrade	Disabled persons
Fördelade kostnader	Distributed costs
Föreningar och stiftelser	Organisations and foundations
Försäljning av anläggnings-tillgångar	Sale of fixed assets
Generella statsbidrag/ utjämningsbidrag	Government grants, incl. equalisation grants
Grundskola	Nine-year compulsory school
Gymnasieskola	Upper-secondary school

Individ- och familjeomsorg	Individual and family care
Inkomstutjämning	Income equalisation
Inköp av mark byggnader och tekniska anläggningar	Purchase of real estate, building and technical assets
Inköp av maskiner och inventarier	Purchase of machinery and stocks
Intäkter	Revenues
Investeringar	Investments
Kalkylerade kapitalkostnader	Estimated capital costs
Kommunalförbund	Municipal associations
Kommunägda företag	Municipally-owned enterprises
Konsumtion	Consumption
Kortfristiga skulder	Current liabilities
Kostnader	Costs
Kostnadsutjämning	Cost equalisation
Köp av verksamhet	Purchase of services
Landsting	County council
Likviditet	Liquidity
Långfristiga skulder	Long-term liabilities
Löner	Wages and salaries
Materiella, inkl immateriella tillg.	Tangible and non-tangible assets
Nettokostnader	Net costs
Omsättningstillgångar	Current assets
Pensionsförpliktelser som inte upptagits i balansräkningen	Pension commitments not accounted for in balance sheet
Personalkostnader	Personnel costs
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	Profit/loss after tax revenues and net financial income/costs
Resultaträkning	Profit/loss account
Skatteintäkter	Tax revenues
Skulder	Liabilities
Sociala avgifter	Social security contributions
Soliditet	Solvency
Staten	Central government

Statliga investeringsbidrag	Central government investment grant
Statsbidrag	Government grants
Taxor och avgifter	Service charges and fees
Tillgångar	Assets
Utbildning	Education
Verksamhetens intäkter	Total revenue from operations
Verksamhetens kostnader	Total costs for operations
Verksamhetens nettokostnader	Total net current costs
Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade	Care of elderly and disabled persons
Årets resultat	Net profit/loss for the year
Övrig verksamhet	Other activities
Övriga externa intäkter	Other external revenues
Övriga företag	Other enterprises
Övriga tjänster	Other services

Några andra årliga publikationer som redovisar uppgifter om kommunerna:

- **Vad kostar verksamheten i Din kommun? Bokslut 2000.** I boken Vad kostar verksamheten i Din kommun? beskrivs 2000 års kommunala bokslut med 160 olika nyckeltal. De jämförelsetal som presenteras i rapporten är avsedda att bidra till det förändrings- och utvecklingsarbete som pågår i kommunerna.
Rapporten gör det möjligt att göra jämförelser av både det finansiella resultatet och av olika verksamheter. Förhoppningen är att detta skall kunna ge uppslag till en fortsatt analys och impulser att lära av varandra.
- **I Årsbok för Sveriges kommuner** presenteras ett antal uppgifter om kommuner och landsting. Uppgifterna är huvudsakligen av ekonomisk art, t.ex. skatteunderlag, skattesatser, utgifter och inkomster, men även andra uppgifter av mer allmän karaktär ingår. Vissa data ges också i tidsserier. För att underlätta jämförelser redovisas många av uppgifterna som relationstal.
- **I Taxeringsutfallet** redovisas uppgifter avseende taxering till statlig och kommunal inkomstskatt med fördelning på olika kategorier av inkomsttagare och olika inkomstkällor.
- **Rikets indelningar** innehåller förteckningar med postadresser, telefonnummer och regionala koder över samtliga kommuner, församlingar, länsstyrelser, polismyndigheter, åklagarmyndigheter, kronofogdmyndigheter, domstolar och landsting. Dessutom ingår uppgifter om A-regioner, kommunalförbund, skattekraftsklasser, inskrivningsområden och postnummerområden samt karta över Sveriges kommuner enligt indelningen den 1 januari.